

**YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**OLİMPİYAT YERLEŞKELERİ TASARIMINDA BİR
GİRDİ OLARAK SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK**

Mimar Banu DORALP

**FBE Mimarlık Anabilim Dalı Mimari Tasarım Programında
Hazırlanan**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tez Danışmanı : Doç. Dr. Ömür BARKUL (YTÜ)

İSTANBUL, 2010

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
SİMGE LİSTESİ	iv
KISALTIMA LİSTESİ	v
ŞEKİL LİSTESİ	vi
ÇİZELGE LİSTESİ	vii
ÖNSÖZ	viii
ÖZET	ix
ABSTRACT	x
1. GİRİŞ	1
1.1 Araştırmanın Amacı	1
1.2 Araştırmanın Kapsamı	2
1.3 Araştırmanın Yöntemi	3
2. SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK KAVRAMI	4
2.1 Sürdürülebilirlik	4
2.2 Sürdürülebilirlik Kavramının Tanımı ve Tarihsel Gelişimi	5
2.3 Sürdürülebilirlik Olgusunun Bileşenleri	8
2.4 Bölüm Özeti	11
3. SÜRDÜRÜLEBİLİR KENTLEŞME	12
3.1 Kentleşmenin Tanımı	12
3.2 Sürdürülebilir Kentleşmenin Tanımı	12
3.3 Sürdürülebilir Kentleşmenin Bileşenleri	15
3.3.1 Büyümenin Denetlenmesi ve Arazi Kullanım Planlaması	16
3.3.2 Kentsel Tasarım	16
3.3.3 Konut	16
3.3.4 Ulaşım	17
3.3.5 Çevre Koruma ve Restorasyon	17
3.3.6 Enerji ve Malzeme Kullanımı	18
3.3.7 Yeşil Mimarlık ve Yapılaşma	19
3.3.8 Eşitlik ve Çevresel Adalet	19
3.3.9 Ekonomik Gelişme	19
3.3.10 Nüfus	19
3.4 Bölüm Özeti	20
4. OLİMPİYAT OYUNLARI'NIN VE YERLEŞKELERİNİN TARİHSEL	

GELİŞİMİ.....	22
4.1 Antik Olimpiyat Oyunlarının Tarihi.....	22
4.1.1 Antik Olimpiyat Oyunları'ndaki Sporlar.....	23
4.1.2 İlk Olimpiyat Yerleşkesi: Olympia.....	25
4.2 Modern Olimpiyat Oyunların Tarihi	27
4.2.1 Modern Olimpiyat Oyunlarının Doğuşu.....	27
4.2.2 Modern Yaz Olimpiyatlarının Gelişimi.....	30
4.3 Modern Olimpiyat Oyunları'nın Spor Ve Yerleşkelerinin Tarihsel Gelişimi	34
4.3.1 (1896-1906) Fuar ve Festivallerin Gölgesinde Olimpiyat Oyunları.....	35
4.3.2 (1908-1936) Olimpiyatlar için Tasarım.....	37
4.3.3 (1948-1956) Olimpiyatlarda Tasarruf ve Sadelik.....	43
4.3.4 (1960-1976) Olimpiyatlar'ın Katalizör Etkileri.....	44
4.3.5 (1980-1984) İdeolojik Olimpiyatlar	48
4.3.6 (1988-1996) Olimpiyatların Ufku Genişliyor.....	50
4.3.7 Sürdürülebilir/Çevreci Olimpiyatlar	53
5. OLİMPİYATLAR OYUNLARI'NIN KENTLER ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ ...	56
5.1 Bir "Büyük-Etkinlik" Olimpiyat Oyunlarına Ev Sahipliği Yapmak.....	56
5.2 Post-Modern Şehirler ve Olimpiyat Oyunları	58
5.3 Olimpiyat Oyunlarına Ev Sahipliği Yapmanın Olumlu ve Olumsuz Etkileri	59
5.3.1 Bir "Olimpik Miras" Olarak Oyunların Kente Bıraktıkları.....	59
5.3.2 Olimpik Yük Olarak Oyunların Kente Bıraktıkları	62
5.4 Bölüm Özeti.....	64
6. SÜRDÜRÜLEBİLİR OLİMPİYAT OYUNLARI.....	66
6.1 Sürdürülebilirlik ve IOC	66
6.2 Sürdürülebilirlik Bağlamında Olimpiyat Yerleşkelerinin Gelişimi.....	66
6.2.1 Olimpiyatların Kentsel Etkilerinin Ortaya Çıkışı.....	67
6.2.2 Kısa-Dönem Kentsel Büyüme	69
6.2.3 Barselona Modeli.....	71
6.2.4 Çevresel Sürdürülebilirlik.....	73
6.2.5 Bölüm Özeti.....	75
7. SONUÇ.....	76
Kaynaklar	80

SİMGE LİSTESİ

$\$$	Amerikan doları para birimi
F	Frank para birimi
DM	Alman markı para birimi
$\pounds$	İngiliz sterlini para birimi
m	Metre
m^2	Metre kare
km	Kilometre

KISALTMALISTESI

IOC International Olympic Committee

EUR Esposizione Universale di Roma

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 2.1 Sürdürülebilirliğin bileşenleri (Adams, 2006).....	9
Şekil 2.2Sürdürülebilirlik olgusunun bileşenleri ve alt temaları (Adams, 2006).....	10
Şekil 4.1 Antik olimpiyatları resmeden bir gravür (Lambros, 1896).....	22
Şekil 4.2 Pan-Hellenistik oyunun oynandığı kentler (Museum)	23
Şekil 4.3 Koşu yarışları (Museum; Lambros, 1896)	23
Şekil 4.4 Pentatlon (Museum; Lambros, 1896).....	24
Şekil 4.5 Olimpia (Lambros, 1896).....	25
Şekil 4.6 Antik olympia haritası (Kaltsas, 2004)	26
Şekil 4.7 Panathenian stadyumu (Lambros, 1896).....	27
Şekil 4.8 Tarihçi ve yazar Baron Pierre de Coubertin.....	29
Şekil 4.9 Oyunların açılış gününü resmeden bir gravür (Lambros, 1896).....	29
Şekil 4.10 Hollanda'nın Berlin oyunlarını protesto eden posterini	32
Şekil 4.11 White City Stadyum	37
Şekil 4.12 1908 Fuar haritası.....	38
Şekil 4.13 Amsterdam olimpiyat kompleksi hava fotosu (Gouda)	40
Şekil 4.14 Los Angeles olimpiyat köyü	41
Şekil 4.15 1936 Berlin olimpiyat oyunları hazırlıkları.....	42
Şekil 4.16 1960 Roma Oyunlarındaki tesislerin dağılımı	45
Şekil 4.17 Kenzo Tange'nin 1960'daki kent planlama önerisi	45
Şekil 4.18 Münih olimpiyat parkı.....	47
Şekil 4.19 Olympiysky Spor Kompleksi	49
Şekil 4.20 Barselona Montjuic Olympic Ring.....	51
Şekil 4.21 Dalma müsabakalarının arka planda Barselona ile televizyonlardan verilmesi.....	52
Şekil 3.10 Sydney olimpiyat parkı	63

ÇİZELGE LİSTESİ

Çizelge 3.1 Sürdürülebilir Toplulukların Sekiz Özelliği (Bristol Mutabakatı, 2005).....	15
Çizelge 3.2 Wheeler'ın sürdürülebilir kentsel atık sistemi şeması.....	18

ÖNSÖZ

Artan kent nüfusu ve kaynakların tüketimi sonucu, gelişmiş ülkelerin mimar ve kent planlamacıları sürdürülebilirlik ilkelerini kentlere uygulayarak doğal çevre ve kaynakları korumayı ve sosyo-ekonomik düzeyi iyileştirmeyi hedeflemişlerdir. Bir Mega-Event (Büyük Etkinlik) olarak tanımlanan Olimpiyat Oyunları'nın katalizör etkisi ile ev sahibi kentin sürdürülebilir gelişmesindeki rolü ve olimpiyat yerleşkelerinin oyunlar sonrasında kent ile entegrasyonu incelenmektedir. Bu çalışmada, oyunlara hazırlık aşamasında kentsel yatırımlara ağırlık verilmesi Olimpiyat Oyunları'nın kentlere etkisi açısından bir dönüm noktası kabul edilmiştir. Ev sahibi şehirlerin kent planlamalarındaki ve olimpiyat yerleşkelerinin tasarımlarındaki yaklaşımları sürdürülebilirlik bağlamında karşılaştırılmaktadır.

Çalışmanın her aşamasında büyük desteği ve emeği olan, benden yardımlarını ve bilgisini esirgemeyen ve düşüncelerini benimle paylaşarak sabırla bana yol gösteren sevgili hocam Sn. Doç. Dr. Ömür Barkul'a ve sevgili aileme teşekkürlerimi borç bilirim.

ÖZET

Olimpiyat Oyunlarına ev sahipliği yapmak 1960'lardan bu yana kentsel gelişim fırsatı olarak görülmektedir. Kent içine inşa edilen spor tesislerinin oyunlar sonrası kullanımı, olimpiyat köylerinin sosyal konut alanları olarak kentli ihtiyacına cevap verebilmesi ve kentlinin yaşam alanları ile iş alanları, spor ve kültür tesislerine rahatlıkla ulaşımını sağlayacak alt yapı yenilemeleri ekonomik açıdan oyunların organizasyonunun başarıyla sonuçlanmasının göstergelerinden sayılabilirler. Ancak tüm bu yatırımların kente ve kentliye olumlu yönde geri dönüş yapabilmesi için iyi bir kent planlaması yapmadan sadece yeni yapılaşma alanları tasarlamak yetmemektedir. Özellikle 1980 yıllardan bu yana sürdürülebilirlik kavramı üzerine yapılan yerel ve uluslar arası çalışmalar göstermiştir ki, sürdürülebilir bir kentleşme, sürdürülebilir bir kalkınma planlaması ile mümkündür. Bunun için de ekonomik, sosyal ve çevresel kalkınmanın sağlanması gerekmektedir. Bu bakımdan son yıllardaki olimpiyat şehirlerini incelendiğinde, bu anlayışın onların gelişim planlarına nasıl yansıdığını görülebilmektedir. Yıllar içinde sürdürülebilir kalkınma yaklaşımında elde edilen ilerlemelerle, oyunları bir tanıtım ve gelişim fırsatı olarak gören ev sahibi kentlerin, gelecek nesilleri düşünen çevreci ve sosyal değerlere karşı daha duyarlı eylemlere yöneldikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Olimpiyat Oyunları, Olimpiyat Yerleşkesi, Olimpiyatlara ev sahipliği yapmak, Sürdürülebilirlik, Sürdürülebilir Kalkınma, Sürdürülebilir Kentleşme.

ABSTRACT

Hosting the Olympic Games has been seen as an opportunity for urban development since 1960s. The post-use of the sport venues, fulfill the housing needs of the city with the Olympic Villages and infrastructural renewals for the transportation and service elements may be counted for the success of the organization of the International Olympic Games. But the positive turnaround of all these investments to the city and the citizen is not possible just by designing new structuring without doing a well-planned urban development projecting. The local and international studies on sustainability, especially since 1980s, have been shown that a sustainable urbanization is only achievable with a sustainable development projecting. Therefore an economical, social and environmental development needs to be provided. With this aspect, if the last Olympic cities are examined, it will be seen that this kind of understanding is reflected on their development. As time goes by, with the improving in the approach of sustainable development, it is seen that host cities, that see the games as an opportunity for development, are heading to more sensitive actions for future generation, social and environmental values.

Key Words: Olympic Games, Olympic Cities (Complexes), Hosting the Olympic Games, Sustainability, Sustainable Development, Sustainable Urbanization

1. GİRİŞ

1.1 Araştırmanın Amacı

Bugün Modern Olimpiyat Oyunları, sadece sporcuların ülkelerini başarıya taşımak için mücadele ettikleri değil, aynı zamanda ülke ve kentlerin de ev sahibi olabilmek ve bu sorumluluğun altından başarıyla kalkabilmek için verdikleri bir yarışır. Ülkeler arasındaki bu, sportif olduğu kadar ticari ve politik çekişmenin temelinde ev sahibi kent ve ülkelerin oyunlar esnasında medya ve sporcular aracılığıyla dünya çapında tanıtımlarının yapılması olanağı yer almaktadır.

Son yıllarda olimpiyatların kent için ciddi bir gelir ve gelişim fırsatı olduğunun anlaşılması ile kentler arasındaki bu yarış bir aşama daha atlamıştır. Alt yapı, ulaşım, yenilenebilir enerji, atık idare ve su tasarrufu sistemlerine yapılacak yatırımlarla kentin sosyal, ekonomik ve çevresel anlamda değerinin artırılması ve diğer kentlere örnek teşkil edecek bir sürdürülebilir kalkınma planına sahip olması arzu edilmiştir. Organizasyonun hazırlıkları için IOC'den gelen ve sponsorlarla özel girişimcilerinin katkıları sayesinde büyüyen bütçe, kentin ihtiyaçları göz önünde bulundurularak belki de gerçekleşmesi 50 yılda tamamlanacak yeniliklere çok daha kısa bir sürede kavuşacakları şekilde kullanılmıştır.

Çalışma alanının büyümesi ile beraber organizasyonun masrafları da artmıştır. Ancak bütçenin, kalıcı yatırımlara aktarılarak kente uzun vadede gelir sağlaması ya da oyunlar sonrası kullanımı için esneklik gösteremeyen, şehre adapte olamamış tesislere harcanarak kenti ciddi bir finansal krize sürüklemesi, planlama sürecinde sürdürülebilirliğe gösterilen hassasiyetin sonuçları olarak görülmüştür.

Dünya genelinde kentsel nüfusun artması ve doğal kaynakların hızla tüketilmesi sonucu Birleşmiş Milletler neredeyse her alanda karşımıza çıkan sürdürülebilir kalkınmanın gerekliliğini ve şartlarını içeren Gündem 21 eylem planını tanımıştır. Kaynakların kullanımındaki eşitsizliğe dikkat çekilirken, tüm dünya ülkelerinin sürdürülebilirlik ilkelerini konusunda vatandaşlarını bilgilendirmesi ve doğal çevrenin geleceği konusunda daha duyarlı davranılması gerektiği vurgulanmıştır. Bu tip bir eylem planını uygulamaya koymak için kullanılan yöntemlerden biri olarak, dünya çapında ses getiren organizasyonlardan biri olan Olimpiyat Oyunları sürdürülebilirliğe işaret eden bir platform olarak kullanılmıştır.

Bu yöntemle hem sürdürülebilir kentleşme projelerinin denenmelerine ve geliştirilmelerine

olanak sağlanmıştır, hem de ev sahibi kentlerin sosyal, ekonomik ve çevresel açıdan kutuplaşmaların ve eşitsizliklerin minimuma indirildiği planlı bir büyümeye kavuşmaları amaçlanmıştır.

Bu çalışmada, büyük masraflarla ve uzun bir planlama sürecinden sonra gerçekleştirilen ve yapıldığı dönemde o kent ve o ülke için önemli sosyal ve ekonomik girdiler sağlayan olimpiyat oyunlarının yerleşkelerinin, oyunlar sonrasında kentle nasıl entegre olup kullanılacağına, bir kentin sürdürülebilirliği açısından önemini ve nasıl özellikler taşıması gerektiğinin tartışılması amaçlanmıştır. Bu amaçla sürdürülebilirlik kavramı ve kent tasarımlarındaki etkisi incelenmiş, geçmiş dönem ev sahibi kentler ve olimpiyat yerleşkeleri sürdürülebilirlik bağlamında karşılaştırılmıştır. Olimpiyat Oyunları'nın bugünkü gücüne ve kentler üzerindeki etkisinin büyüklüğüne nasıl geldiğini görmek için kısaca Antik ve Modern Olimpiyat Oyunları'nın tarihçelerine ayrıca konuyu desteklemek için yer verilmiştir.

1.2 Araştırmanın Kapsamı

Çalışmanın ikinci bölümünde, "Sürdürülebilirlik" kavramı incelenmiştir. Sürdürülebilirlik kavramının nasıl ortaya çıktığından ve tarihsel gelişimi içinde ne tür tanımlamalara sahip olduğundan bahsedilmiş, çalışma alanlarının neler olduğu ve sürdürülebilirliğin bileşenleri araştırılmıştır. Üçüncü bölümde, sürdürülebilirlik kavramı ve kent ilişkisi ele alınmış, sürdürülebilir kentleşmenin bileşenleri ve sürdürülebilir kalkınma için uygulanmış kent modelleri teorik olarak araştırılmıştır. Çalışmanın dördüncü bölümü, Antik Olimpiyat Oyunları'nın kısa tarihi, oynanan oyunları ve ilk olimpiyat yerleşkesi olan Olimpia'nın incelenmesiyle başlamıştır. Bölümün devamında, Modern Olimpiyat Oyunları'nın nasıl ortaya çıktığı ve olimpiyat yerleşkelerinin tarihsel gelişimi, oyunların programındaki sporlar ve tesislerin gelişimi, oyunların ekonomik boyutlarıyla ele alınmıştır. Beşinci bölümde Olimpiyat Oyunları gibi uluslar arası organizasyonlara ev sahipliği yapmanın kent için önemi, son dönem ev sahibi kentlerin oyunlardan faydalanma biçimleri incelenmiş, oyunların kent üzerinde bıraktıkları olumlu ve olumsuz izlerin neler oldukları araştırılmıştır. Son bölüm ise, üç ana alt başlık altında toplanmıştır. Önceki bölümlerin bilgileri ışığında, sürdürülebilirlik bağlamında, Olimpiyat Yerleşkelerinin gelişimi karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Bu noktada Barselona sürdürülebilir kalkınma projesinin başarısı dolayısıyla ayrıca ele alınmıştır.

1.3 Araştırmanın Yöntemi

Sürdürülebilirlik kavramının Sanayi Devrimi sonrası ilk çevrecilik akımları ile ortaya çıkışı ve tarihsel süreç içinde uluslar arası çapta tartışmalara konu olarak gelişiminin araştırılması için, çeşitli bildiri ve konferansların raporlarından ve yerli, yabancı yazılı kaynaklardan faydalanılmıştır. Antik Dönem Olimpiyat Oyunları'nın tarihi ve oyunlarda yer alan sporlar hakkında bilgi edinmek için müzelerin internet sitesinde yer alan raporlardan ve yazılı kaynaklardan yararlanılmıştır. Bill Mallon'un 1896 Atina Oyunları hakkındaki Coubertin'in de içinde bulunduğu çeşitli yazarların raporlarını topladığı kitaba ve yine çeşitli yazılı kaynaklara dayanarak, Modern Olimpiyat Oyunları'nın ortaya çıkışı hakkında bilgi edinilmiştir. Modern oyunların tarihsel süreç içindeki gelişmeleri ve yaşanan önemli olaylar hakkında bilgi edinmek için çeşitli yabancı yazılı kaynaklardan ve şehirlerin organizasyon komitelerinin raporlarından yararlanılmıştır. Olimpiyat yerleşkelerinin gelişimleri ile ilgili bilgilere ulaşırken büyük ölçüde Olympic Cities, John R.Gold & Margaret M. Gold kitabından yararlanılmıştır. Olimpiyat Oyunları, kent ve sürdürülebilir kalkınma üzerine araştırma yaparken yine bu kitaptan, IOC raporlarından ve çeşitli çevre örgütlerinin değerlendirme raporlarından faydalanılmıştır. Ayrıca İstanbul'da katılmış olduğum Kasım 2008'de gerçekleşen Forum İstanbul'un düzenmiş olduğu "Mimar Sinan'dan Olimpiyat Kentine & Kentsel Dönüşüm Ve Gayrimenkul Yatırımları" adlı konferanstan edindiğim notların da çalışmamı oluşturmamda faydası olmuştur.

2. SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK KAVRAMI

2.1 Sürdürülebilirlik

Sürdürülebilirlik, günümüzde birçok disiplinde karşımıza çıkan ve en çok kullanılan kavramlardan biridir. Tarımda, turizmde, mimaride, işletmelerde ve ekonomide sıkça kullanılan sürdürülebilirlik kavramı, toplumun sosyal, kültürel, bilimsel, doğal ve insan kaynaklarının tümünün ihtiyatlı kullanımını sağlayan ve buna saygı duyma temelinde sosyal bir bakış yaratan katılımcı bir süreç olarak tanımlanmaktadır (Sarıkaya, 2007). Tanımı itibariyle sürdürülebilirlik kavramı, bir toplumun, ekosistemin ya da sürekliliği olan herhangi bir sistemin işlerini kesintisiz, bozulmadan ya da sistemin hayati bağı olan ana kaynaklara aşırı yüklenmeden devam ettirebilme yeteneği olarak da tanımlanmaktadır (Çakıloğlu'dan, Karaman, 1996).

Özellikle II. Dünya Savaşı'ndan itibaren günümüze kadar geçen sürede, dünya hızlı kentleşmenin doğa ve insan yaşamı üzerindeki olumsuz etkilerini görmüş ve gelecek nesilleri tehlikeye atmamak adına, sürdürülebilirlik kavramını öne sürmüştür. Neredeyse her disiplinde doğaya dönüşü ya da doğanın korunması için gelişmiş teknolojinin kullanılması gerektiğini savunan çevreci gruplar ortaya çıkmıştır. Uluslar arası çapta toplantılar yapılarak sürdürülebilirlik kavramının çalışma alanları, oluşmasındaki engeller ve hayata geçirilebilmesi için gerekli göstergeler tanımlanmaya çalışılmıştır.

Sürdürülebilirlik bağlamında son 50 yılda meydana gelen büyük gelişmelere rağmen, insanlığın çoğu henüz tam anlamıyla insani ihtiyaçlarını karşılayamamaktadır. Her ne kadar 1950'ler sonrasında ülkeler Gelişmişler, Gelişmekte Olanlar ve Az Gelişmişler olarak sınıflandırılrsa da, gelişmiş denilen toplumların gelişmiş dedikleri metropoliten kentlerinde dahi sadece biraz daha dikkatli bakmakla fark edilebilecek pek çok gelişmemişlik ögesine rastlanmaktadır. En temel insan ihtiyaçları, temiz hava, temiz su ve barınma olanakları bile her bireye ulaşamamış durumdadır (Haştemoğlu, 2006).

Sürdürülebilirlik, doğa ve teknolojinin gelişmesiyle değişken sorun ve çözümlerinden ötürü tek bir doğrusu bulunmayan, doğrunun ancak "bu dünya hepimizin" anlayışından yola çıkılarak kıtalar ve ülkeler arası işbirliğinden çıkan tartışmalarla bulunduğu bir süreçtir. Bu noktada, süreci açıklığa kavuşturmak için sürdürülebilirlik kavramının tarihsel gelişimi içinde genel tanımının nasıl ortaya çıktığının ve bileşenlerinin açıklanması gerekli görülmüştür.

2.2 Sürdürülebilirlik Kavramının Tanımı ve Tarihsel Gelişimi

17. yüzyıldaki sanayi toplumuna geçiş çabaları, bilim ve teknolojinin doğanın üzerinde görülmesi anlayışı, insanoğlunun doğadan iyice kopmasını ve doğayı sadece kaynak olarak gören zihniyeti de beraberinde getirmiştir. Artan nüfusun besin ihtiyacını karşılayabilmek amacıyla yeni tarım alanları açmak için doğaya yapılan müdahaleler ile başlayan iyi niyetli yaklaşımlar, tüketim toplumunun gereksinimleri için doğanın kullanımına kadar dayandırılmıştır. 20. yüzyılın ilk yarısından sonra ise hiç tükenmeyecek sanılan kaynakların ve doğal değerlerin tükenmeye yüz tutması acı bir gerçek olarak insanoğlunun karşısına çıkmıştır (Eryıldız, 2003).

Sürdürülebilirlik kavramının oluşmasında payı olan, gönüllü çevreci grupların ilk ortaya çıkışı, sanayileşmenin başlaması ile birlikte olmuştur (Ayvaz ve Tekalan, 1992). Sanayi Devrimi 18. yüzyıl sonlarında Avrupa’da başlayıp 19. yüzyıl ortalarına kadar sürmüştür. Bu dönemde, tarım alanında yaşanan gelişmelerle bu sektördeki nüfus ihtiyacı azalmış ve kentlere taşınmıştır. Ayrıca sömürgeci ülkelerin sahip oldukları finansal kaynakları dokuma ve buhar makineleri ile ilgili teknik buluşlara ayırmaları sonucu daha hızlı olan fabrika sistemi ile üretim safhası başlamıştır. Buharlı makinenin gemi ve lokomotiflerde kullanılmaya başlanması ile mesafeleri kat ederken harcanan vaktin kısalması şehirlerin büyümesine ivme kazandırmıştır. Küçük yerleşimlerden iş imkânları dolayısıyla kentlere devamlı olarak göç olmuş ve bu durum kent içinde insani koşullardan uzak, havasız, pis ve kalabalık gece kondu bölgelerinin gelişmesine neden olmuştur. Oluşan işçi sınıfının her geçen gün kalabalıklaşması ve fabrikaların kentsel alanlara yığılması sonucu kentler kırsal alanları işgal etmeye başlamıştır. Nüfusun doyurulması ihtiyacıyla da beraber doğadaki bitki ve hayvanların geleceği ve kaynakların ömrü tehlikeye girmiştir. Artan enerji ihtiyacı kömür ve petrolün kullanımını arttırırken, ortaya çıkan atıklar bilinçsizce doğaya boşaltılmıştır.¹ Bu durumun bir sonucu olarak 19. yüzyılın ortalarında batı toplumlarında, çevrecilik akımları bugünkü çağdaş anlamında olmasa bile ortaya çıkmaya başlamıştır (Eryıldız, 2003).

Yaşanan iki dünya savaşı çevre hareketinin duraklamasına sebep olmuştur. II. Dünya Savaşı’nın bitimiyle dünyada kalkınmacı ekonomi yaklaşımı hız kazanmıştır. Yeni anlayışa göre, kalkınma adına yapılan her türlü eylem çevreyi tahrip etmeleri göz ardı edilerek kabul

---

¹ Sanayi Devrimi ile ilgili bu yazı http://tr.wikipedia.org/wiki/Sanayi_Devrimi adresindeki ve (Haştemoğlu, 2006) kaynağındaki bilgilere dayanarak yazılmıştır.

görmüştür (Haştemoğlu, 2006'dan Ekinci, 1995). Bunun sonucunda ekosistem bozulmuştur. Üretimde kimya sanayinin artması ise insan ve hayvan sağlığı üzerinde geri dönüşü zor tahribata yol açmıştır. Az Gelişmiş Ülkeler'in doğal kaynaklarının Gelişmiş Ülkeler tarafından sınırsızca kullanılması ile sosyal ve ekonomik kutuplaşmalar oluşmuş, fakir ülkelerin gelişmesi zora sokulmuştur.

Korumacı hareketler daha geniş ve aktif çalışmalarıyla 1950'li yılların sonu ve 1960'lı yılların başında hız kazanmıştır. Bu hızlanmanın etkenleri, bilimsel çalışmaların kirlenmenin etkilerini çarpıcı bir biçimde ortaya koymuş, II. Dünya Savaşı'nın sebep olduğu maddi manevi yıkımın, insanoğlunun gözünü açmış ve bir daha asla böyle bir felakete maruz kalmamak için her türlü yok edici faaliyete karşı çıkmanın toplumda umumi bir şuur haline gelmiş olmasıdır (Ayvaz ve Tekalan, 1992).

1970'li yıllarda yayınlanan bazı kitapların başlatmış olduğu hareketle yeni çevrecilik akımı oluşmaya başlamıştır (Ayvaz, Z. ve Tekalan, Ş.A., 1992). Dünyaca ünlü Green Peace hareketi de 1971 yılında kurulmuştur. Çevre konularına yoğun bir ilginin oluşmaya başladığı bu dönemde ortaya çıkan "sürdürülebilirlik" kavramı, kullanıldığı ilk günden itibaren geniş yankı uyandırmış ve pek çok kez tanımlamaya çalışılarak yeni boyutlar kazanmıştır. Büyümenin sınırları, özgüven, kendine yeterlilik, küçük çapta üretim, etki düzeyi düşük teknoloji, sanayi atıklarının yeniden değerlendirilmesi bu yaklaşım çerçevesinde kullanılan başlıca kavramlardır (Eryıldız, 2003).

1972 Stockholm, Birleşmiş Milletler İnsan Çevresi Konferansı'nda ve 1976 Vancouver I.Habitat Toplantısı'nda çevreye karşı daha duyarlı olunması gerektiğinin mesajları verilmiş, dünyanın dikkati bu yöne çekilmeye çalışılmıştır.

1970'li yıllarda çevreci yaklaşım daha çok insan ve çevre ilişkisini kapsamışken, 1980'li yıllarda batılı toplumlarda küresel çevrenin korunması öncelikli görev haline gelmiştir. Bu yıllarda ekonomik ve tarım açısından sürdürülebilir kalkınma, kimya ve küresel atmosfer, iklim değişiklikleri, küresel değişimler ve ekosistem, çevredeki kimyevi maddeler konu başlıkları üzerine araştırmalar yapılmıştır (Ayvaz ve Tekalan, 1992).

Yaşanan gelişmelerin üzerine 1982'de Birleşmiş Milletler tarafından Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu (WCED) kurulmuş ve bu komisyonca 1987'de "Ortak Geleceğimiz" adlı rapor yayınlanmıştır. Brundtland Raporu olarak da bilinen bu raporda "Sürdürülebilir Kalkınma" kavramı üzerine genel bir tanımlama yapılmıştır (Kentleşme Tematik Grubu,

2007):

“Günümüzün gereksinimlerini, gelecek nesillerin kendi gereksinimlerini karşılayabilme yeteneklerinden ödün vermeden karşılayan kalkınma” (WCED, 1987).

“Ortak Geleceğimiz” raporu sürdürülebilirliğin birçok boyutu olduğuna işaret etmiştir. Bunlar aşağıdaki gibi sıralanabilir (Ayvaz ve Tekalan, 1992):

- Kalkınma kavramı genişletilmeli ve sadece ekonomik büyümeyi değil, sosyal ve kültürel gelişmeyi de kapsamına almalı,
- Yoksulluk ve mahrumiyet ortadan kaldırılmalı,
- Kaynaklar korunmalı ve geliştirilmeli,
- En önemlisi, ekonomiyle ekoloji, her seviyedeki karar mekanizmasında birlikte ele alınmalı. Çünkü çevresel tahribin önüne geçmek ancak politikanın ekoloji boyutunu, ekonomik, ticari, enerji, zirai ve diğer boyutlarıyla eş zamanlı ve eşit olarak ele almakla mümkün olur.

Bu yaklaşımla, belirlenen çevre politikaları ile sosyo-ekonomik hedeflere ulaşılırken, doğal kaynakların sınırlı olduğu göz önünde bulundurularak temel ihtiyaçların karşılanması ve yaşam kalitesinin yükseltilmesi amaçlanmıştır. Sürdürülebilir kalkınma, başlangıçta çevresel bir sorumluluk olarak değerlendirilmesine rağmen günümüz toplumunda aktif olarak faaliyet gösteren tüm birey ve örgütlerin taşıması gereken ekolojik, ekonomik ve sosyal sorumluluklar bütünü şeklinde kabul edilmiştir.

Bu bağlamda bir dönüm noktası olan Gündem 21(Agenda 21)'in ortaya çıkışı, 14 Haziran 1992'de Rio de Janeiro'da düzenlenen ve 182 ülkenin hükümetinin katıldığı “Yeryüzü Zirvesi” olarak tanımlanan Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Konferansı'nda olmuştur. Teoride ve pratikte sürdürülebilir kalkınmanın problemlerine dikkat çeken küresel bir eylem planı olarak tanımlanmaktadır (International Olympic Committee Sport and Environment Commission, 1992).

Doğal çevrenin ve kaynakların korunması ile sosyal ve ekonomik gelişmenin sağlanmasını hedefleyen Gündem 21, uluslar arasında ve ulusların kendi içindeki eşitsizliklere, giderek artan yoksulluk, açlık, hastalık ve cehalete, ekosistemlerdeki süregiden kötüleşmeye dikkat çekmekte ve çıkış yolu olarak da daha güvenli bir geleceğe giden yolun yapı taşlarının döşenmesini sağlayacak küresel ortaklık kavramını gündeme getirmektedir¹.

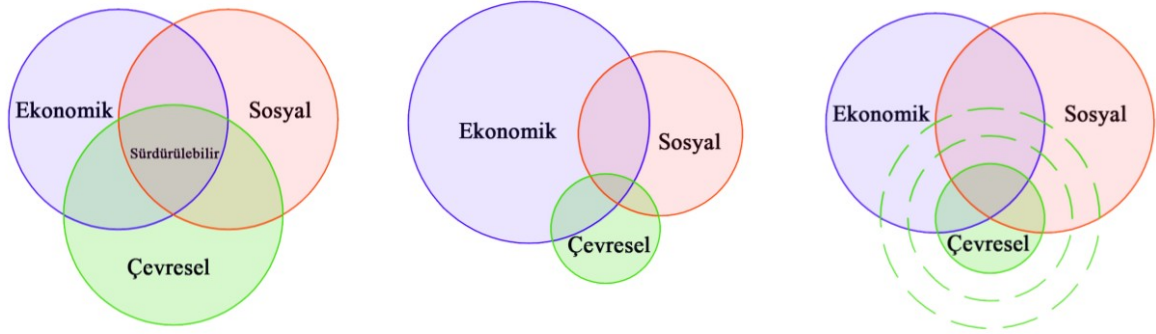
Konferans, yalnızca hükümet veya devlet başkanlarını değil, aynı zamanda yerel yönetimler, iş çevreleri ve sivil toplum kuruluşlarının temsilcilerini de bir araya getirmiş olması dolayısıyla önemlidir. Belirtilen sorun ve çözümlerin yerel faaliyetler olmalarından dolayı, yerel yönetimlerin kentlerde sürdürülebilir kalkınmanın gerçekleşmesindeki rollerinin büyüklüğüne dikkat çekilmiş ve tarafların kendi Gündem 21'lerini oluşturmaları gerektiği savunulmuştur.

1995'de Kopenhag'da toplanan Sosyal Kalkınma Konferansı'nda toplumun nitelikleri ve buna ulaşma yolları geliştirilmiş, 1996'da İstanbul'da toplanan İnsan Yerleşimleri Konferansı Habitat II Zirvesi'nde de sürdürülebilirliğin yanı sıra "yaşanabilirlik, aktif katılımçılık, sahiplenme, yönetim, açıklık ve şeffaflık, yapabilir kılma" gibi yeni kavramların hayata geçirileceği bir yönetim ön görülmüştür. 2002 Johannesburg, Birleşmiş Milletler Dünya Sürdürülebilir Kalkınma Zirvesi'nde, sürdürülebilir kalkınma önünde engel teşkil eden sorunlar tanımlanmıştır (Haştemoğlu, 2006).

Yapılan çalışmalar ve ifade edilen tanımlamalar ile "Sürdürülebilirlik" dünya çapında kabul görmüş olsa da, uygulama aşamasında ortaya konulan çabalar henüz yetersiz kalmıştır. Kuzey Amerika Kıtası'nı temsilen Uluslar Arası Sürdürülebilir Yapılaşma 2000 Konferansı'nda (International Conference On Sustainable Building, 2000) konuşan Amerikalı Greg Fanta, hala günümüzde dünya nüfusunun %5'nin, dünya kaynaklarının %25'ini kullandığını ifade etmiştir (Jones, 2000). Ancak yine de henüz küçük ölçekte de olsa sürdürülebilir olma yolunda atılan adımlar ve tüm dünyanın bu konuya duyarlılığının artması gelecek için umut vaat edici görülmüştür.

2.3 Sürdürülebilirlik Olgusunun Bileşenleri

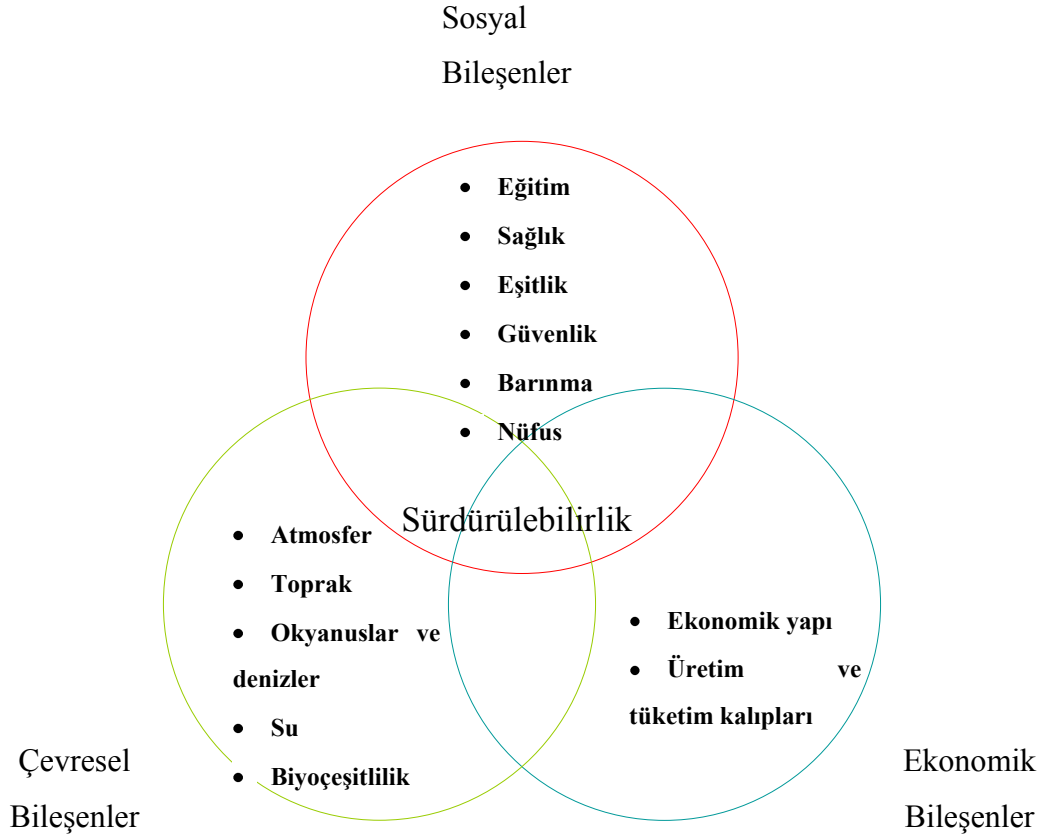
Günümüzdeki ve gelecekteki her insanın daha kaliteli bir yaşam sürmesini amaçlayan sürdürülebilir kalkınma, sosyal eşitlik, ekonomik büyüme ve doğal çevre bileşenlerinden oluşmaktadır. Bu tanımlamayı desteklemek amacıyla, çeşitli şemalarla anlatım yoluna gidilmiştir. Bu çalışmada ifade edilmek istenen bileşenler arası ilişki dairesel şemalarla açıklanmıştır.

Şekil 2.1 Sürdürülebilirliğin bileşenleri (Adams, 2006)

Şekil 2.1'deki şemalarda soldan sağa sırayla sürdürülebilir kalkınmanın bileşenlerinin teorideki durumu, mevcut durumu ve yapılması gereken değişikliğin ifadeleri yer almaktadır. İlk şemada, teoride olması gerekeni, sürdürülebilir kalkınmanın sosyal, ekonomik ve çevresel olmak üzere üç bileşenine de eşit derece önem verilmesi gerektiği ifade edilmektedir. Ekonomik, sosyal ve çevresel kalkınmanın dengeli yaşandığı bir ortamda, sürdürülebilir kalkınmaya ulaşmak mümkündür. Ancak günümüzde çoğu kentsel alanda durum ikinci şemadaki gibidir. 1950'lerden itibaren daha önce de ifade edildiği gibi, kentlerde ekonomik anlamdaki kalkınmaya ağırlık verilmiş, doğa hiçe sayılmıştır. Önerilen çözüm ekonomik anlamdaki ilerlemeleri, sosyal ve çevresel bileşenlerle dengede tutmaya ve çevreye verilmiş tahribatı geri döndürmeye çalışmaktır. Bunu da üçüncü şemada görmek mümkündür.

Sürdürülebilir kalkınma için söz konusu karar alma aşamasında kılavuzluk etmeleri ve ne kadar ilerleme kaydedildiğini göstermek amacıyla bu bileşenler bazı alt tema ve göstergelere ayrılmışlardır. [Şekil 2.2]

Şekil 2.2 Sürdürülebilirlik olgusunun bileşenleri ve alt temaları (Adams, 2006)

Bu üç bileşene ek olarak, Sürdürülebilir Kalkınma Komisyonu CDC'nin (Sustainable Development Commission) yayınlamış olduğu "Sürdürülebilir Kalkınma'nın Bileşenleri: Kılavuz ve Metodolojiler" (1995) adlı raporunda dördüncü bir bileşen olarak "kurumsal"lıktan bahsedilmiştir. Bu bileşen yerel ve uluslar arası alanda sürdürülebilirlik stratejileri geliştirme, bilim ve teknolojiye yatırım yapma, kamunun ve yönetim birimlerinin bilgilendirme, iletişim ağları kurma ve doğal afetlere hazırlık alt temalarından oluşmaktadır.

2.4 Bölüm Özeti

Sürdürülebilirlik kavramı ile günümüz insanının temel ihtiyaçlarını karşılayan doğal kaynakların, gelecek nesillerin ihtiyaçlarını da karşılayabilmeleri için korunmaları amaçlanmıştır. Sürdürülebilirlik tüm insanlığın ortak sorunu olarak görülmüş, bu konuda ülkeler arası işbirliğinin sağlanması gerektiği savunulmuş ve sürdürülebilir bir dünya için uluslar arası çapta çalışmalar yapılmış, toplantılar düzenlenmiştir.

Sürdürülebilirlik kavramı zaman içinde değişik içeriklere sahip olup tartışılarak gelişmiştir. Ancak temel hedefleri ile insanlığın ve mimari tasarımın bünyesinde hep var olan bir olgu olarak, 1960'larda ekoloji ve çevre sorunsalının, 2000'lerde ise buna ek olarak ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmanın konusu olmuştur.

Sürdürülebilirlik kavramının hayata geçmesinde bir dönüm noktası kabul edilmiş Gündem 21 eylem planı ile sürdürülebilir kalkınmanın önündeki engeller ve çalışma alanları tanımlanmıştır. Buna göre sürdürülebilirliğin üç temel bileşeni olan ekonomik, sosyal ve çevresel kalkınmaların kılavuzluğunda kentsel olarak adlandırılabilinecek her alanda kalkınmanın mümkün olduğu savunulmuştur. Bu noktadan sonra sürdürülebilirlik olgusu, üç bileşeninin de ihlal edildiği ve beraber ele alınmaları gereken yerler olan kentler ile birlikte anılmaya başlanmıştır.

3. SÜRDÜRÜLEBİLİR KENTLEŞME

Sürdürülebilir kentleşme/kentsel gelişme yaklaşımını, sürdürülebilir kalkınma yönündeki genel evrensel amacın bir parçası olarak görmek gerekmektedir (Kentleşme Tematik Grubu, 2007). Bir başka deyişle, hızla kentleşen dünyanın yaşanabilirliğinin sürmesi ve sürdürülebilir kalkınması için kentlerin kalkınması gerekli görülmüş, kentlerde yeni kalkınma modelleri uygulanmaya ve denenmeye başlanmıştır. Sürdürülebilirlik olgusuna yeni bakış açıları getirmiş olan bu konuyu açıklamak için, sürdürülebilir kentleşmenin ve bileşenlerinin tanımlamalarına ve amaçlarına yer verilmiştir. Ayrıca sürdürülebilir bir toplumda olması gereken özellikler ve sürdürülebilir kentleşme yolundaki yaklaşım ve modeller anlatılarak konu desteklenmiştir.

3.1 Kentleşmenin Tanımı

City (kent), citizen (kentli), citizenship (yurttaşlık) ve civilization (uygarlık) sözcüklerinin kökeni Latince’de “yurttaşların oluşturduğu birlik” anlamına gelen civitas sözcüğünden türemiştir (Uysal, 2001).

Kenti, sınırları içinde yaşayan nüfusun geçim kaynaklarının tarım ve hayvancılık dışı uğraşları oluşturduğu, toplumsal ilişkiler, kültürel alanlar, nüfus yoğunluğu gibi birçok yönden kırsal alanlardan farklı olan yerler şeklinde tanımlamak mümkündür (Ulusoy ve Vural, 2001).

Kentleşmenin tanımı ise, sanayileşme ve ekonomik gelişmeye bağlı olarak kent sayısının artması ve bugünkü kentlerin büyümesi sonucunu doğuran, toplum yapısında, artan oranda örgütlenme, iş bölümü ve uzmanlaşma yaratan, insan davranış ve ilişkilerinde kentlere özgü değişikliklere yol açan bir nüfus birikim sürecidir (Ulusoy ve Vural, 2001’den, Erten, 1999).

3.2 Sürdürülebilir Kentleşmenin Tanımı

Dünyada kentsel nüfusun hızla artması ile birlikte kentler, metropoliten alanlar ve kentsel bölgeler bu durumdan olumsuz etkilenerek, yeni sorunlarla baş etmek zorunda kalmışlardır. Kentleşme ve sanayileşme sürecinde kaynakların denetimsiz kullanımı ve tüketimi doğal çevre üzerinde olumsuz sonuçlar doğurmuştur. Doğal kaynaklarının yok olması tehlikesinin yanında, buna bağlı sosyal ve ekonomik problemler de ortaya çıkmıştır. Kentlerde biriken nüfus grupları arasındaki sosyal ve ekonomik farklılaşma büyümüş, kentsel yoksulluk ve

kentsel güvenlik sorunları artmış, kentin yaşam kalitesi olumsuz yönde etkilenmiştir. Bu gidişatın fark edilmesi ile birlikte çevreye duyarlı kentlerde artık şehir bölge planlamacıları, mimarlar, yöneticiler ve sivil toplum kuruluşları geleceğe miras bırakabilmek amacıyla, yeni kentsel projeler yaparken ortak fikir alışverişlerinde bulunarak, sürdürülebilir kentlere ulaşmayı amaçlamaktadırlar.

“Sürdürülebilir Kentsel Kalkınma Yaklaşımı” sosyal adalet, sürdürülebilir ekonomi ve çevresel sürdürülebilirlik konularının tümünü kapsamaktadır (Charter of European Cities & Towns Towards Sustainability (Aalborg Charter), 1994) (Kentleşme Tematik Grubu, 2007).

Sosyal adalet ilkesi, kent içinde yaşayan farklı nüfus gruplarının oluşturdukları bölgeleşmelerin minimuma indirgenmesini amaçlamaktadır. Bu ilkeye göre, kentler her bölgede eşit koşullarda sağlık, eğitim, iş ve ulaşım gibi kent hizmetlerinden faydalanabilmeli, istihdam ve konut gibi temel ihtiyaçlarına ulaşabilmelidirler. Çevresel sürdürülebilirlik ilkesi, doğal kaynakların sürdürülebilirliğinin sağlanmasını amaçlamaktadır. Buna göre, kaynakların kullanım düzeyinin kaynakların kendilerini yenileme hızını aşmamasına ve doğaya salınan kirleticilerin oranının, doğanın bu kirleticileri işleme hızını aşmamasına dikkat edilmelidir. Biyo-çeşitliliğin, insan sağlığının, hava-su-toprak kalitesinin, hayvan ve bitki yaşamlarının korunması bu ilkenin gereklerindedir (Kentleşme Tematik Grubu, 2007). Bu ilkeler sürdürülebilirliğin bileşenleri ve alt konuları olarak 1992 yılında Rio'daki Gündem 21'de tanımlanmışlardır. (Bölüm 2, Şekil 2.1)

1998'de Avrupa Komitesi Komisyonunun (Commission of the European Communities) yaptığı açıklamaya göre, sürdürülebilir kentsel gelişmeyi sağlamak ve kentin refahını arttırmak için bazı temel ihtiyaçların sağlanması gerekmektedir. Bunlar aşağıdaki gibi sıralanmaktadır:

- Kentsel alanlarda ekonomik refahı ve istihdamı güçlendirmek
- Kentsel alanlarda çeşitliliği, sosyal katılımı ve kentsel yenilemeyi teşvik etmek
- Kentsel çevreyi korumak ve geliştirmek
- Kent yönetimine ve yerel kapasite artırımına katkı yapmak

Birinci amaca ulaşmak için, bilim ve teknoloji alanındaki çalışmalara destek verilmesi, üretkenliğin artırılması, büyük kentlerde olduğu kadar küçük ve orta ölçekli kentlerde de istihdam kaynaklarının değerlendirilmesi yolları ile kentlerin ekonomik canlılığının güçlendirilmesi yönünde eylemler gerekmektedir. İkinci amaç, artan üretkenliğin getirdiği

kazanca adil biçimde erişilmesi, sosyal dışlanmanın azaltılması ve güvenliğin artırılması yönündeki eylemleri içermektedir. Üçüncü amaç, kentsel gelişim uğruna, kentleri çevreleyen alanlara bu gelişimin maliyetini yılmamayı, kentleri çevresel açıdan daha fazla sürdürülebilir kılan eylemleri gerçekleştirmeyi ön görmektedir. Dördüncü amaç, katılımı genişletmeye yönelik yaratıcı ve esnek karar verme süreçlerinin teşvik edilmesini, kurumsal süreçlerde işbirliğinin artırılmasını kapsamaktadır (Commission of the European Communities, 1998).

Avrupa Çevre Ajansı da, kentsel sürdürülebilirliği sağlamak için ulaşılmaması gereken amaçları şu şekilde sıralamıştır (European Environment Agency, 1995):

- Mekânın ve doğal kaynakların tüketimini en aza indirmek
- Kentsel akışları etkin biçimde yönetmek
- Kentsel nüfusun sağlığını korumak
- Kaynaklara ve hizmetlere eşit erişimi sağlamak
- Kültürel ve sosyal çeşitliliği sürdürmek

Özetle, “Sürdürülebilir Kentsel Gelişme Yaklaşımı” kentsel gelişmenin etkilediği ve kentsel gelişmeyi etkileyen tüm çevresel (yapay çevre/doğal çevre), sosyal, ekonomik unsurları birbiriyle ilişkili biçimde içermekte; ekonomik ve sosyal gelişimin çevre koruma ve iyileştirme amacı ile birleştirilmesini öngörmekte; gelişimin biçiminin katılımlı süreçlerle kararlaştırılmasını gerektirmektedir. Çizelge 3.1, Avrupa Birliği’ne üye ülkelerin üzerinde uzlaştığı sürdürülebilir toplulukların yukarıda açıklanan çevresel, sosyal ve ekonomik gelişim boyutlarından türetilmiş temel özelliklerini sunmaktadır (Bristol Mutabakatı, 2005).

<ul style="list-style-type: none"> • Aktiflik, Kapsayıcılık, Güvenlik 	<ul style="list-style-type: none"> • Güçlü bir yerel kültür ve diğer ortak topluluk etkinlikleriyle ortaya çıkan eşitlik, hoşgörü ve bağlılık.
<ul style="list-style-type: none"> • İyi İdare 	<ul style="list-style-type: none"> • Etkin ve kapsayıcı katılım, temsil ve liderlik.
<ul style="list-style-type: none"> • İyi Ulaşım 	<ul style="list-style-type: none"> • İnsanları işlerine, okullarına, sağlık hizmetleri ve diğer hizmetlere bağlayacak iyi ulaşım hizmetleri.
<ul style="list-style-type: none"> • İyi Hizmet 	<ul style="list-style-type: none"> • İnsanların ihtiyaçlarına uygun ve herkes tarafından erişilebilecek kamusal, özel, topluluğa ilişkin ve gönüllü hizmetler.
<ul style="list-style-type: none"> • Çevreye Duyarlılık 	<ul style="list-style-type: none"> • İnsanların yaşaması için, çevreye saygılı olarak gerçekleştirilen yerler.
<ul style="list-style-type: none"> • İyi Gelişim 	<ul style="list-style-type: none"> • Büyüyen, çeşitli ve yenilikçi yerel ekonomi.
<ul style="list-style-type: none"> • İyi Tasarım ve İnşaat 	<ul style="list-style-type: none"> • Kaliteli bir yapı ve doğal çevre.
<ul style="list-style-type: none"> • Herkes İçin Eşitlik 	<ul style="list-style-type: none"> • Bugün ve gelecekteki tüm toplulukları içeren bir anlayış

Çizelge 3.1 Sürdürülebilir Toplulukların Sekiz Özelliği (Bristol Mutabakatı, 2005)

3.3 Sürdürülebilir Kentleşmenin Bileşenleri

Sürdürülebilirlik ilkesinin çizdiği genel çerçeveye uygun olarak, “sürdürülebilir kentleşme” yaklaşımı aşağıdaki temel konuları içermelidir (Kentleşme Tematik Grubu, 2007’den, Wheeler, 2004):

- Büyümenin denetlenmesi ve arazi kullanım planlaması
- Kentsel tasarım
- Konut
- Ulaşım
- Çevre koruma ve restorasyon
- Enerji ve malzeme kullanımı
- Yeşil mimarlık ve yapılaşma
- Eşitlik ve çevresel adalet
- Ekonomik gelişme
- Nüfus

3.3.1 Büyümenin Denetlenmesi ve Arazi Kullanım Planlaması

Büyümenin denetlenmesi, kentlerin dışarı doğru yayılmasının yavaşlatılması veya durdurulması; arazi kullanımının ulaşım sistemleriyle, ekolojik ve rekreasyonel gereksinimlerle ve var olan gelişmeyle uyumlu hale getirilmesidir (Kentleşme Tematik Grubu, 2007'den Wheeler, 2004). Kentsel nüfusun kentin dışına doğru hareket etmesinin hem nedeni hem de sonucu olarak, özel araç sahipliğinin artması ve kamu taşımacılığında özel araç ile yolculuk türlerine geçiş gösterilmektedir. Kentlerin dışarı doğru yayılması ile kentsel arazi büyürken, kişi başına düşen kat alanı da büyümektedir. Yayılan alana altyapı sağlanması maliyetli olmaktadır; ayrıca bu alanlara altyapı sağlanarak kaynak kullanımının etkinliği azalmaktadır; örneğin kişi başına gereken sokak uzunluğunun ve kanalizasyon sisteminin uzunluğunun artması gibi. Bu arada, büyümenin uygun sistemlerle denetlenmediği durumlarda, yeşil alanlar, biyo-çeşitlilik ve diğer yerel değerler de tehdit edilmektedir (European Environment Agency, 1995).

3.3.2 Kentsel Tasarım

Sürdürülebilir tasarım, ekonomik verimlilik ve kar elde etmeye değil, insani ve ekolojik değerlere dayalıdır. Yürünebilirlik, insan ölçeği, çeşitlilik, güçlü/canlı konut, işyeri, kamu tesislerinin varlığı temel unsurlardır. Sürdürülebilirliğin çevresel amaçlarını yerine getirmek için tasarım; yerel iklimi, ekosistemleri, materyalleri, enerji, su ve kaynak akışlarını yansıtmalıdır. Böyle bir tasarım toplumları doğal peyzajla bütünleştirecek, otomobile olan bağımlılığı azaltacak, kaynakları daha etkin kullanacak ve yerin kimliğini ortaya çıkaracaktır (Kentleşme Tematik Grubu, 2007).

3.3.3 Konut

Konut alanlarının oluşturulmasında insanların ve ekolojinin ihtiyaçlarını dengeli biçimde gözetmek önemlidir. Konutların niteliksiz olmaları, buldukları alanda altyapının yetersiz olması, pahalı olması, konut alanının konumu nedeniyle araca bağımlılığın yüksek olması gibi çeşitlenen sorunlar vardır. Merkezi yönetimler finansman sağlanması, yapısal nitelik ve konut konusuna kamunun dâhil olması konusunda genel ilkeler oluşturulmasında rol alabilir. Yerel yönetimler inşaatçılarla ve toplumla işbirliği yaparak, konut alanının mekânda iyi konumlandırılması, kaliteli inşa edilmesi, tasarım ilkeleri ve yapı kodlarını adapte edebilmesi konularını denetleyebilirler. Merkezi ve yerel yönetim birimleri, özel sektörün düşük gelir

gruplarına yönelik de konut üretebilmeleri için teşvikte bulunabilirler (Kentleşme Tematik Grubu, 2007).

3.3.4 Ulaşım

Kentsel ulaşım nedeniyle ortaya çıkan sorunlar arasında trafik sıkışıklığı, hava kirliliği, enerji tüketimi, gürültü sayılabilir. Ayrıca, yerel değerler (biyolojik, tarihi, kültürel, manzara özellikleri) altyapı tarafından tehdit edilebilmektedir. Ulaşım altyapısı ve motorlu trafik akışı, önemli oranda arazinin ulaşımına ayrılmasını gerektirmektedir.

Günümüzde kentsel alanlar motorlu araçların baskısı altındadır. Motorlu araçlar ve insanların gereksinimleri arasındaki dengesizliği gidermenin yolu, araçların daha az kullanılması, en azından araçla seyahat edilen yol uzunluğunun hem mutlak olarak, hem de kişi başına azaltılmasıdır. Bunun sağlanabilmesi için üç konuda eyleme geçmek gerekmektedir (Kentleşme Tematik Grubu, 2007):

- Alternatif yolculuk türleri sağlanması: özellikle yürümenin, bisiklet kullanmanın ve toplu taşımın vurgulanması,
- Arazi kullanım ve kentsel tasarım politikalarının, bu alternatif türleri desteleyecek ve insanların yapmak zorunda oldukları yolculuk sayısını ve uzunluğunu azaltacak şekilde değiştirilmesi,
- Araç kullanımının sosyal ve ekonomik maliyetlerini; yakıt, yol kullanımı, park etme, motorlu araç, araç kaydı ücretlerine ekleyen ulaşım ücretlendirme reformu yapılması.

3.3.5 Çevre Koruma ve Restorasyon

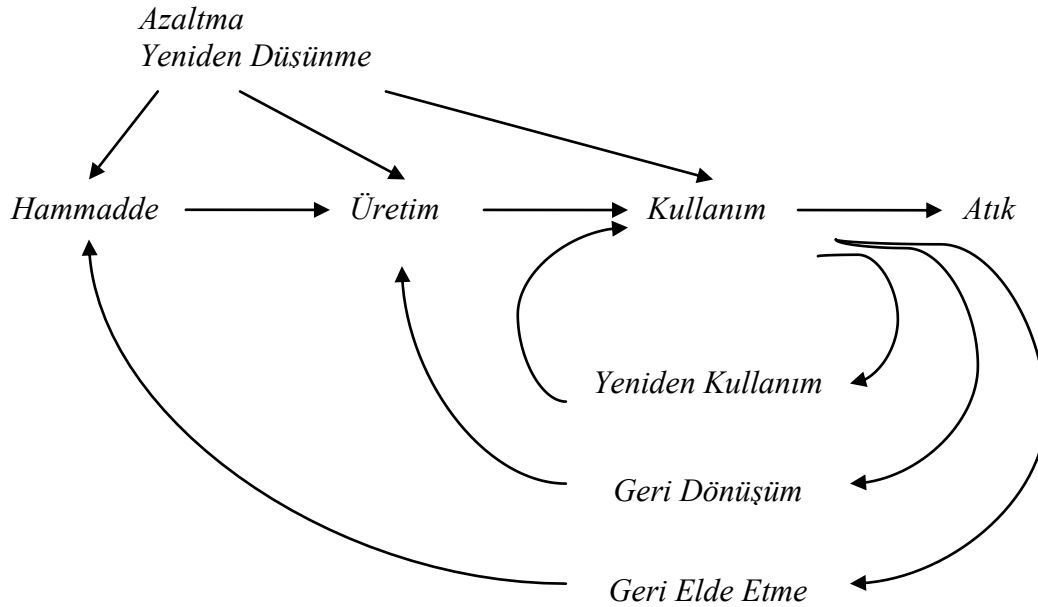
Sürdürülebilirliğin temel önceliklerinden biri insanlarla doğanın en iyi şekilde bir arada var olabilmesini için el değmemiş doğayı, türleri ve ekosistemleri korunmasıdır. Diğer bir önemli konu, zarar gören çevrenin restore edilmesidir.

Çevre restorasyonu çalışmaları; kent içindeki bozulmuş alanlarda veya ekosistemlerde tekrar ekim yapmak, faaliyet göstermeyen endüstriyel alanları temizlemek, sulak alanları restore etmek, vb. eylemleri içermektedir. Amaç, mevcut kentleri doğayla birleştirmek ve böylece buraları daha çekici ve yaşanabilir kılmaktır.

3.3.6 Enerji ve Malzeme Kullanımı

Enerjinin ve yenilenemeyen malzemelerin küresel ölçekte hızla tüketimi karşısında, kaynak kullanımında yeni bir yaklaşımın oluşturulması yani, atık malzemelerin tekrar kullanımı veya dönüştürülmesi ve toplam malzeme tüketiminin azaltılması gerekmektedir. Sürdürülebilir kaynak kullanımının temel stratejileri; azaltma, yeniden kullanım ve geri dönüşümdür (reduction, reuse, recycling). Azaltma stratejisi ile malzeme kullanımı azaltmak, daha az paketleme yapmak, var olan ürünleri korumak ve ömürlerini uzatmak, ürün yapımıyla ilgili sanayilerin atıklarını azaltmaktan söz edilmektedir. Yeniden kullanım stratejisi; ürünün aynı döngü içinde tekrar kullanımını ön görmektedir (Örneğin, cam şişelerin toplanması, içecek dağıtıcısında yıkanması ve içecek için tekrar kullanılması). Geri dönüşüm stratejisi ise, ürünlerin atık malzemelerden tekrar üretimini ön görmektedir (Örneğin, kâğıtların toplanıp yeni kâğıt ürünlerine dönüştürülmesi).

Bu stratejilere ek olarak, geri elde etme (atık depolama süreçlerinden enerji veya hammadde çıkarımı gibi), yeniden düşünme (yaşam tarzlarını ve tüketim kalıplarını) stratejileri de önemlidir. Geri elde etmeye örnek olarak, artık uygun maddelerde elektrik üretmek; yeniden düşünmeye örnek olarak ise bireylerin iyi bir yaşamın ne olduğuyla ilgili tanımlarını değiştirmeleri verilebilir.

Çizelge 3.2 Wheeler'ın sürdürülebilir kentsel atık sistemi şeması

3.3.7 Yeşil Mimarlık ve Yapılaşma

Binalar insanların doğayla olan ilişkisini belirlemektedir; bizleri ya suni ortamlarda doğadan soyutlar, ya da doğal ışığı, rüzgârı, iklimi, yerel kültürü dikkate alarak bizi doğayla bütünleştirir. Binalar ve binaları çevreleyen peyzaj, kentlerin temel unsurlarındandır. Bu nedenle şehir planlamacılar, mimarlar ve peyzaj mimarların birlikte çalışmaları, ekolojik tasarımın gelişebilmesi bu alanda düzenlemeler yapmak, ilkeler geliştirmek açısından önemlidir.

3.3.8 Eşitlik ve Çevresel Adalet

Gelir grupları arasındaki eşitsizliğin kentlerdeki etkileri; sağlık, konut, eğitim, istihdam, temiz çevreye erişimde eşitsizlikler olarak ortaya çıkmaktadır. Plancılar için eşitliği sağlayabilmenin yolları, uygun fiyatlı konut üretimi, küçük ve yerel ölçekli iş olanakları yaratılması, yeterince temsil edilmeyen grupların seslerinin duyurulması gibi stratejiler geliştirmek olabilir. Çevresel adalet için de halkı kirlilik ve toksik kimyasallar üreten sanayilere bağımlı olmaktan çıkarmak genel bir amaç olabilir. Halkın karar verme mekanizmalarına katılımı, yerel yönetimlerde şeffaflık, çeşitli grupların komisyonlarda ve kurullarda temsil edilmesi yönünde stratejiler izlemek de olanaklıdır (Kentleşme Tematik Grubu, 2007).

3.3.9 Ekonomik Gelişme

Sürdürülebilir bir kent gelişimi ancak sürdürülebilir bir ekonomi ile mümkündür.

Bu konudaki önemli bir alternatif, daha yerel ekonomilerin teşvik edilmesidir. Bunun anlamı tamamen kendine yeten yerleşimler oluşturmak değildir; ancak bir malın veya hizmetin yerelde üretilmesi daha mantıklı ise, bu yöntemin tercih edilmesidir.

3.3.10 Nüfus

Nüfus artışı, kaynak kullanımı, arazi kullanımı, yerel çevrenin korunması, eşitlik ve yaşam kalitesini etkileyen önemli bir faktördür. Pek çok gelişmekte olan ülkede, toplam nüfusun büyük bir bölümü ülkenin en büyük kentinde yaşarken, gelişmiş ülkelerde ise genelde gelişmiş kentsel ağlar bulunmaktadır. Nüfus sorunu ele alınırken, aile planlaması, göç, yoksulluk, kadının toplumdaki konumu konularının irdelenmesi de gerekmektedir.

3.4 Bölüm Özeti

2000 yılında Rio’da gerçekleştirilen Sürdürülebilir Kent Konferansı’nda da “sürdürülebilirlik” kavramı, kent ile şu şekilde ilişkilendirilmiştir (Keiner, 2005):

“Sürdürülebilirlik kavramı kente uygulandığında, kentsel alanın ve bölgesinin, toplumun arzu ettiği yaşam kalitesi düzeylerinde işlevlerini sürdürmeye devam etmesi, ancak bunu yaparken mevcut ve gelecek nesillerin seçeneklerini kısıtlamaması ve kentsel sınırlar içinde ve dışında olumsuz etkilere neden olmaması anlamına gelmektedir.”

“Green Paper on the Urban Environment” Komisyonu’nun “Sürdürülebilir Kent” ile ilgili ilk raporunda şu ifadeye yer verilmiştir: “Biz 21.yüzyılda ilerlemeye devam ederken şehirler ekonomik aktivitelerin, yeniliklerin ve kültürün ana merkezleri olmaya devam edeceklerdir.”

Gelişmiş kentler başta olmak üzere, gerek sosyal hizmetlerden faydalanma fırsatları gerekse iş imkanlarından ötürü şehir merkezleri her zaman yoğun olmakta ve daha da fazla göç almaktadır. Bu tür çekim kuvvetine sahip yüksek bölgelerde bir kent planlaması yapılsa dahi üretilen projeler, bazen nüfus artışının hızına ayak uyduramamakta ve çıkabilecek sosyal ve fiziksel sorunlara cevap veremeyecek duruma gelmektedirler.

Avrupa’da 1990’lardan itibaren şehirlerin ortaya çıkışı daha kuvvetli olmuştur. Şehirler birbirleriyle rekabet halinde olmakla beraber daha çok işbirliği içindedirler. Hepsinin de arzusu sürdürülebilir büyüme savaşından galip çıkıp, insanlar ve yatırımcılar (anapara) için çekici olmaktır. Bugün içeren ve dışlayan, birleştiren ve bölen, katan ve ayıran, zenginleştiren ve fakirleştiren, büyük ilerlemeler kaydedip büyük problemlerle karşılaşan şehirler vardır. En iyimseri kentsel dönüşümden bahsederken, en kötümseri de kentsel paranoyadan bahsetmektedir. Ama herkes şehirlerin gelecek için oynadıkları önemli rolün farkındadır (Mega, 1996).

Bugün şehir planlamacılar metropolit kentlerin merkez ve dış çeperi arasındaki yoğunluk farkı, toplu taşımacılık ve özel araç kullanımı gibi kaotik problemler yaratan etkilerinden bahsetmektedirler. (European Cities: Sustaining Urban Quality of Life, 1995). Öte yandan da kentin kendi kendini yenileyebilme özelliğine sahip olmasına dayanarak umutla çalışmalarını sürdürmektedirler.

Yine “Sürdürülebilir Kent” ile ilgili “Green Paper on the Urban Environment” Komisyonu’nun raporuna göre, sürdürülebilir bir kent planlaması, sürdürülebilir bir ekonomi

ve sosyal eşitlik gerektirmektedir. Bu planlama bir ulaşım noktası olarak değil daha çok bir yolculuk olarak düşünülmelidir. Bu süreçte, planlamada farklı aşamalardan geçilmesi, hızlı kazanç getirmesi arzusuna yenik düşülmemesi gerekmektedir.

Artık bugün kentler sosyal ve çevresel problemlerinin daha çok farkındadırlar. Sakinlerinin doğal çevreyle daha uyumlu yaşayabilecekleri küçük, ama büyük şehirlerin hizmet niteliklerine sahip “küçük büyük” şehirlere doğru değişmeye çalışmaktadırlar. Böylece günümüzde belki de metropolit kentlerin en büyük problemlerinden biri olan kutuplaşma sorununu ortadan kaldıracaklardır. Sosyo-ekonomik farklılıklardan dolayı ortaya çıkıp olumsuz şartlarla gittikçe artan kutuplaşma ile kentin bazı bölgeleri – genelde en fakir kesimin yaşadığı – kentin güvenlik sorununun en çok yaşandığı, suç oranının en yüksek olduğu ve en az sosyal hizmet gördüğü kısımlarına dönüşmektedir. Tüm bu sorunlara daha en başta engel olmak için ya da bu kutuplaşmayı minimuma indirmek için yapılacak birincil iş, planlama sürecinde kamuyla işbirliğine varılması, kamunun bilgilendirilmesinin sağlanması ve karar alma aşamasında şeffaflık uygulanarak güven kazanılmasıdır.

En temel prensip, hiçbir şeyin imkansız olmadığına inanmak ve herkesin katılımını sağlamaktır (Mega, 1996).

4. OLİMPİYAT OYUNLARI'NIN VE YERLEŞKELERİNİN TARİHSEL GELİŞİMİ

4.1 Antik Olimpiyat Oyunlarının Tarihi

Yunanistan'da gerçekleştirilen tüm Yunanistan'dan atletlerin katılmasının serbest olduğu dört Pan-Hellenik oyunlardan en ünlüsü ve en eskisi olan Olimpiyat Oyunları Olympos'ta gerçekleştiriliyordu (Pausanias, M.S.2 yy). [Şekil 4.2]

Olimpiyat Oyunları'nın ilk ortaya çıkışı tarihi kesin olarak bilinmemektedir. Ancak oyunların kuralları olan bir temele oturtulup değerlendirilmesi, kutsal Olympos topraklarının o dönemdeki idarecisi olan İphitos tarafından gerçekleştirilmiştir. İphitos, Antik Olimpiyat Oyunları'nı Yunanistan toprakları üstünde bulunup uzun yıllar süren savaşlarla birbirinden iyice ayrılmış şehirlerin spor aracılığıyla barış içinde tekrar birlik olmaları arzusu ile yenilemiş ve düzenli bir festivale dönüştürmüştür (Pausanias, M.S.2 yy). Bu haliyle bilinen en eski olimpiyat oyunu M.Ö. 776 olarak hesaplanabilmiştir.

Sadece 5 gün süren oyunlar her dört yılda bir yaz aylarında yapılmışlardır. Bu dört yıllık süreye oyunların oynandığı yıldan itibaren bir olimpiyat (olimpiad) denilmiştir. Yunanlılar Olimpiyat Oyunları'na çok önem vermişler, hatta takvimlerini olimpiyatlara göre düzenlemişlerdir.

Şekil 4.1 Antik olimpiyatları resmeden bir gravür (Lambros, 1896)

Şekil 4.2 Pan-Hellenistik oyunun oynandığı kentler (Museum)

Olimpiyatların organize edilmesi maddi bir güç gerektirdiğinden oyunlar küçük bir köyden çıkışlı olup sonuçta kuvvetli ve büyük bir şehir olan Elias'ın ev sahipliğinde Olympos'un 60 km kuzeyinde düzenlenmiştir.

4.1.1 Antik Olimpiyat Oyunları'ndaki Sporlar

Koşma

Şekil 4.3 Koşu yarışları (Museum; Lambros, 1896)

Antik Yunan'da en temel atletizm sporlarından biri olan koşu 3 ayrı yarış olarak yapılmıştır (Gardiner, 1930):

- Bir stadyum boyu – mesafesi bir “stade” ya da stadyum olarak adlandırılan 200 adımdır.
- Çift stadyum boyu – 400 adım
- Uzun mesafe – 200 x 20 ya da 24 adım

Bayrak yarışı ve zırhlı koşu da ayrıca iki özel yarışı.

Pentatlon

Şekil 4.4 Pentatlon (Museum; Lambros, 1896)

Beş ayrı kategoride yapılan yarışmalardı (Gardiner, 1930):

- Disk atma
- Uzun atlama
- Cirit atma
- Koşu
- Güreş (Antik Olimpiyatlar’da geçerli tek güreş tipi, greco-roman tipi güreşti.)

Dövüş sporları

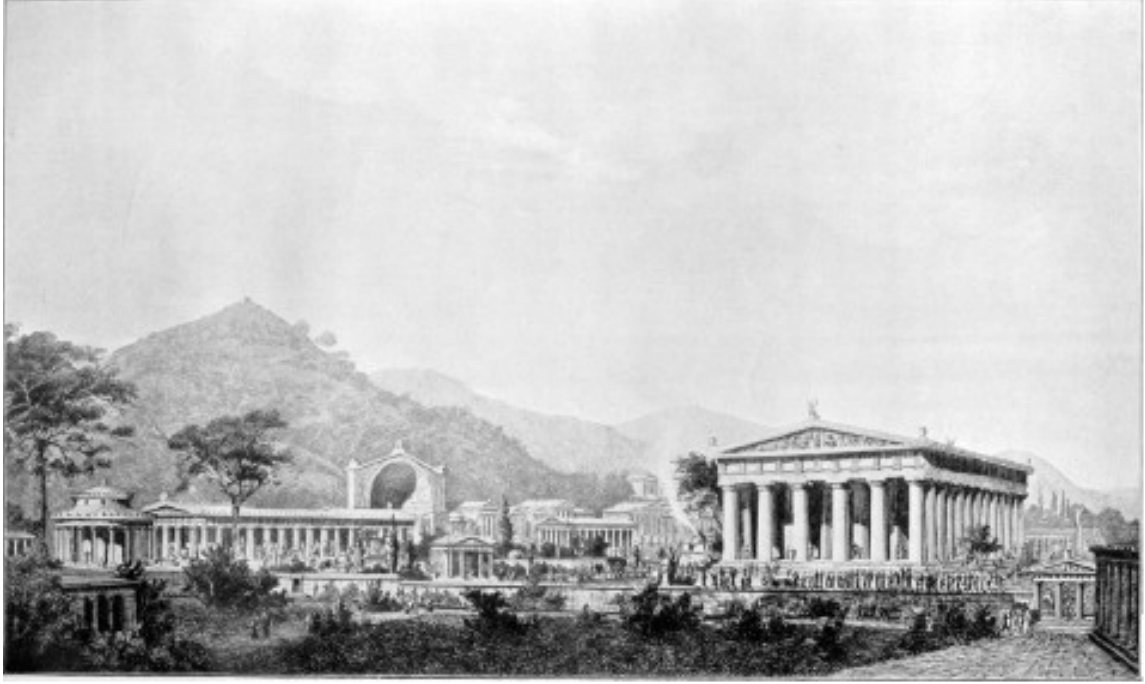
Üç ayrı kategoride yapılan yarışmalardı (Gardiner, 1930):

- Pankreas (boks ve güreşin karışımı bir spor)
- Boks
- Güreş

At yarışları, diğer spor dallarından farklı olarak stadyumda değil, hipodromda yapılırdı.

M.Ö. 2. yüzyılda Romalılar Yunanistan’ı fethettikten sonra oyunlar eski popülerliğini ve önemini yitirmeye başladı. Sonunda M.S.394’de İmparator I.Theodosius oyunları resmen

kaldırdı (Perseus Digital Library, 2004)

Şekil 4.5 Olimpia (Lambros, 1896)

4.1.2 İlk Olimpiyat Yerleşkesi: Olympia

Olympia, Peloponnese'nin batısında yer almaktadır. Tapınakları, adak olarak yapılan anıtları ve palaestra (eski Yunanistan'da spor salonu) boyunca hazineleri ile mistik bir havası ve doğal bir güzelliği olan spor salonunu (gymnasyum) içermektedir. M.Ö. 10. yüzyılın başından itibaren Olympia dinsel ve politik aktivitelerin toplanma yeri olmuştur. Merkez noktasında Zeus ve Hera'nın görkemli tapınakları bulunmaktadır. M.Ö. 4. yüzyılda ilaveten konaklama ve antrenman ihtiyaçlarına hizmet eden inşaatlar yapılmıştır (IOC, 2008).

Olympia'nın katmanları da tıpkı olimpiyat oyunlarının diğer birçok inşası gibi oldukça komplike vaziyettedir. Arkeologlar birçok yapı, bina ve heykel bulmuşlardır. Bunların çoğu farklı katmanlardan çıkmışlardır ve hepsinin birbirlerine ait olmadıklarını, farklı yüzyıllarda oyunların burada oynandığını düşündürmüştür. Hatta oyunların popüleritesinin hangi dönemde daha çok olduğu da bu katmanlardan çıkan bulguların karşılaştırılması yapılarak anlaşılmıştır (Kotynsky, 2006'dan, Lee, 1988).

Şekil 4.6 Antik olympia haritası (Kaltsas, 2004)

Şekil 4.6’da Olympia yerleşkesinin tarihsel dönemlerine göre gelişimini görmek mümkündür. M.Ö. 6. yüzyılda ilk yapılaşmaların başladığı görülmüştür. Mor renkle ifade edilen Eski Çağ’daki yapılardan 4 numarayla ifade edilen yapı Hera Tapınağı ve 31 numarayla ifade edilen yapı da meclis binasıdır. Buna göre, o dönemde Olympia’nın dinsel ve politik olaylar için bir toplanma mekânı olduğu ortaya çıkmıştır. Turuncu renk ile gösterilen Klasik Dönem yapılarına bakıldığında ise, Zeus adına yapılan olimpiyat oyunlarının Olimpia’daki altın çağını yaşadığı görülmüştür. Hipodrom ve birçok dini yapı M.Ö. 5. ve 4. yüzyıllar arasındaki bu dönemde yapılmışlardır. 10 numara ile gösterilen stadyum, 15 numara ile gösterilen Zeus Tapınağı, 29 numara ile gösterilen konaklama yapısı bu dönemde inşa edilmişlerdir. Helenistik Dönem’de açık hava gymnasium (20) jimnastik alanı ile kapalı antik spor salonu olan palaestra (21) yapılmıştır. Roma Dönemi’nde ise yerleşkeye otel (27-28) ve villa (33) konaklamalarının yanında banyolar (30) eklenmiştir.

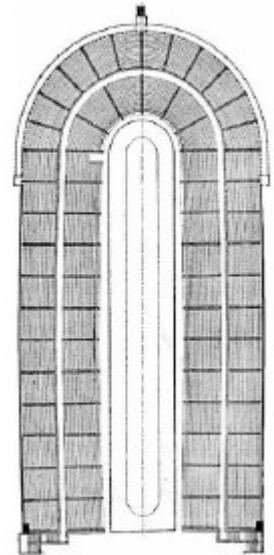
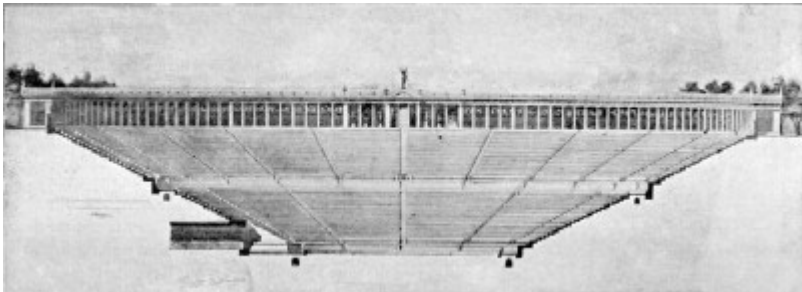
4.2 Modern Olimpiyat Oyunların Tarihi

4.2.1 Modern Olimpiyat Oyunlarının Doğuşu

4. yüzyılda Roma İmparatorluğu tarafından ortadan kaldırılan Antik Olimpiyat Oyunları, 19. yüzyılın ortalarında Olympia Antik Kenti'nin kalıntılarının bulunması ile tekrar gündeme gelmiş, İngiltere ve Yunanistan'daki bazı yerel organizasyonlarla tekrar edilmeye çalışılmıştır.

Antik Olimpiyat Oyunları'ndan esinlenerek yapılan ilk anlamlı oyunlar 1796-1798 yılları arasında Fransa'daki ulusal bir festival olan L'Olympiade De La Republique olmuştur.² Oyunlar Antik Yunan Oyunları'nı içermelerinin yanında 1796'da metrik sisteme geçiş yapılmıştır. Aynı şekilde ilerleyen yıllarda İngiltere'de de benzer oyunlar organize edilmiştir.

Yunanların oyunları canlandırma isteği 1829'da Osmanlı İmparatorluğu'nun etkisinden kurtulup özgürlüklerini kazandıktan sonra olmuştur. İlk kez Evangelis Zappas tarafından 1833'de bu tür bir organizasyonun yapılması teklif edilmiştir ve 1859'da Atina şehir meydanında ilk Modern Olimpiyat Oyunları düzenlenmiştir. Atletler Yunanistan ve Osmanlı İmparatorluğu'ndan gelmiştir. Varlıklı bir insan olan Zappas Panathenian Stadyumu'nun tüm restorasyonunu yaptırmıştır ki bu antik stadyum sonrasında 1870 ve 1875 oyunlarında kullanılmıştır (Young, 1996).

Şekil 4.7 Panathenian stadyumu (Lambros, 1896)

Yine kimilerince ilk Modern Olimpiyat Oyunları 1850'de İngiltere Much Wenloch'da oynanmıştır ve kurucusu da Dr. William Penny Brookes'tur. Wenlock Olimpiyat Topluluğu halen faal olarak çalışmakta ve her yılın temmuz ayında Wenlock Oyunları'nı düzenlenmektedir.³

Fakat yine de bugün Modern Olimpiyat Oyunları'nın kurucusu olarak Fransız tarihçi Baron Pierre De Coubertin bilinir. Gençlerin karakterlerinin şekillenmesinin yolunun spordan geçtiğine inanan Coubertin'in diğer girişimcilerden farkı uluslar arası bir organizasyon mekanizmasını kurarak oyunların devamlılığını sağlayabilmesinde olmuştur.

Franco-Prussian Savaşı'nın mağlubiyet nedeni araştırmasını yapan tarihçi Coubertin askerlerin yeterince iyi fiziksel güce sahip olmadıkları teorisini sunmuştur (Young, 1996). 1890'da Wenlock Olimpiyat Topluluğu'nun oyunlarına katıldıktan sonra Coubertin daha büyük ölçekte bir organizasyon düzenlenebileceğine karar vermiştir. Brookes ve Zappas'ın fikirlerini enternasyonalleştirme üzere geliştirmiştir.

Bu düşüncelerini 1894 yılının Haziran ayında Paris Sorbonne Üniversitesi'nde, yeni kurmuş olduğu Modern Olimpiyatlar'ın idari birimi olan Uluslar Arası Olimpiyat Komitesi IOC'nin (International Olympic Committee) ilk kongresinde sunmuştur. Kongrenin son gününde oyunların iki yıl sonra 1986'da olimpiyatların doğduğu yer olan Atina'da yapılmasına karar verilmiştir (Coubertin, 1897). Bu kongrede alınan ilk kararlar şu şekildedir:

- Olimpiyatlar, eskiden olduğu gibi, her dört yılda bir yapılacak.
- Olimpiyatlar, Klasik Yunan'da olduğunun aksine, tüm dünya sporcularına açık olacak ve yarışma programı, günün sporlarını içerecek.
- Yarışmalarda sadece büyükler yer alacak.
- Amatörlük kuralları, kesinlikle uygulanacak.
- Olimpiyat organizasyonu "gezici" olacak ve her olimpiyat başka bir ülkede yapılacak.

Böylece Coubertin, ilerleyen yıllarda gittikçe popülaritesini arttıran ve bugün oyunlara ev sahipliği yapan kentin prestijinin artmasına neden olan, tüm dünyanın iki hafta boyunca izlediği dünyanın en büyük spor olayının temellerini atmıştır.

IOC'ye 1896'dan 1925'e kadar komite başkanlığı yapmış olan Coubertin'in anısına 1964'den bu yana olimpiyatlarda birey ya da takımlardan sportmenlikleriyle ortaya çıkanlara Fair-Play (Adil Oyun) Ödülü verilmektedir⁴.

Şekil 4.8 Tarihçi ve yazar Baron Pierre de Coubertin

Şekil 4.9 Oyunların açılış gününü resmeden bir gravür (Lambros, 1896)

4.2.2 Modern Yaz Olimpiyatlarının Gelişimi

Uluslar arası Olimpiyat Komitesi IOC'yi kuran ve komiteye başkanlık eden Baron Pierre de Coubertin, o yıllarda ekonomisi oyunlara ev sahipliğini kaldıracak kadar kuvvetli olmayan Atina'yı I.Yaz Olimpiyatları'nı organize etmeye ve diğer ülkelerden atletleri kendi imkânları ile festivale katılmaya ikna etmiştir.

Organizasyonunun maliyetinin beklenenden çok daha yüksek olması üzerine neredeyse iptal edilecek olan oyunlar varlıklı bir iş adamı olan Georgios Averoff'un bağışları ve 2004 Atina Olimpiyatları'nda da kullanılan antik Panathenaic Stadyumu'nu restore ettirmesiyle gerçekleşmiştir (Coubertin, 1897).

Kültürel bir spor festivali olan ve halka atletizm kadar, görsel sanat, müzik ve edebiyat da aktaran Antik Olimpiyat Oyunları, bu çok yönlü yapısıyla da Modern Olimpiyatlara örnek olmuştur. Bu sebeple, Olimpiyat Oyunları'nı çok yönlü sanat, teknoloji ve kültür fuar ve festivallerine yakın tarihlerde düzenlemişlerdir. Bunun bir örneği Uluslar Arası Dünya Sergisi olan "World's Fairs" dir. 1900 Paris ve 1904 St. Louis Olimpiyatları World's Fairs Evrensel Sergileri'yle beraber organize edilmişlerdir. Ancak bu durum oyunların akışını olumsuz etkilemiş, hele ki 5 aya yayılmış Paris Oyunları'nı Coubertin neredeyse olimpiyatların sonunu getiren bir olay olarak nitelendirmiştir (Mallon, 1998). Tüm organizasyon içinde spora ayrılan zaman ve ilgi çok yetersiz kalmış ve müsabakalar daha çok yerel oyunlarda olmuştur.

I.Dünya Savaşı ile beraber *Olimpiyat Hareketi* ve dört senede bir oynanması planlanan oyunlar sekteye uğramıştır. Oyunların organizasyonu katılımcıların katkı ve yardımları ile gerçekleşebilmiştir.⁵ Fakat Atina'da IOC'nin programı dâhilinde olmayan ve resmen olimpiyatlardan sayılmayan 1906 Atina Oyunları ile 1904-1908 yıllarındaki maraton yarışlarında hile yapılması neticesinde yaşanan skandallar Olimpiyat Oyunlarının popülerliğinin artmasına yardımcı olmuştur (Jolly, 2006).

1900-1904 Oyunları başta olmak üzere, oyunlara daha geniş kapsamlı bir kültür festivalinin parçası gözüyle bakılmaktayken, 1930'ların ortalarından itibaren olimpiyatlar ev sahibi kentin ülkesinin ve politik rejiminin reklam olanağı olarak görülmeye başlanmıştır. Örneğin 1936 Berlin Oyunları, Hitler Almanya'sının politik rejiminin kabul edilebilir yüzünü gösterip, ırkçı teorilerini gizlemeye yönelik bir platforma hizmet etmiştir. Benzer şekilde 1964 yılında Tokyo Oyunları, II. Dünya Savaşı'ndan sonra dünyaya Japonya'nın modernleşen yüzünün tanıtılmasına yaramıştır (Gold ve Gold, 2007).

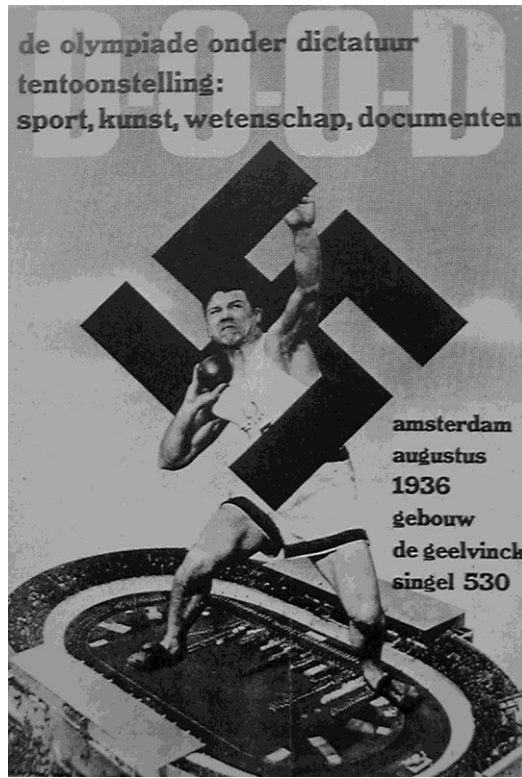
İki Dünya savaşı arasında ciddi sıkıntılar yaşanırken Olimpiyat Oyunları'na pek ilgi gösterilmemiştir. Olimpiyat Hareketi bu "büyük bunalım" olarak bilinen süreci, özellikle 1932 Los Angeles Olimpiyatları'ndaki spor müsabakalarına getirilen yeniliklerle büyük ölçüde atlatmıştır (Jolly, 2006). Bu oyunlarda ilk defa otomatik kronometreler ve zamanlayıcılar, fotofiniş kameraları kullanılmış ve spor adına önemli ilerlemeler sağlanmıştır. Oyunlar 16 günlük bir programa göre organize edilmiştir. Ayrıca yarışmacıların barınma ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik olarak ilk Olimpiyat Köyü'nün tasarımı da bu oyunlarda yapılmıştır. Olimpiyat Marşı'nın ilk defa olarak bu 1932 Oyunları'nda ortaya çıkmış ve bundan sonraki bütün olimpiyatlarda çalınmıştır. Tüm bu yenilikler Olimpiyat Ruhu'nun ileriki oyunlara taşınmasında önemli rol oynamışlardır.⁶

1940-44 yıllarında olması planlanan Yaz Olimpiyatları II. Dünya Savaşı nedeniyle iptal edilmişlerdir. 1945'te savaşın bitmesiyle geriye harabeye dönmüş kentler kalmıştır. Hemen üç yıl sonra 1948'de ev sahibi olmasına karar verilen Londra başta olmak üzere yeni ev sahibi kentler savaşın izlerini silmeye çalışmışlardır. Londra Oyunları aynı zamanda ilk defa televizyondan tüm dünyaya canlı aktarılmış olmasından dolayı önem taşımaktadır. Savaştan hasar görmeden çıkmayı başaramamış Wembley Stadyumu ana stadyum olarak kullanılmıştır. Kent içinde büyük çapta yeni yapılanma yaşansa da bir Olimpiyat Köyü inşası yapılmamış, onun yerine sporcular okullarda, devlet yapılarında ve askeri barınaklarda konaklamışlardır (Jolly, 2006).

"Olimpiyat Ruhu"nun yayılmasıyla ve olimpiyatların "Herkes İçin" olma özelliğinden yola çıkılarak Modern Olimpiyat Oyunları'nda bazı önemli gelişmeler yaşanmış, 1924'de Kış Olimpiyatları ve 1948'den itibaren de özürlü sporcular için Paralympic Oyunlar, IOC'nin idaresinde düzenlenmeye başlamışlardır. İlk başlarda Yaz Olimpiyatları'nı devralan kent Kış Olimpiyatları'nı da organize etmesi düşünülmüş olsa da, her kentin kış sporlarını organize edemeyecek olmasının bir sonucu olarak, bugün ikisi ayrı organizasyonlardır. Paralympic Oyunlar, Yaz Olimpiyatları ile beraber organize edilmektedirler.

1950'lerden 1990'lara kadar Soğuk Savaş'ın ve dünyadaki politik tansiyonun izlerinin oyunlara yansıdığı görülmüştür. IOC'nin bu konudaki tavrı gerçi oldukça katı olmuş ve hiçbir şekilde politikanın oyunlarda yeri olmadığına dair açıklamalar yapmış, politik gösteride bulunan sporcuların oyunlardan uzaklaştırılmasını sağlamıştır (Jolly, 2006). Ancak IOC her ne kadar başından beri oyunlarda politikanın yeri olmadığını belirtmiş olsa da, oyunlar

politikaya alet edilmiştir. 1936 Berlin Yaz Olimpiyatları'nda Almanya'nın Nazi propagandasına ve karşıt görüşteki sporcuların protesto gösterisine ya da 1972 Münih Yaz Olimpiyatları'nda 5 Eylül 1972 gününün, 8 Filistinli terörist eylemcinin Olimpiyat Köyüne sızarak İsraili atletlerin öldürülmesi üzerine "Kara Eylül" olarak anılmasına engel olamamıştır. Komünist ve Kapitalist rejimlerin simgeleri olmuş Rusya ve Amerika arasındaki soğuk savaşın izlerinin 1980 Moskova Oyunları ve 1984 Los Angeles Oyunlarındaki boykotlarda kendini göstermesi de bu durumun örnekleridir.

Şekil 4.10 Hollanda'nın Berlin oyunlarını protesto eden posterini

Diğer taraftan Modern Olimpiyatların resmi kurucusu Baron de Coubertin olimpiyatların milletlerarası işbirliğine katkıda bulunması gerektiğini savunmuştur ki, bu da politikayla oyunların ayrılmazlığının kanıtıdır (Jolly, 2006).

Olimpiyat oyunlarına siyasetin karışması, ev sahibi kentleri başka zorlukları da aşmaya zorlamaktadır. 1972 Münih Olimpiyatlarındaki terör eylemi veya 1996 Atlanta Olimpiyatlarındaki bombalı patlama, tüm dünyanın gözlerini üzerine çevirdiği oyunlar ve

hazırlıkları esnasında yeni ev sahiplerinin güvenliğe çok önem vermelerini gerektiğini kanıtlamıştır. Yapılan istatistikler geçen her dört yılda olimpiyat organizasyon komitelerinin güvenlik için ayırdıkları bütçenin arttığını göstermiştir. Radikal grupların dikkat çekmek için kullanabildikleri bu gibi büyük etkinliklerin, olaysız atlatılabilmeleri bugün ev sahibi kentlerin en büyük başarılarından biri olarak görülmektedir.

1960 Roma Olimpiyatları ile beraber ilk defa bir ev sahibi şehir, olimpiyatların yayın hakkını televizyon kanallarına satarak, ciddi bir ek gelir elde etmiş, aynı zamanda oyunlar esnasında şehrin tanıtımının televizyon aracılığıyla da sık sık yapılmasını sağlayarak şehirleri yeni bir yarışın içine sürüklemiştir. O zamana kadar ev sahibi şehirler oyunların bilet ve pul satışından ek gelir elde etmişlerdir. Ancak söz konusu ek gelir hazırlıkların masraflarını karşılamaya çoğunlukla yetmemiştir. Artan gelirlerle beraber daha büyük yatırımlar yapılabilmiş, kent gelişimde ciddi değişimler ve ilerlemeler kaydedilebilmiştir. Böylece kentler oyunlara ev sahipliğini, hazırlık aşamasında ciddi alt yapı yenilemeleri ve kentsel gelişim projelerini gerçekleştirmek için bir fırsat olarak görmüşlerdir.

Sürdürülebilir kalkınma kavramının insan hayatına girmesi ve sürdürülebilir kentleşme modellerinin tartışılması, Olimpiyatlara ev sahibi kentleri de etkilemiştir. IOC “daha iyi bir dünya” için sürdürülebilir eylem planı Gündem 21’in çağrısına uyumuş, 1994 yılında Spor ve Çevre Komisyonu’nu kurmuştur. Bu komisyon kendi Olimpiyat Hareketi Gündem 21’ini oluşturmuştur. Böylece resmen, “Sürdürülebilir Kalkınma” hareketini desteklediğini göstermiştir (International Olympic Committee Sport and Environment Commission, 1992).

Bu gelişme ev sahibi kentleri de etkilemiştir. Öncesinde en görkemli oyunları organize etmek için yarışmış, en yeni, en iyi ve en pahalıya yönelmişken, sürdürülebilirliğin etkisiyle oyunlar sonrasında kullanılmayan tesisler yerine, esnek ve ekolojik tasarımlara ağırlık vermişlerdir. Olimpiyat yerleşkelerinin kent içindeki konumundan, yapım malzemelerine kadar her alanda sürdürülebilir kalkınma yaklaşımı Modern Olimpiyat Oyunları’nı şekillendirmiştir.

Modern Olimpiyat Oyunları’nın tarihindeki önemli olaylar ve spor alanındaki yenilikler Olimpiyat Yerleşkeleri’ne de yansımıştır. Oyunların kentlere ve yerleşkelere etkisini göstermek amacıyla modern oyunlardaki spor ve yerleşkelerin tarihsel gelişiminden kısaca bahsedilmesi gerekli görülmüştür.

4.3 Modern Olimpiyat Oyunları'nın Spor Ve Yerleşkelerinin Tarihsel Gelişimi

Olimpiyat Oyunları'nın büyük spor organizasyonları olmaları dolayısıyla, Antik Yunan Dönemi'nden bu yana hep, tüm spor müsabakalarının yapılabileceği ve tesisler arasında rahat ulaşım imkânının sağlandığı bir yerleşke var olmuştur. Unutulmamalıdır ki, döneminin en büyük spor olayı olan Antik Olimpiyat Oyunları bir köy çıkışlı olup, gelişmesi ve ihtiyaçlarının artması sonucu Olympia Yerleşkesi'ne ihtiyaç duymuştur.

Aynı gelişme tarihsel süreç içinde Modern Olimpiyat Oyunları'nda da görülmüştür. Oyunlar zaman içinde politik olaylar ve güvenlik sorunları, katılımcı sporcuların sayısındaki artış ile barınma ihtiyacının oluşması, yeni sporların programa dâhil olup yeni tesislerin gerekliliğinin doğması, oyunların büyümesiyle izleyici ve kente gelen turist sayısının artması ve kentin gelişmesi ihtiyacı gibi yeniliklere şahit olmuşlardır. Modern Olimpiyat Oyunları'nın Antik Olimpiyat Oyunları'ndan ayrılan en büyük özelliği ise her seferinde dünyanın başka bir kentinde organize edilmesi dolayısıyla, yerleşkelerinin önceden tecrübe edilme şansının yokluğu olmuştur.

Oyunların geçen yüzyıl içinde ne kadar büyüdüğünü anlamak için basit bir karşılaştırma yapmak yeterli olacaktır. I.Yaz Olimpiyatlarında 5 farklı ülkeden yaklaşık 300 kadar erkek katılımcı 9 spor dalında (bisiklet, jimnastik, çim tenisi, atıcılık, yüzme, koşu ve saha oyunları, ağırlık kaldırma ve güreş) 43 müsabakada yarışmışlarken, sonuncusu olan 2008'deki Beijing Olimpiyatları 28 spor dalı ve 302 müsabakada 11208 atletin katılımı ile gerçekleşmiştir.

1896'dan 2008'e kadar 112 senelik süreçte Yaz Oyunları ve ev sahibi şehirlerin üzerinde bıraktığı izler yıllar içinde çeşitli dış faktörlerin de etkisi farklılık göstermiştir. Yaz Oyunları'nın gelişim sürecini ifade edebilmek için John R. Gold ve Margaret M. Gold oyunlarla kentlerin arasındaki ilişkiyi 1896'dan 2004'e Atina'dan Atina'ya 7 aşamada incelemişlerdir:

Birinci aşama (1896-1906), oyunların diğer uluslar arası festivallerin ve fuarların yan organizasyonu olarak sönük kaldığı ve devamlılığını korumaya çalıştığı dönemdir. İkinci aşamada (1908-1936) yerli organizasyon komiteleri kenti oyunlara hazırlama çabasıyla stadyum ve diğer gerekli tesisleri tasarlanmasına ağırlık vermişlerdir. II.Dünya Savaşı'ndan sonra (1948-1956) dönemi, Sadelik dönemidir. Olimpiyatlar ekonomik gücün ve ev sahibi şehrin tanıtımının yapılmasının önemine şahit olmuşlardır. Dördüncü aşamada (1960-1976), ev sahipleri Olimpiyat Oyunlarını önemli alt yapı sistemlerinin uygulanması için katalizör

olarak görmeye başlamışlardır. Bu dönem başarısız sonuçlanan 1976 Montreal Oyunları ile sona ermiştir. Beşinci aşama olan (1980-1984) Soğuk Savaşın etkisini gösterdiği ve boykotlarla geçen süreçten sonra, özellikle de 1984 Los Angeles Oyunları ve 1992 Barcelona Oyunlarının başarısı olarak görülen kentsel dönüşüm ve yenileme projelerinin boy gösterdiği altıncı aşama (1988-1996) başlamıştır. Son aşama ise 2000'den günümüze kadar uzanan Sürdürülebilir - Yeşil Olimpiyatlar Dönemidir.

4.3.1 (1896-1906) Fuar ve Festivallerin Gölgesinde Olimpiyat Oyunları

IOC 1894 yılında, 1896 I.Yaz Olimpiyat Oyunları'nın oyunların doğduğu yer olan Atina'da yapılmasına karar vermiştir. Hazırlıklar için sadece iki yıl gibi kısa bir süre olması, politik ve ekonomik alanda sıkıntı çeken Atina'nın oyunları neredeyse iptal etmesine neden olmuştur. Ancak, "olimpiyatlara, ihtiyaçlara cevap verecek prestijli bir proje olarak bakılıp, para yatırılmalı mı?" sorusu dönemin idarecileri tarafından gündeme getirilmiştir (Gold ve Gold, 2007). Neticede Yunan kimliğini ve ülkenin uluslar arası duruşunu yansıtacak bir organizasyon olacağı düşünülerek oyunların giderleri için gerekli para, kamu fonu, katılımcıların başvuruları, özel sponsorlar ve ilk Olimpiyat posta pulunun ile hatıra madalyonların satışlarından elde edilmiştir. Ayrıca Georg Averoff, Yunanistan eski para birimi ile bir milyon drahmi bağışta bulunarak Panathenian (Panathenaic) Stadyumu'nu restore ettirmiştir. Oyunların toplam maliyeti 3,740,000 drahmi, bugünün parasıyla ortalama 448,800\$'ı bulmuştur (Zarnowsky, 1993).

14 ülkeden 25 atletin yarıştığı oyunlar, mevcut tarihi Panathenian Stadyumu ve Zappeion Binası ile velodrom, atıcılık ve yüzme yarışları için yapılan yeni yapılarda gerçekleşmiştir. Yenilenen Panathenian Stadyumu'nun kapasitesi 50,000 kişiye çıkartılmış, modern bir koşu zemini hazırlanmıştır. Ancak bu koşu parkuru, tarihi stadyumun geçmişte at yarışlarına uygun olarak yapılmış "U" dönüşü dolayısıyla, sporcuları zorlamıştır (Gold, J.R. ve Gold, M.M., 2007).

Sporcular 9 dalda yarışmıştır. Bunlar atletizm, bisiklet, güreş, atıcılık, yüzme, tenis, ağırlık kaldırma ve eskrim sporlarıdır. Yelken ve kürek yarışları kötü hava koşulları nedeniyle gerçekleştirilememiştir (Coubertin, 1897).

Antik Yunan'da Marathon şehrinden Atina'ya koşarak zafer haberi getiren askerin efsanesinin anısına ilk kez maraton yarışı düzenlenmiştir. Yarış Panathenian Stadyumu'nda sonlanmıştır.⁷

Coubertin, Olimpiyat Oyunları'nın 1900 Paris Evrensel Sergisi'nin büyüklüğünü arttıracığına inandığı için iki organizasyonu aynı tarihe denk getirmek istemiş ve II. Yaz Olimpiyatları için Paris'i ev sahibi seçmiştir. Olympia'nın bir replikasını kente kurdurmak istemiş ancak bu fikri organizatörlerin ilgisini görmemiştir (Gold ve Gold, 2007). Olimpiyatlar 5 ay gibi geniş bir süreye yayılmış ve fuarın gölgesinde kalmıştır. Oyunlar, yerel yarışları bünyesinde barındıran fuarın yarışlarıyla karışmış, hatta bazı sporcular yarıştıkları müsabakaların Olimpiyat Oyunları'nın programlarında yer aldığını fark etmemişlerdir.⁸ Oyunların oynandığı bir stadyum veya koşu sahası mevcut olmamış, müsabakalar için Bois de Bologne'da zemini elverişsiz bir alan ayarlanmıştır.

IOC, bu oyunlardan herhangi bir gelir elde edememiştir ya da kayıtlara bu şekilde geçmiştir. Çünkü masraflar ve gelirler Evrensel Sergi'ye ait gösterilmiştir (Zarnowsky, 1993).

1904 St. Louis Olimpiyatları, Louisiana Uluslar Arası Fuar'ının programı içinde organize edilmiş, olimpiyatlar yine daha büyük bir uluslar arası festivalin yan gösterisi olarak kalmıştır. Öyle ki, IOC Başkanı olarak Coubertin'in bile katılmadığı oyunlarda, daha çok Amerikalı sporcular yarışmıştır (Zarnowsky, 1993). Ancak olimpiyatlar için en azından 10,000 kişi kapasiteli bir stadyum temin edilebilmiştir.

Fuarların olimpiyatlara bir canlılık getireceğine inanılmış, ancak beklenenin tersine Coubertin'in canlandırmaya çalıştığı "Olimpiyat Ruhu" fuarların gölgesinde neredeyse yok olmuştur. Neyse ki, kendi organizasyonundan memnun kalan Atina halkının Olimpiyat Oyunları'ndaki başarısı ve 1906'da Ara Oyunları'nı (Intercalated Games) düzenlemesi, oyunların popüleritesinin artmasına yardımcı olmuştur.

Bu süreçteki Modern Olimpiyat Oyunları'nın programındaki sporlar ve kullanılan tesisler Çizelge 4.1'de gösterilmiştir. Buna göre, Paris ve St. Louis Oyunları'nda Olimpiyat Oyunları'nda yerel sporların programa alınmaması gereği yerine getirilmemiştir. Tug of War (grupların savaş oyunu), rugby, kriket, lacross vb. gibi oyunlar fuarların kapsamında düzenlenmiş olup, ileriki olimpiyatlarda oynanmamışlardır.

4.3.2 (1908-1936) Olimpiyatlar için Tasarım

1908 Londra Oyunları da, evrensel bir fuar olan 1908 Franco-British Bilim Fuarı ile beraber düşünülmüştür. Paris ve St. Louis'de yaşanan başarısızlığın bu oyunlarda tekrar etmemesinin nedeni, Fuar Organizasyon Komitesi'nin, sadece Olimpiyat Oyunları'na hizmet edecek bir stadyumun, kazancın % 75'ine karşılık inşa edilmesini kabul etmesi olmuştur.

Zamanının en büyük stadyumu olan White City (Shepherd's Bush) Stadium, muazzam boyutlarda bir beton kaseye benzetilmiştir (Gold ve Gold, 2007'dan Cooper, 2002). Stadyum, atletizm ve bisiklet yarışları için gerekli parkurları, yüzme yarışlarının gerçekleşeceği saha ortasında 100 m uzunluğunda bir havuzu, güreş ve jimnastik platformlarını ve hatta okçuluk alanını içerecek şekilde tasarlanmıştır. Tribünlerin altında, soyunma odaları, restoranlar ve acil servislerin bulunduğu stantlar yer almıştır. Böylece Londra'da tek başına bir stadyum tüm spor tesislerini içinde barındırmıştır.

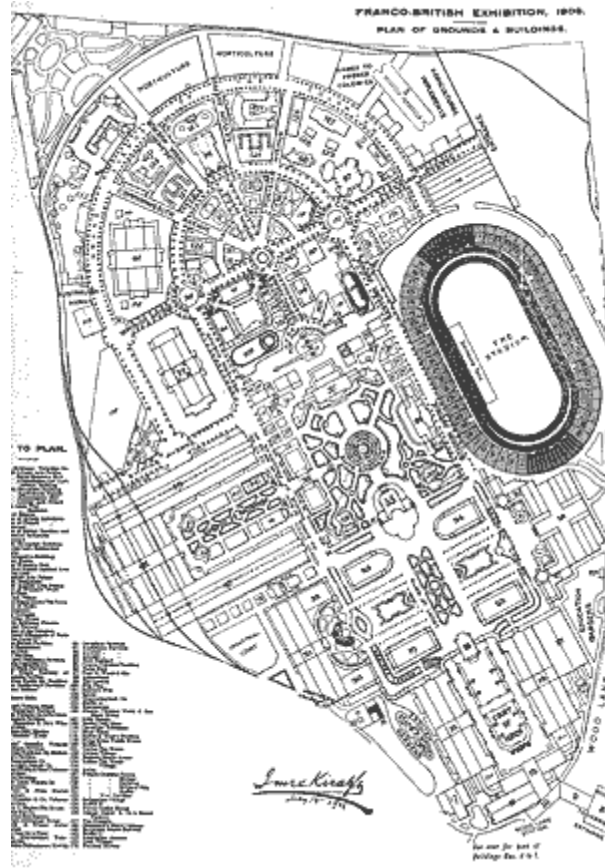
Şekil 4.11 White City Stadyum⁹

22 ülkeden 2,008 atletin 22 spor dalında yarıştığı ve açılış gününde 63,000 kişi oturma kapasitesiyle, 93,000 kişinin izlediği 1908 Yaz Olimpiyatları başarılı bir organizasyon olmasının yanında, oyunlar sonrasında Londra'ya istenmeyen büyüklükte bir stadyumu miras bırakmıştır.

Stadyum 1927'deki bir koşu müsabakasına kadar hiç kullanılmamıştır. 1933-1971 yılları arasında İngiliz atletlerin hizmetine açılmış, 1970'lerde yıkılarak ve yerine 1985'te ofis ve konut alanları inşa edilmiştir (Gold ve Gold, 2007).

Oyunların maliyeti kayıtlarda 15,000 £ olarak işlenmiştir ve bunun 5,271 £ (34%)'luk bir

kesimi sadece eğlence harcaması olarak gösterilmiştir. Yine kayıtlarda 6,377 £'luk bir kar elde edildiği görülmektedir. Ancak White City Stadyumu'nun inşası için yapılan resmi bütçe kayıtlarına geçirilmemiştir. Bu haliyle, oyunların aşağı yukarı 81,000 £ (394,000 \$)'luk bir bütçeye sahip olduğu düşünülmektedir (Zarnowsky, 1993).

Şekil 4.12 1908 Fuar haritası¹⁰

1912 Oyunları, diğer ev sahiplerine kıyasla hayli küçük bir şehir olan Stockholm'de gerçekleşmiştir. Çalışma alanının da daha küçük olması sebebiyle, Stockholm Organizasyon Komitesi, stadyum ve şehir ilişkisini daha rahat kurabildiği bir festival düzenlemiştir. White City Stadyumu'na göre daha alçakgönüllü olan stadyum, kraliyet bahçesi Djirgarden'de (Zooloji Bahçesi) yer almış ve 400 m koşu parkurunu çevreleyen ve oturarak 22,000 kişi kapasiteli tribünleriyle tasarlanmıştır.

Stadyum tasarımındaki kullanışlılığı ile dikkat çekmiş, askeri konserlere, İskandinav

Sporları'na, havai fişek gösterilerine mekân olmuştur. Kent içindeki temalı sokak süsleri, opera, tiyatro ve iki günlük bir su sporları festivali, bilgilendirme noktaları ve sanat yarışmaları ile Coubertin'in hayalindeki spor ve sanatın birlikteliği görüşünü yansıtmayı başarmıştır (Gold ve Gold, 2007). 28 ülkeden, 2407 atlet 14 dalda yarışılan Stockholm Oyunları, modern çağın en güzel olimpiyatlarından biri olmuştur (Zarnowsky, 1993).

Sonraki Modern Olimpiyat Oyunları, I. Dünya Savaşı yüzünden Stockholm'den 8 yıl sonra, 1920 yılında Antwerp'de gerçekleşmiştir. Savaş mağlupları Almanya ve Avusturya'nın oyunlara katılmaları yasaklanmıştır. Savaşın bitiminden sonra 1919'da Lozan'da alınan bir kararla ev sahibi olan Antwerp'in hazırlanmak için bir yılı kalmıştır. Beerschot Stadyumu hızlıca yenilenerek 30,000 oturma kapasitesine ulaştırılmıştır. Ayrıca 10,000 kişilik bir su oyunları stadyumu da inşa edilmiştir (Zarnowsky, 1993). Ancak, koşullar kaynakların ve malzemenin yetersizliği nedeniyle Stockholm'e kıyasla kötüdür. Koşu parkurlarının zemini bozulmuştur, ayrıca kürek müsabakaları için kullanılan Brüksel yakınlarındaki Willebroek Kanalı'nın endüstri alanı içinde kalmış çirkin görüntüsünü Coubertin, "anti-Olimpik" olarak tanımlamıştır (Gold ve Gold, 2007).

1924 Modern Olimpiyat Oyunları, olimpiyat ruhunun yayılmış olduğunu aday kentlerin sayısındaki artış ile kanıtlamıştır. Dört Amerikan, beş Avrupa kenti Olimpiyatlara ev sahibi olmak istemişlerdir. Neticede ikinci kez Paris seçilmiştir. 44 ülkeden 3089 sporcu 17 spor dalında yarışmıştır. 1900 Oyunları'ndan farklı olarak bu kez oyunlara önemli uluslar arası bir olay olarak bakılmıştır. Oturarak 20,000 ve ayakta 40,000 izleyici kapasitesiyle Yves-du-Manoir Olimpiyat Stadyumu inşa edilmiştir. Bu stadyum daha sonra 1972'deki Prens Park'ının (Parc de Princes) açılışına kadar ulusal futbol ve rugby maçlarının oynandığı yer olmuştur. Ayrıca sporcuların konaklamaları için ayarlanan Rocquencourt'taki haneler, sunduklarının azlığına ve baraka niteliğinde olmalarına rağmen, 1932'de ilk kez yapılacak olan, Olimpiyat Köyü fikrinin doğmalarına neden olmuştur.

Ayrıca ilk kez bir ev sahibi şehir, kent içinde geniş alanda yayılmış olmanın yarattığı dezavantajları görmüştür. Yarışmacılar tesisler arasında uzun yolculuklar yapmak zorunda kalmışlardır (Gold ve Gold, 2007).

Paris Oyunları'nın maliyetinin yüksek olacağı tahmin edilmiş, bu sebepten sigorta şirketleri tarafından 10.000.000 F ve üstü harcamalar için oyunlar sigortalanmıştır. Ancak maliyet 5.496.610 F tutmuş ve ciddi kayıplara neden olmuştur (Zarnowsky, 1993).

1928 Olimpiyatları Amsterdam'da gerçekleşmiştir. Almanlar tekrar oyunlara davet edilmişlerdir. Bu oyunlarda da olimpiyat köyü fikrine rastlanmıştır. Yalnız atletler inşa edilmiş köylerde değil, yüzen botlarda konaklamışlardır. Hollandalılar, "Olimpiyat Sitesi" fikrinden yola çıkarak, stadyum ve diğer spor tesislerinin bir arada bulunacakları bir kompleks tasarlamışlardır [Şekil 4.13]. Yeni stadyum 970 m² iç saha, 40,000 kişi ve diğer tesisler de 30,000 kişi kapasiteli tasarlanmıştır. Ana stadyumun hemen yanında açık yüzme havuzu ve boks, güreş ve eskrim sporlarının yapılacağı jimnastik salonu yer almıştır (Gold ve Gold, 2007). Tüm tesislerin inşaatı Hollanda Olimpik Raporu'nda yer almıştır. Masrafların yarısı devlet yardımları ve kredilerle karşılanmıştır. Toplamda 1928 Oyunları 18,000 \$'lık minimal bir kayıpla 1.189.000\$ tutmuştur (Zarnowsky, 1993).

Şekil 4.13 Amsterdam olimpiyat kompleksi hava fotosu (Gouda)

1932 Los Angeles Oyunları'nda, kent rakiplerine göre ekonomik açıdan daha kuvvetli olmasının nedenleri, özel sektörden ve film endüstrisinden destek görmüş olmasıdır. Oyunlara katılımın artması amacıyla sporcuların barınacakları ilk Olimpiyat Köyü inşa edilmiş ve tesisler arası ulaşım sağlanmıştır [Şekil 4.14]. Olimpiyat Köyü'nün farklı milletleri bir araya getiren bir niteliğinin olması ile olimpiyat ruhunu yansıttığı düşüncesi vurgulanmıştır. Hatta yan yana, barış içinde yaşayan atletlerin, oyunların kardeşlik duygusunu taşıdığı bir kanıtı olarak IOC'nin Nobel Ödülü'ne aday olması gerektiği savunulmuştur (Gold ve Gold, 2007).

Yemek ve konaklama ihtiyaçlarının karşılanmasıyla 34 ülkeden 1500 atlet 14 dalda yarışmak

için küresel ekonomik krize rağmen 1932 Oyunlarına katılmışlardır. Kapalı spor salonlarının dışında çoğu saha Olimpik Park'ta yer almıştır. Eski moda U tipi son olimpiyat sahası olan Memorial Stadyumu, Coliseum'un genişletilerek ve yeniden donatılarak 105,000 kişi kapasiteye arttırılması ile yapılmıştır. Yüzme havuzu ve eskrim yarışlarının yapıldığı "The State Armoury" binası stadyumun yanına inşa edilmiştir. Olimpik Park'ın içinde ayrıca 32 ülkeden 1100 sergiyle Olimpik Sanat Yarışması'nın düzenlendiği Los Angeles Tarih, Bilim ve Sanat Müzesi yer almıştır (Gold ve Gold, 2007).

Şekil 4.14 Los Angeles olimpiyat köyü

Maddi olarak oyunlar ciddi bir getiri sağlamışlardır. 16 gün süren oyunları izlemek için 1,25 milyon insan 1,5 milyon \$ ödemiştir. New York Times 17 Ağustos 1932'de 1,000,000 \$ gibi bir karla oyunların tamamlandığını yazmışlardır (Zarnowsky, 1993). Oyunlara ilginin bu derece yoğun olması dolayısıyla, oyunlar "büyük bunalım" olarak adlandırılan küresel ekonomik krizi atlatmıştır.

1936 Berlin Oyunları II. Dünya Savaşı'ndan önceki son oyunlardır ve politikanın spora karışması ile hatırlanmıştır. Oyunlar yükselen Hitler'in Nazi propagandasına alet edilmiştir. 49 milletten 4000 atletin katıldığı ve 19 spor dalında yarıştığı oyunlar, o zamana kadar ki en büyük katılıma şahit olmuştur. Stadyum ve onu çevreleyen kompleks ile diğer tesisler, politik propagandanın izlerini taşımışlardır.

Rejim, IOC'nin önceden önüne gelen ve kabul ettiği 1913 Stadyumu'nun genişletilmesi projesini veto etmiş, 110,000 kişi kapasiteli çelik ve taş kaplama strüktürlü bir stadyum yaptırmıştır. Stadyum, yüzme ve dalma havuzları (18,000 kişi), çim tenisi, hokey, binicilik tesisleri, boks, eskrim, ağırlık kaldırma, güreş müsabakalarının yapıldığı Alman Spor Evi (Deutschland Halle), bayan yarışmacıların konakladığı Kraliyet Beden Eğitimi Akademisi ve Maifeld Gösteri Alanı ile daha sonra dünyanın en büyük spor kompleksi olacak Reichsportsfeld'in kalbinde yer almıştır. Berlin'in dış çeperinde yer alan kompleksin kent merkeziyle bağlantısı U-Bahn raylı sistemi ile sağlanmıştır. Kompleks, büyüklüğü ile rejimin gücünü göstermesi arzusu ile inşa edilmiştir. Ayrıca oyunlar esnasındaki dekoru ile de rejimin ırkçı politikası açığa vurulmuştur. Oyunlardan sonra kent, sosyalistlerin gösterilerinin yapılacağı ve askeri amaçlara hizmet edecek muazzam bir komplekse sahip olmuştur (Gold ve Gold, 2007). Oyunlar ayrıca Alman Organizasyon Komitesi'nin filme çekmesiyle, ilk kez sinemalardan izlenebilmişlerdir (Zarnowsky, 1993). Berlin Olimpiyatları gazetelere 1,000,000 DM karlı bir kapanışla yansımıştır (N.Y.Times, Aug. 17,1936). Ancak altyapı ve tesis masraflarının Nazi Hükümeti tarafından karşılanması dolayısıyla masraflar net olarak bilinmemektedir.

Şekil 4.15 1936 Berlin olimpiyat oyunları hazırlıkları

4.3.3 (1948-1956) Olimpiyatlarda Tasarruf ve Sadelik

II. Dünya Savaşı'ndan sonra 1948 yılında, Olimpiyat Oyunları'nın ikinci kez Londra'da oynanmasına karar verilmiştir. Londra'nın iki sene içinde hazırlanması gerekmiştir ve finansal açıdan kaynakların az olması durumunu zorlaştırmıştır. Organizatörler kısa süre içinde mevcut tesislerin yenilenmesi ve değerlendirilmesini istemişlerdir. 1924 British Empire Exhibition için tasarlanmış Wembley'deki Stadyum (the Empire Stadium) Olimpiyat Stadyumu olarak kullanılmıştır. Olimpiyat köyü inşa edilmemiştir, atletler askeri lojmanlarda konaklamışlardır. Organizatörler oyunlar için gerekli ekipmanları da ordudan temin etmiştir (Gold ve Gold, 2007). Oyunlar Berlin ya da Los Angeles Oyunları gibi şatafatlı kutlamalar olmamışlardır, ama Londra Oyunları yine de savaşın izlerinin silmeye çalışmıştır. 59 ülkeden (savaş mağlupları Almanya ve Japonya oyunlara davet edilmemişlerdir.) 4100 atletin katıldığı oyunlardan 30,000 £'luk bir kar elde edilmiştir. Oyunların masraflarının çoğu konaklama ve yiyeceklerden kaynaklanmıştır ve toplamda 742,268 £ (12,198,200 \$)'ı bulmuştur. Bu rakam, Berlin Oyunlarının bütçesinin yirmide biridir (Zarnowsky, 1993).

1952 Yaz Olimpiyatları'na ev sahipliği yapacak olan Helsinki, 1940 yılında yapılması planlanmış ama savaş yüzünden iptal edilmiş oyunlar için önceden bir stadyum, yüzme ve dalma arenası ve sporcuların konaklaması için bir olimpiyat köyünü inşa etmiştir. 1952 Oyunları için, Fin Hükümeti'nden alınan 1,250,000 \$ yardım fonu ile mevcut tesisler yenilenmiş ve genişletilmiştir. Ancak olimpiyat köyü daha büyük bir problem olarak karşılına çıkmıştır. Şehir merkezine 6 km mesafede bulunan Kapyla'da inşa edilmiş köy, sosyal konut alanı olarak kullanılmaya çoktan başlamıştır. Oyunların büyümesi de sadece Kapyla'da değil başka bölgelerde de konaklama alanlarının yapılmasını gerektirmiştir. Durum Sovyetler Birliği'nin sosyalist bloğun atletlerine ayrı bir konaklama köyü yapılmasını istemesiyle zorlaşmıştır (Gold ve Gold, 2007). Sovyetler Birliği'nin ilk kez katılımıyla 69 ülkeden 4900 atlet oyunlara katılmıştır. Devlet bu oyunlar için, yeni bir havaalanının yapımını, Finlandiya ile İsveç arasındaki telefon hatlarının yenilenmesini, yeni otoban ve raylı hatların inşaatını finanse etmiştir. Kayıtlara göre oyunlar 1,580,000,000 Fin Markı'na mal olmuş ve 49,000,000 mark zarara neden olmuştur (Zarnowsky, 1993).

1956 Melbourne savaş sonrası finansal sıkıntı altında hazırlanan son Yaz Oyunları olmuştur. Bu oyunlar güney yarım kürede gerçekleşen ilk oyunlardır. Gelişmiş, kültür kenti olmak için gerekli vasıflara sahip bir kent olarak Melbourne Kriket Sahası'nın doğusundaki Yarra

Irmağı'nın yanında yeni Olimpiyat Stadı Kompleksi'nin inşa sözünü vermiştir. Fakat oyunlara ev sahipliğı yapacakları kesinleşince organizatörler masrafları kısmak istemiş, Melbourne Kriket Sahası'nı yeniden düzenleyerek, velodrom ve yüzme havuzu için yeni tesisler inşa etmiştir. Yerel üniversite, müze, sanat okulu ve halk kütüphanesi sanat festivallerinin etkinlikleri için kullanılmıştır. Olimpiyat köyü, Heidelberg'in bir banliyösünde ucuz bir konut projesi olarak yapılmıştır. Bu binalar, olimpiyatların kentsel bir gelişmeden ziyade kentsel yozlaşma olarak görülmüş, sosyal problemlerin doğmasına neden olmuşlardır.

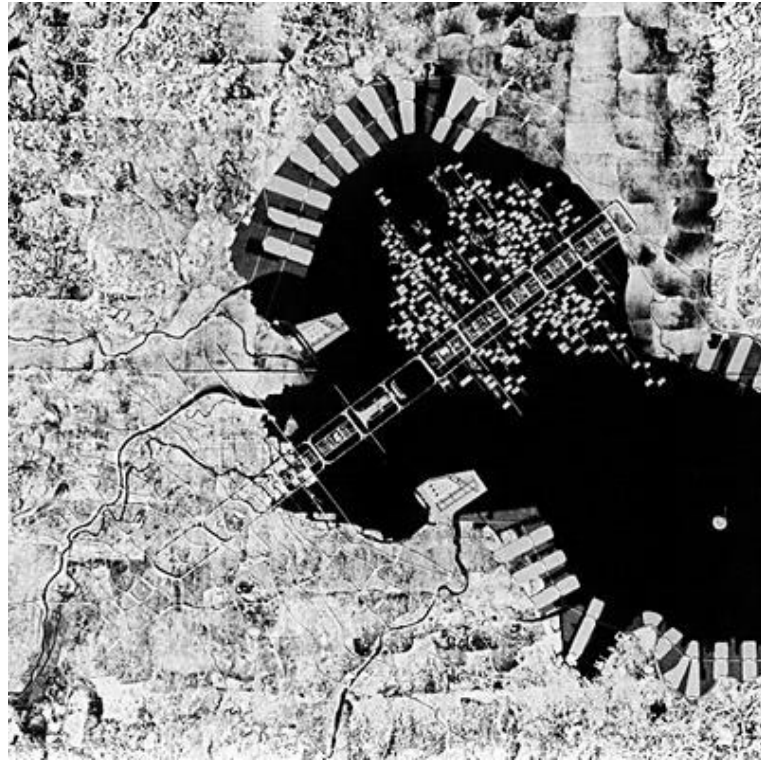
4.3.4 (1960-1976) Olimpiyatlar'ın Katalizör Etkileri

1960 Roma Oyunları ile olimpiyatlarda sadelik dönemi bitmiş, modern dönem başlamıştır. Öncelikle kentin kuzeyindeki Foro İtalico, mevcut iki sahasını oyunların hizmetine sunmuştur. Bunlar 1932'de inşa edilmiş Stadio dei Marmi ile 1936'da inşa edilmiş Stadio Olimpico'dur. İkinci olarak iptal edilen 1942 Roma Evrensel Fuar için tasarlanmış EUR bölgesi oyunlar için hazırlanmıştır. Bu bölge şehrin güneyinde, II. Dünya Savaşı'ndan hemen önce geliştirilmiş, anıtsal ve mekânsal özellikleri nedeniyle Olimpiyatlar için uygun bulunmuştur. Bu alan, Spor Sarayı'nı (Palazzo dello Sport), velodromu, Piscana della Rose yüzme havuzunu ve Fontane Spor Bölgesi antrenman alanlarını içermektedir. Başka on tane spor tesisi şehrin çeşitli yerlerinde oyunların prestijinin gösterilmesi için kullanılmıştır. Güreş müsabakaları ve jimnastik oyunları kentin önemli tarihi yapılarında organize edilerek kentin turistik tanıtımı da yapılmıştır (Gold ve Gold, 2007).

Şehir içindeki bu olimpiyat alanları, şehrin sportif ve kültürel hayatını bir araya getirmiştir. Campo Paroli'deki köy, özel sektör konut alanlarına ayrılmış, olimpiyat köyü ile tesislerin ulaşımı için yeni yol ve köprü inşaatı, hava alanının yenilenmesi, telefon, telgraf ve radyo ağlarının geliştirilmesi ve otel konaklamalarının arttırılması gibi yapısal yatırımlar yapılmıştır. Roma Oyunları, oyunların finanse edilmesi konusunda da ilerleme kaydetmiştir. Ana gelir İtalyan futbol sahalarından edinilmiştir. Televizyonlara ilk defa oyunların gösterilmesi hakkı satılmış, Amerikan kanallarından 600,000 \$ ve Avrupa kanallarından 540,000 \$ elde edilmiştir (Gold ve Gold, 2007). İtalyan Organizasyon Komitesi oyunların bütçesinin, radyo ve televizyonlarına yayın hakkı ile biletlerin satışından elde edilen gelirle örtüşüğünü bildirmiştir. 83 ülkeden 5000 atletin katıldığı oyunlarla, olimpiyatların ciddi bir finansal kazanca dönebileceğı ve yapısal gelişmeler için kullanılabileceğı anlaşılmıştır (Zarnowsky, 1993).

Şekil 4.16 1960 Roma Oyunlarındaki tesislerin dağılımı¹¹

Şekil 4.17 Kenzo Tange'nin 1960'daki kent planlama önerisi¹²

1964 Tokyo Oyunları, Roma örneğini izleyerek kent için 10 yıllık bir kalkınma planı hazırlamış ve olimpiyatlara hazırlanmak için uygulamaya başlamıştır. Böylece Tokyo'nun 2000 yılına kadar faydalanabileceği alt yapı yenilikleri 2,7 milyar \$'lık bütçe ile konaklama alanları, oteller, liman düzenlemesi, raylı ulaşım sistemi, su ve atık dönüşüm sistemi ile kamu sağlığı programı içeren bir planla gerçekleştirilmiştir. Şehrin 30 Olimpik sahası, 13 büyük tesisle üç ana bölgede yoğunlaştırılmıştır: Olimpiyat stadyumunun yer aldığı Meiji Olimpiyat Parkı, yüzme yarışlarının yapıldığı Yoyogi Spor Merkezi ve Komazawa Spor Parkı. Katılımcıların altı ayrı olimpiyat köyünde konaklanmaları sağlanarak, yarışmacıların ve çalışanların tesislere gitmek için 40 dakikadan daha fazla vakit kaybetmemeleri düşünülmüştür. Oteller batılı misafirlerini ağırlayabilmek için değiştirilmiştir. Ayrıca, Tokyo limanındaki gemilerde 1600 ziyaretçi konaklamıştır. Tokyo, oyunlar esnasında kentin görünüşüne odaklanmıştır. Oyunlar için gerekli alt yapılardan, tüm simgelerin, tesislerin dekorlarının ve sokak süslerinin tasarımlarına düşünülmüştür. Hatta tüm bilet, poster, sembol ve işaretlerin tasarımlarına renklerine kadar karar veren Japon bir tasarımcı tutulmuştur (Gold ve Gold, 2007). Bu bakımdan ortak bir dile sahip olmasıyla, oyunlar o zamana kadar ki en pahalı ve iyi oyunlar olmuştur. Tam 93 ülkeden 5000 sporcu olimpiyatlara katılmıştır. Oyunların organizasyon ve inşaat bütçesi 1,926 milyar \$'ı bulmuştur. Bu rakama, dört ekspres yolu, elli milden fazla oto yol ve Haneda Havaalanı'na ulaşan sekiz mil ray hattının yapımı dahil tutulmamıştır (Zarnowsky, 1993).

1968 Meksika Oyunları ile Olimpiyatlar ilk defa Latin Amerika'da gerçekleşmiştir. Organizatörler mevcut spor tesislerini yenileyerek, yeni yapılacak tesisleri ortak bir görünüme sahip olacakları şekilde tasarlamışlardır. 112 ülkeden 5500 atletin katıldığı oyunlar 175 milyon \$ tutmuş ve ancak masrafların karşılandığı düşünülmüştür. Kimilerince organizasyon Meksika'nın ulusal bir birlik olma yolunda ilerlemesine yardımcı olmuştur. Ancak Meksika'yı fakirler ve zenginler olarak da ikiye ayırdığı söylenmiştir. Sosyal hizmetlerin bütçesinden 200 milyon \$'ın kentsel yatırımlara aktarılması bunun sebeplerinden gösterilmiştir (Gold ve Gold, 2007).

1972 Münih Oyunları'nın organizatörleri, 1936 Nazi Oyunları'nın izlerini silmek ve "Carefree" (dertsiz) oyunlara sahne olmak istemişlerdir. Uluslar arası ve modern kültürü bir araya getirmek istemiş, orkestra, müze, tiyatro ve operaların sanat etkinliklerine katılacağı bir program düzenlemişlerdir. Finansal açıdan 1970'lerde hızlı bir ekonomik ve demografik büyüme gösteren Münih olimpiyat hazırlıkları esnasında oyunları, tarihi merkezin restore

edilmesi ve yayalaştırılması, toplu taşımacılığın iyileştirilmesi, 233 km otoyol ve yeraltı otoparklarının yapımı ve yeni otel konaklamalarının inşaatı için de bir fırsat olarak kullanmıştır (Gold ve Gold, 2007).

Şekil 4.18 Münih olimpiyat parkı¹³

Kentin kuzeyinde yer alan Olimpiyat Parkı, düz bir arazi üzerine kurulmuştur. Ancak peyzaj düzenlemesi içinde tepeler ve Nymphenburg Kanalı'nın şekillendirdiği bir suni göl yapılmıştır. Organizatörler bu gölün etrafına sporcuların ısınma ve antrenman alanlarını, yüzme havuzunu, birçok küçük spor tesisini, restoranları, bir tiyatro yapısını, olimpiyat köyünü, basın binası ile olimpik stadyumu yerleştirmişlerdir. 80,000 koltuk kapasiteli stadyum, yenilikçi tente üst örtü tasarımı ile Gunter Behnisch ve Frei Otto'nun eseridir. 10,000 atletin barındıran olimpiyat köyü, şehir içinde ev bulmakta zorlanan bekâr, alt ve orta gelir gruplarının kullanımına yönelik tasarlanmıştır. Tramvay ve metro hatlarıyla olimpiyat parkı ile şehir merkezi arasında ulaşım sağlanmıştır. Şehrin görüntüsüne sembolik simgeler eklenmiştir. Ayrıca şehir ve olimpik tesislerin dekorunda barışı temsilen mavi renklere ağırlık verilmişken, saldırgan bir renk olan kırmızı hiç kullanılmamıştır (Gold ve Gold, 2007). Oyunlar, pazarlama ve televizyon haklarından kazandıkları ile IOC ve uluslar arası federasyona 12 milyon \$ kazandırmıştır. Toplam bütçe Meksika oyunlarınınkinin dört katı olmuş ve 611 milyon \$'ı bulmuştur (Zarnowsky, 1993).

Ancak 5 Eylül'de olimpiyatlar bir terör eylemine sahne olmuştur. Bu durum oyunların tüm

dünya tarafından izlenmesinin olumsuz bir sonucu olarak görülmüş ve bundan sonraki oyunlarda şehirlerin ve organizatörlerin güvenlik önlemlerini arttırmalarına neden olmuştur.

1976 Montreal Oyunları, en alçakgönüllü oyunlardan olması istemişse de, fazla iddialı binaların yapımına giden aşırı harcamalar dolayısıyla 1,2 milyar \$'lık bir zararla kapanmıştır. Olimpiyat Kompleksi içinde tüm yıl boyunca kullanılabilir bir açık hava Olimpiyat Stadyumu tasarımı istenmiştir. Stadyumun üstünün kapanması için hareketli bir üst örtü düşünülmüş, bu da maliyeti arttırmıştır. Seçilen tasarım Fransız mimar Roger Taillibert'tır. Tasarımda dikkat çeken bir unsur da, çatının açılma ve kapanma sisteminin gerektirdiği 190m yüksekliğindeki kuledir. Bu tip bir konseptin inşaatının yapımı da zor olmuştur. Hatta stadyumun çatısı 1987 yılına kadar tamamlanamamış ve kısa sürede kullanışsız olmuştur. Geriye yüksek bir gözetleme kulesine sahip, açılıp kapanmayan çatısıyla bir stadyum kalmıştır. Diğer yapıların da bazı problemleri olmuştur. Velodromun zemininde yaşanan sıkıntılar ve çatısının desteklenmesi gereği ve Ziggurat Tapınağını andıran, 19 katlı (üst katları servis açısından zayıf kalmıştır) 4 modern yapıdan oluşan olimpiyat köyü ve tüm bunların yanında Mirabel'deki masraflı ve 30 yıl sonra da hiç kullanışlı olmadan kapatılan uluslar arası hava alanı gibi. Organizasyondaki hatalar 155 iş günü kaybına ve inşaat esnasında gecikmelere neden olmuştur. Oyunlar için hazırlanmaları gereken yapıların hazır olamayacakları anlaşılınca, acilen geçici tesislerin yapılması gerekmiştir (Gold ve Gold, 2007).

4.3.5 (1980-1984) İdeolojik Olimpiyatlar

1980 Moskova Olimpiyatları, büyüklük kaygısıyla tasarlanan, ardında büyük masraflarla yapıp kullanışsız tesisler bırakan oyunlardan olmayı reddetmiştir. Organizasyon Komitesi Sovyet Halkı'nın yararı için verimli tesislerin tasarlanmasını istemiştir. Bu yüzden Moskova, mümkün olduğu kadar mevcut yapıların geliştirilerek oyunlar için kullanımı istenmiş, geçici stantlar ve çok amaçlı hizmet edebilecek tesislerin tasarımına yönelmiştir. Örneğin, açılış seremonisi ve saha içi müsabakaları için mevcut Lenin Stadyumu (1950) yenilenmiştir. Oyunlara hazırlık aşamasında bir kent planlaması (1971-1990 Moskova Genel Kalkınma Planı) ve Beş Senelik Ekonomik ve Sosyal Kalkınma Planı uygulanmıştır. Planlama modeli "merkezleşmeme" niteliğini taşımış ve Moskova'yı sekiz ayrı işlev bölgesine ayırmıştır. Nüfusları 600,000 ile 1,2 milyon kişi arasında değişen bu bölgelerin kendi kent merkezleri ve ufak merkezlikleri olması düşünülmüştür. Böylece, iş kaynakları ile işsizlik arasındaki

dengein sağlanacağı düşünülmüştür. Bu bölgelerde yaşayan halkın oyunlardan sonra spor tesislerini kullanabilmeleri istenmiştir. Böylece planlama altı konut alanı ve bir olimpiyat köyünden oluşmuştur. Olimpiyat köyü, kendi içinde spor ve kültür hizmetlerinin olduğu bir komşuluk ilişkisi içinde tasarlanmıştır. Yapılan yeni medya merkezleri ve kentin üç havaalanının yenilenmesi hazırlıklar için gerçekleştirilen yapısal gelişmelerden olmuştur. Ayrıca tarihi binalar yenilenmiş, ağaçlandırma yapılmış, yeni otel, cafe ve restoranlar açılmıştır (Gold ve Gold, 2007).

Rejim, Sovyetlerin bilimsel çalışmaları sonucu geliştirdikleri teknolojilerinin yeni yapılarda kullanılmasını arzulamıştır. Dünyanın en büyük kapalı spor salonu Moskova'nın kuzeyinde basketbol ve boks müsabakaları için tasarlanmıştır. 45,000 kişi kapasitesiyle salon gerektiğinde bölünerek iki ayrı salon olarak kullanılabilir. Bu haliyle sadece spor olayları için değil, politik ve kültürel olaylar için de kullanılmıştır.

Şekil 4.19 Olympiysky Spor Kompleksi¹⁴

1984 yılında Los Angeles, Moskova'dan farklı olarak oyunları, pazarlama ve ticaret teknikleriyle finanse edebilmiştir. Ayrıca gönüllü çalışanları kullanmış, nerde ve ne şekilde mümkün olursa eldeki tüm tesislerin oyunların organizasyonuna kullanımını sağlamıştır. Los Angeles Memorial Coliseum'u olimpik stadyum olarak kullanılacak şekilde düzenlenmiş, sadece kürek, bisiklet, yüzme ve atıcılık için dört yeni tesis gerekmiştir. Örneğin, McDonald's Yüzme Stadyumu, Southern California Üniversitesi'nin Olimpiyat Parkı'nda inşa edilmiştir. Yine üç olimpiyat köyü, üç ayrı üniversitenin yerleşkelerinde yer almıştır. Bu şekilde köyler, oyunlar sonrasında öğrencilerin kullanımına açılmıştır (Gold ve Gold, 2007).

Los Angeles Oyunları'nın en büyük başarısı Olimpiyat Ekonomisi üzerine getirdiği fikir değişikliği olmuştur. Oyunlardan elde edilen 225 milyon \$'lık kar, Amerikan spor ve programlarına kullanılmıştır. Yerel üniversiteler yeni spor tesislerine ve yurtlara kavuşmuştur. Organizasyon, Southern California ekonomisine 2,4 milyar \$ kazandırmış, gelecek organizatörler için ilham kaynağı olmuştur.

4.3.6 (1988-1996) Olimpiyatların Ufku Genişliyor

1988 Yaz Olimpiyatları Kore, Seoul'de gerçekleşmiştir. Oyunların, Kore'nin politik ilerlemesini ve ekonomik dönüşümünü dış dünyaya göstermesi, tarafsız milletler ve komünistlerle diyalogun kurulması istenmiştir. Çeşitli çevresel, ekonomik ve demografik problemler yaşayan Güney Kore için oyunlar, yeniden planlama ve yapılandırma sürecini hızlandıran bir faktör olarak görülmüştür. Organizatörler, Seoul Olimpiyat Kompleksi içindeki tesislere yoğunlaşmış, Seoul'un merkezinin 13km güneyindeki Han Nehri'nin kıyısındaki Chamshil bölgesinde altı ayrı tesisle Olimpiyat Parkı'nı kurmuştur. Seoul Spor Kompleksi 1977 yılında Asya Oyunları için inşa edilmiştir. 59 hektar alan üzerinde kurulu stadyum, olimpiyatlar için 100,000 kişilik bir stadyum ile 50,000 kişilik bir baseball stadyumuna dönüştürülmüştür. Olimpiyat Köyü, 6-24 arası farklı yüksekliklerdeki blokların gruplaşarak, ortak alanlar oluşturdukları bir düzenleme olup, oyunlar sonrasında üst-orta gelir ailelerin kullanımına sunulmuştur. Olimpiyat Parkı'nın dışında, tarihi yapıların yenilenmesi, ağaçlandırma düzenlemeleri ile sokak, drenaj ve enerji temininde yenileme çalışmaları yapılmıştır. İdareciler, havaalanı ile şehri bağlayan metro hattını inşa etmişlerdir (Gold ve Gold, 2007).

Kentin yapısal çevresinin ve alt yapısının yenilenmesi stratejisinin çizilmesi sosyal kalkınmaya gerekli önemin verilmemesi eleştirilerini almıştır. Kalkınma hareketleri daha çok

varoş bölgelerdeki insanların oturdukları bölgelerden çıkartılmaları ve bu bölgelerin modern, yüksek ve üst gelir gruplarına hitap edecek konut ve ticaret alanlarına dönüştürülmesini içermiştir. Kentsel alanların yüksek yoğunluklu dar sokak ve pasajlarından oluşan geleneksel yaya oranları, ticari dönüşümler için yok edilmiştir (Gold ve Gold, 2007).

Barselona 1992, tüm Olimpiyat şehirlerinin örnek alacağı bir yenilenme projesini uygulamıştır. Kent için düşündükleri kalkınma planına, oyunları bir araç olarak katmıştır. Bu bir ilk olmamış, daha önce de uluslar arası festivalleri kentsel kalkınma amaçlarına ulaşmak için kullanmıştır. 1888 Evrensel Fuarı ve 1929 Montjuic Uluslar Arası Fuarı ile hem kent planlaması çalışmaları, hem de kültür merkezleri, açık alanlar ve taşımacılık kapsamında kentte yenilikler yapılmıştır. Barselona, adaylığı sırasında olimpiyatlar için gereken tesislerin %88'inin mevcut olduğunu belirtmiştir. Olimpiyat Stadyum için, 1929'daki Fuar için kullanılmış stadyum yenilenmiş ve geliştirilmiştir. Yine mevcut yapıların yenilenmesiyle 10 tesis oyunlar için hazırlanmış, 43 tesis ise olduğu gibi kullanılmıştır. Organizatörler sadece 15 yeni tesisin gerektiğini ifade etmişlerdir. Tesislere yapılan harcamalar, 1992 Oyunları'nın bütçesinin sadece %20'ini oluşturmuştur (Gold ve Gold, 2007).

Şekil 4.20 Barselona Montjuic Olympic Ring

Barcelona'nın şehir planlamacıları, kent merkezi etrafında yeni bir ring oluşturan dört bölge üzerinde çalışmışlardır. Bunlar kuzeyde Vall d'Hebron (bisiklet, okçuluk ve medya mensuplarının konaklama alanları); Diagonal (futbol, polo ve tenis); Montjuic (60,000 koltuk kapasiteli Olimpiyat Stadyumu, Sant Jordi Spor Sarayı ile yüzme ve dalma havuzları); ve Parc de Mar (Olimpiyat Köyü) bölgeleridir. Havaalanı ve kent ilişkisini kuran metro sistemi kurulmuş, havaalanı yeniden tasarlanmış ve telekomünikasyon sistemleri yenilenmiştir. Ekonomik açıdan değerlendirildiğinde Olimpiyatlar, 3,8 milyon \$ zarara uğratmıştır (Gold ve Gold, 2007), ancak yapılan yatırımlar kentin kısa sürede kalkınmasını sağlamış, Barcelona'nın bir cazibe merkezine dönüşmesini sağlamıştır. Bugün aynı kent planlamasının geliştirilerek kullanıldığı bir kent olarak, sürdürülebilir kalkınma yaklaşımının iyi bir örneği olmuştur. Bu özelliği nedeniyle altıncı bölümde daha detaylı olarak ele alınmıştır.

Şekil 4.21 Dalma müsabakalarının arka planda Barcelona ile televizyonlardan verilmesi

1996 Atlanta Oyunları'nda geçmiş olimpiyatlardan farklı olarak, özel bir şirketler birliği oyunların organizasyonunu üstlenmiştir. Gerekli sermaye, sponsorlardan, yayın haklarından ve pazarlamadan elde edilmiş, biletlerin satışı ile beraber 1,72 milyar \$'ı bulmuştur. Buna ek olarak altyapı, konaklama, güvenlik için federal hükümet neredeyse 1 milyar \$ harcamıştır. Oyunlara ve altyapıya yapılan yatırımların çoğu 5 km çapındaki Atlanta merkezindeki Olimpiyat Çemberi içinde yapılmıştır ve bu çember içerisinde 25 Olimpiyat tesisinin 16'si bulunmaktadır. Atlanta Olimpiyat Oyunları Komitesi ACOG Georgia Dome ve Omni Arena gibi Atlanta üniversitelerinin tesisleri ile bağlantılı mevcut tesisleri kullanmıştır. Örneğin,

Georgia Teknoloji Enstitüsü, Olimpiyat Köyü ve yeni bir aquatik merkezi (yüzme, dalma ve su topu) ile boks alanlarını tedarik etmiştir. Olimpiyat Çemberi'nin güney bölgesinde yer alan Summerhill'de geçici kullanım için yeni bir Olimpiyat Stadyumu inşa etmiştir. Bu stadyum, kentte uzun vadede baseball oyunun geliştirilmesi planının bir parçası olmuştur. Olimpiyat Stadyumu, baseball oyunları için kullanılan Atlanta Fulton County Stadyumu'nun yanında yer almıştır. 85,000 oturma kapasiteli tasarlanmış olup, oyunlar sonrasında kısmen yıkılarak Atlanta Braves için 47,000 oturma kapasiteli olarak küçültülmüştür. (Turner Field). Fulton County Stadyumu da yıkılarak otopark alanına dönüştürülmüştür. (Larson ve Staley, 1998, p.281). Olimpiyat yerleşimlerine komşu mahalleler şehir merkezindeki sokakların iyileştirilmesi ve tesislerin 12 yaya koridoru ile birleştirilmesi gibi projelerle güzelleştirilmişlerdir. Ayrıca kaldırımların genişletilmesi, yeni kent mobilyalarının konulması, ağaçlandırma, tarihi bilgilendirme panellerinin ve sinyallerinin konulması ve beş park ve meydanın yeniden düzenlenmesi de bu projelere ek olarak uygulanmıştır. Ancak Atlanta oyunları merkezinde bu kadar çok tesisi barındırması ile kent içinde ulaşım sisteminde bir baskı yaratmıştır. Trafik tıkanıklığı, yavaş akan trafik ve shuttle otobüslerinin önünde uzayan kuyruklar, atletler, görevliler ve çalışanlar için tesislere ulaşımı zorlaştırmıştır. Organizatörler ise yazın hava sıcaklığını hesaba katmadan tesislerin birbirinden yürüme mesafesi uzaklığında olduklarını ileri sürmüşlerdir.

4.3.7 Sürdürülebilir/Çevreci Olimpiyatlar

2000 Olimpiyat Oyunları'na ev sahipliği yapmış olan Sydney, 1972 ve 1988 oyunları için geliştirmiş olduğu fizibilite planlarına göre şehir merkezinden ortalama 14 km mesafedeki Homebush Bay'da bir Olimpiyat Parkı tasarlamıştır. Bölge 1930'lardan itibaren endüstri alanı olarak kullanılmış ve atıklarla kirletilmiştir. 1980'lerde bölgenin temizlenmesi ve geliştirilmesine çalışılmıştır. Ancak bu çalışma arkasına Olimpiyat Oyunlarının gücünü alınca kuvvetlenmiş ve çeşitli çevresel sorunların aşılması kolaylaşmıştır (WWF Greece, 2004). 1993'de adaylık yarışında aralarında İstanbul'un da bulunduğu rakiplerini elemesinde, tüm olimpik tesislerin merkezi bir parkta yoğunlaştırılacağı vaadinde bulunması etkili olmuştur. Avustralya Stadyumu olarak adlandırılan ana olimpiyat tesisi kamusal fonlar ve sponsorlardan elde edilen gelire inşa edilmiştir. Olimpiyatlar esnasında 110,000 oturma kapasiteli olarak kullanılan stadyum, sonrasında rugby maçları ve Avustralya Rules futbol stadyumu olarak kullanılacak şekilde 80,000 kişi kapasiteye düşürülmüştür. Bundan başka Homebush Bay'deki statlar, Hockey Merkezi, Superdome (basket ve artistik jimnastik), Uluslar arası

Atletizm Merkezi (ısınma tesisleri), Tenis Merkezi, Aquatik Merkezi ve Okçuluk Parkı'dır. İlk kez tüm katılımcılar tek bir Olimpiyat Köyü'nde toplanmışlardır (Gold ve Gold, 2007). Apartman ve kent evlerinin karma bir gelişimini içeren ekolojik sürdürülebilir bir tasarım olmuştur. Bölgede bir okul ve alışveriş merkezinin yapılması ile oyunlar sonrasındaki kullanımında Sydney'in bir konut alanı olarak düşünüldüğü görülmüştür. Oyunların organizasyonu çeşitli ajansları bünyesine katmıştır. İlk olarak, "Yeşil Oyunlar" olarak, tesislerin tasarımında ve kaynakların kullanımında çevresel sorumluluklarının bilincinde oldukları vurgulanmıştır. İkinci olarak oyunlara, "tüm Avustralya Kıtası'nı" organizasyona dahil eden, ev sahibi şehrin sınırlarını aşan ulusal bir proje olarak bakılmıştır. Üçüncü olarak, oyunların ev sahipliği Melbourne'den bu yana 44 yılda yer alan kar gelişiminin organizatörler tarafından vurgulanmasına fırsat doğurmuştur. Oyunların etkisi incelendiğinde, Avustralya Turizm Komitesi Amerikalıların %75'nin oyunlardan sonra Avustralya tarihi ile daha çok ilgilendiklerini ve Avustralya'ya tatil amacıyla gitmeyi arzuladıklarını belirtmiştir. Evsizlerin uzaklaştırılması, aborjinlerin durumu, kamusal fonların kötüye kullanımı gibi olumsuz eleştirilere rağmen oyunlar başarılı olarak atlatılmıştır. Ekonomik analizeciler oyunların toplam maliyetini 6,5 milyar A\$'ı olarak belirtmişlerdir. Bu harcama ile Sydney endüstriyel bir bölgeyi kente kazandırmış, altyapısında ciddi atılımlar yapmış, turist kazanmış ve dünya klasında spor tesislerine kavuşmuştur (Owen, 2001).

Yıllar geçtikçe endişeler ortaya çıkmıştır. Çevreciler endüstri bölgesindeki toksik atıkların temizlenmesinin başarılmasından dolayı memnun olsalar da, ana stadyum bir probleme dönüşmeye başlamıştır. Olimpik ölçekte bir organizasyonun tekrar gündeme gelmesi hayli düşük bir ihtimalken, söz konusu faaliyetleri de mevcut stadyumlar zaten karşılayabilmiştir. Oyunlar sonrası kullanım sürecine geçilmesinden itibaren, stadyum, zarara dönüşmeye başlamıştır.

Benzer problemler 2004 Atina Oyunları'nda da karşımıza çıkmıştır. 1997'deki ev sahipliği yarışında, organizatörler müsabakalar ve antrenmanlar için gerekli birçok tesisin, 1982'deki Avrupa Atletizm Şampiyonası için inşa edilmiş Olimpiyat Stadyumu ve Parkı Kompleksi içinde mevcut bulunduğunu belirtmiştir. Planların revize edilmeleri, Olimpik merkezlerin değişmiş olmaları gibi detayların çözümleri esnasında hazırlıklar zaman aşımına uğramıştır. Kent merkezinin dönüşümü, Arkeoloji Parkı'nın yapımı, kent otellerine, kültürel sektöre ve kamusal taşımacılığa yapılan yatırımlar sonucu oyunlara ev sahipliği durumundan turizm alanında fayda sağlanılmıştır. Sydney'den bu yana sürdürülebilirlik kavramı üzerinde daha

detaylı düşünölmüştür. Genel anlamda sürdürülebilir olma yolunda Atina Olimpiyat tesislerinin tekrar kullanımına yönelik eleştirilmiştir. Maroussi'deki Olimpik Spor Kompleksi, stadyumda yer alan futbol maçlarının dışında kullanışsız ve halka kapalı kalmıştır. Faliro ve Helleniki Kompleksleri de alternatif kullanımlar bulmakta zorlanmışlardır (WWF Greece, 2004).

Edinilen tecrübelerin neticesinde oyunlar öncesi hazırlıkların kenti oyunlar sonrasına hazırlaması beklenmektedir. Bu büyük ölçekli tesislerin ev sahibi kent için sürdürülebilir bir miras olarak nasıl kullanılacakları ise planlamacıları en az oyunlara hazırlanma kadar meşgul eden problemlerdir.

5. OLİMPİYATLAR OYUNLARI'NIN KENTLER ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

5.1 Bir “Büyük-Etkinlik” Olimpiyat Oyunlarına Ev Sahipliği Yapmak

Olimpiyatların günümüzde kentsel açıdan en büyük etkisi ekonomik koşulların değişkenliğiyle kent gelişimine katalizörlük yapmasıdır. Özellikle de 1970’lerden sonraki yeni fikir projesi, kent ekonomisini yeni iş kaynaklarına dikkat çekerek arttırmak olmuştur. Bu amaçla iki fazlı bir strateji geliştirilmiştir. İlki, yerel yönetimin gücünü kullanarak var olan kaynaklardan daha fazla faydalanmak ve yeni yatırım ya da iş alanları yaratmaktır. İkincisi, sporu, turizmi, eğlence sektörünü, medya ve yaratıcı tasarımı içeren kültürel bir sektöre çalışmaktır. Hazırlanan programlar genelde küçük ölçekli olsalar da, büyük şehirlerin idarecileri daha büyük ölçekte, uzun vadeli, etkili festivalleri şehrin profilini yerel çaptan çıkarıp uluslar arası çapta değiştirme fırsatını sunmasından dolayı tercih etmektedirler (Gold ve Gold, 2007).

Bu tip organizasyonlar bugün mega-events (büyük etkinlikler) olarak adlandırılmakta ve ülke, kıta veya dünya genelinde olabilmektedirler. Örneğin, Asya Oyunları ya da Avrupa Şampiyonlar Ligi...

Modern Yaz – Kış Olimpiyatları da yüz küsur senelik geçmişleri ile büyük etkinliklere örnek festivallerden olmuşlardır. İlk yıllarda Olimpiyat Oyunlarına ev sahipliği yapmak, sadece spor müsabakalarının gerçekleşeceği sahaların ve gerekli spor tesislerin sağlanması sorumluluğunu üstlenmek iken, şimdilerde ev sahibi kentin “sahne”ye çıkması, açılış-kapanış kutlamaları dahil programın her türlü ayağı için gerekli tesislerin ve barınma yerlerinin yapımının yanında oyunlar sonrası kullanıma (post-use) yönelik bir politika geliştirilmesini gerektirmiştir. İnşaat endüstrisi, turizm, olimpik tesislerdeki kısa dönemlik iş alanının idaresi gibi konulara yönelik çalışılmış, bu sayede de oyunlar için yapılan harcamaların ekonomik ve sosyal alanda geri dönüşümü sağlanabilmiştir.

Oyunların ölçeği büyüdükçe, planlamacıların da çalışma alanları genişlemiştir. Teknoloji ve yenilikçi yaklaşımlar ile her seferinde daha büyük, daha dikkat çekici ve daha pahalı olana gidilmiştir (Gold ve Gold, 2007). 1950’lerin ortasından itibaren geleceğe bir miras bırakabilmek daha da önemli bir hal almıştır. Kentsel planlama alanına artan ilgi ile Olimpiyatlar gibi büyük-etkinliklerin büyük ölçekli yatırımlara önyak olabilecekleri ve ev sahibi için uzun süreli fayda sağlayabilecekleri görülmüştür.

Barselona'nın 1992 yılında uygulamış olduğu kalkınma planının, kent ekonomisine, evrensel duruşuna, küresel turist pazarındaki yerine, kentsel dönüşüm vaatlerine, ulaşım ve servis altyapısının sağlanmasına, kültür alanları yaratmasına ve gelecek oyunlarda yine ev sahibi olma şansının artmasına büyük anlamda faydası olmuştur. Fakat genel problem her zaman böyle bir başarının olacağına garantisinin olmamasıdır. Sydney 2000 ve Atina 2004 Olimpiyatları da yankı uyandıran başarılı organizasyonlardan olmuşlardır. Fakat tesislerin gecikeceğı dedikoduları, finansal ve yapısal problemler, idari kesintiler, terör saldırısı korkusunun yaratılması başarılarına gölge düşürmüştür (Gold ve Gold, 2007).

Olimpiyat Oyunlarına ev sahipliğı yapmak bir kent ve içinde yaşayan sakinleri açısından önemli bir etkiye sahiptir. Çünkü böylesi bir organizasyona ayrılan bütçe çok ciddi boyutlara varmaktadır ve bu bütçeye eklenecek özel yatırımcıların destekleri ile de kente yapılacak yenileme ve düzenlemeler, belki de kentin veya söz konusu bölgenin sosyo-ekonomik düzeyini arttıracak, turizm, iş olanakları ve toplum refahı açısından dünyanın en büyük kentleri arasına sokacaktır.

Her ne kadar Olimpiyat Oyunları gibi bir büyük-etkinliğin kente ve sakinlerine etkisinin büyüklüğü organizatörler ve yöneticiler tarafından bilinmekte ise de, oyunların hazırlıkları şimdiye kadar sürdürülebilirlik açısından pek ciddiye alınmamıştır. Kısıtlı bir zaman, mekan ve yatırım düşünülecek olursa, sürdürülebilir büyümenin uzun vadede ekonomik sosyal ve çevresel etkilerinin görülmesi için ciddi bir planlama ile organizasyon birimleri, İOC ve kent yöneticilerinin işbirliğı gerekmektedir (Furrer, 2002).

Unutulmamalıdır ki, oyunların artık kentsel dönüşüm ve gelişim katalizörü olarak görülmesi ve ona yönelik çalışılması aslında hayli riskli bir kumar oyunu gibi görülebilmektedir. Başarılı bir organizasyon çok fazla kamu parasını, özel kaynakları, 6-7 yıllık planlı bir uygulama sürecini gerektirmektedir. Söz konusu proje oyunlar sonrası kullanıma yönelik esneklik ilkelerini içeren, içeriğinde stadyum ve tesislerin inşaatını, ulaşım ağının ve alt yapı sistemlerinin gelişimini bulunduran, ortak bir hedefte farklı sistemlerin işbirliğı ile oluşan bir mega-projedir. Tüm pozitif yönlerinin yanında bu büyük ölçekli projeler, yüksek yatırım riski taşıyan, beklentileri karşılayamama ve başarısızlık yaşatma ihtimali olan, kenti finansal bir krize sokabilecek kadar etkili sonuçlar doğurabilecek projeler olarak da tanımlanmışlardır (Flvybjerg, vd 2003). Hatta olimpiyatlar değışmez bir başlangıç tarihinin varlığından dolayı daha da zorlayıcıdır. Geç kalınması durumunda acil-durum binalarının inşaatına gerek

duyulacağından maliyet daha da artmaktadır (Furrer, 2002).

Yapılan mega-projeler, bir kentsel dönüşüm/gelişim programının uygulanması esnasında hep bir kısım sakinleri kızdırmışlardır. Bir bölgenin refahını arttırıp, yaşam kalitesini ve değerini yükseltirken, bir başka bölgede yaşayan insanların evlerinden olmalarına, yer değiştirmeye zorlanmalarına, ya da inşaat sürecinde kirlilik – gürültü ve trafik sıkıntısı yaşamalarına yol açmışlardır. Ayrıca kalıcı çözümler yerine de kentin daha kabul edilebilir bir yüzü olması amacıyla kenti güzelleştirme yönünde daha çok yüzeysel çalışmalar da yapılmıştır ki, bunlar daha çok estetik ameliyatları andıran, geçici nitelikte olmalarından ötürü eleştiri almışlardır.

WWF Wild World Foundation, Atina’da yapılan olimpiyat hazırlıkları esnasındaki çalışmalardan şehri güzelleştirmeye yönelik olan çiçeklendirme, cephelerin yenilenmesi ve reklamlardan arındırılması gibi işlemleri, Atina adına olumlu bir görüntü yarattığı için doğru bulsa da şehre yapılan bir “face-lifting” (yüz gerdirme) işlemi olarak değerlendirmiş ve uzun ömürlü çözümler olmadığını altını çizmiştir (WWF Greece, 2004).

Hükümetlerin 1992’de Rio’daki Agenda 21 (Gündem 21) Antlaşmasını kabul edip imzalamalarından bu yana, ülkeler için büyük etkinliklere ev sahipliği yapmak büyük bir kalkınma imkânı olarak görülmüştür. İyi bir idare ile Olimpiyat Oyunları sürdürülebilir büyüme politikalarının hükümetlerce uygulanmaya başlanması açısından bir fırsat yaratmaktadır. Tüm dünyanın gözleri üzerine çevrilirken oyunlar kentin, sürdürülebilir kalkınma sistemleri ve prensipleriyle iyi bir kent modeli örneği olarak görülme şansını yakalamasını ve dünya kentleri arasındaki itibarının artmasını sağlamaktadırlar (Furrer, 2002).

5.2 Post-Modern Şehirler ve Olimpiyat Oyunları

Son 20 yılda Olimpiyat Oyunları benzersiz bir büyüme ve evrensel bir popülerlik kazanmıştır. Modern Olimpiyat Oyunları dünyadaki var olan en büyük, en başarılı ve en etkili spor olayı olmuştur. Dolayısıyla Olimpiyat Oyunlarının ev sahipliği kent, bölge ve sakinleri için iz bırakacak büyük bir projedir. Bu büyüklük kavramını biraz somutlaştırmak için ekonomisine dair bir örnek sunarsak:

Olimpiyat Oyunlarının sadece tanıtımından Sydney Organizasyon Komitesi ve IOC 1997-2000 yılları arasında yaklaşık 3 milyar \$ elde etmiştir. Müsabakalar için 6.7 milyon bilet satılmıştır (Furrer, 2002).

Yaz oyunları için ayrılan operasyon bütçesi bugün 2 milyar \$'ı geçmiştir. Enformasyon sistemleri için, telekom ve diğer iletişim servislerin ihtiyaçlarının karşılanması için ayrılan teknolojik bütçe 430 milyon \$ civarındadır. Buna ek olarak yeni tesisler veya olimpiyatlarla alakalı altyapı inşaatları (yeni yollar veya metro hatları gibi) 1 milyar \$'dan hatta bazı durumlarda birkaç milyar \$'dan fazla tutabilmektedir (Furrer, 2002).

Bu rakamlar Olimpiyat Oyunlarının sahne almasının sadece organizatörler için değil, aynı zamanda ev sahibi kent ve sakinleri için de öneminin büyüklüğünü gösteriyor. Şehrin konut stoklarına, atık yönetimi, toprak kullanımı, enerji tasarrufu, su tasarrufu ve atık sistemleri ile ulaşım ve güvenlik ağına yüklenen ciddi bir baskı söz konusu olmaktadır. Belirtilen tüm bu ihtiyaçlar oyunlar esnasında artan nüfusun standart gereksinimleridir ve organizatörler ile şehir planlamacıları için bir problem teşkil etmektedirler.

5.3 Olimpiyat Oyunlarına Ev Sahipliği Yapmanın Olumlu ve Olumsuz Etkileri

Olimpiyat Oyunlarına ev sahipliği yapmak kent ve kentliler için hem pozitif hem de negatif sonuçlar doğurmaktadır. İlerleyen kısımlarda ekonomik, sosyal ve yapılaşma anlamında tüm şehirlerin olimpiyatların organizasyonlarına ev sahipliği yapma durumunda kavuşmayı arzu ettikleri getirilerden bazılarına değinilmektedir. Fakat ev sahipliği ile edinilen avantajların yanında genellikle gözden kaçan bir gerçek olan, bu sorumluluğun ağırlığından da bahsedilmektedir. Söz konusu oyunların kentte bıraktığı izlerin olumlu ya da olumsuz olması durumuna göre olimpik miras veya olimpik yük tanımlaması yapılabilmektedir.

5.3.1 Bir “Olimpik Miras” Olarak Oyunların Kente Bıraktıkları

A- Ekonomik Faydası

En genel tanımıyla ev sahibi olmanın avantajı, ev sahibi kentin dünya haritasındaki yerinin işaretlenmesidir. New South Wales hükümetinin Sydney'deki 2000 Yaz Oyunları'nın başarısından sonra yaptığı açıklama şöyle olmuştur:

“Oyunlar aynı zamanda yerel ve uluslar arası bir turizm mıknatısı olarak çalışmış, Avustralya'nın uluslar arası profilinin kalkınması sürecini başka hiçbir etkenin yapamayacağı şekilde hızlandırmıştır.” (Furrer, 2002).

Oyunlar büyüme ve kalkınma katalizörüdür. Başarılı bir organizasyon şehrin kendisine olan

güvenini yerine getirir ve yatırımcıları hareketlendirir (Metropolis, 2002).

Olimpiyat Oyunlarının özelliklerinden biri, Yaz Olimpiyatları'nın operasyon ihtiyacının maliyeti için ev sahibi şehre İOC tarafından 1 milyar \$'dan fazlasının verilmesidir. Bu olimpik yatırım, önemli ölçüde İOC ilişkili TV haklarının vergilerini, sponsor antlaşmalarını ve aşağı yukarı organizasyon maliyetinin yarısını karşılamaya yetmektedir. Bu para akışı diğer kamusal ve özel kuruluşlarının da şehrin kalitesini ve alt yapısını iyileştirme yönünde yatırım yapmalarını sağlar. Daha çok kaynak, daha iyi sistemlerin kullanılması, daha çok altyapı iyileştirmesi demektir. Örneğin, ulaşım yapılacak yatırımlar, insan ve mal taşımacılığını iyileştireceğinden, sürdürülebilir ekonomik büyümenin anahtarlarından biridir (Furrer, 2002).

Yine makroekonomik açıdan bakılacak olursa, ev sahibi şehre yapılacak yeni yatırımlar yeni ticaret ilişkileri ve yeni iş alanları yaratmaktadırlar. Turist sayısındaki artış ve yeni tesislerin, otellerin, vs. yönetilmesi yeni iş imkânları olarak kentliye geri dönmektedir.

B- Yapısal Çevreye Faydası

Olimpiyat Oyunlarına ev sahipliği yapmanın görünen en iyi katkısı şehirdeki yapısal yenilikler olmuştur. En dikkat çekici uzun süreli değişiklikler yeni spor tesislerinin ve çok amaçlı tesislerin inşaatı veya yenilenmesidir. Tüm bunlar yapılırken, kullanılan malzemelerin sürdürülebilirlik ilkelerine uymasından, ulaşım sistemlerinin modernliğinin ve su-enerji-atık idaresi sistemlerinin kullanılmasına kadar her şey planlanmaktadır. Uzun vadedeki bu değişiklikler kent için çeşitli formlarda karşımıza çıkabilirler. Örneğin, genişletilmiş havaalanı kapasitesi, yeni yollar ve ray hatları, daha kaliteli toplu taşımacılık sistemleri, başka büyük olaylara da ev sahipliği yapmaya yönelik kullanılabilecek büyük tesisler, vs. Tüm bunlar ve yeni oteller şehir sakinlerinin refahını arttırmakla kalmayacak, uluslar arası turistleri de memnun ederek, kentin yaşam kalitesini arttıracaktır.

1992'de Barselona, kıyı şeridinin planlaması ile bölgeyi kente kazandırarak başarılı bir olaya imza atmıştır. Yaklaşık 5.2 km'lik bir alanı dönüştürmüş, ziyaretçi ve sakinler için çeşitli çekim merkezleri ve rekreasyon alanları yaratmışlardır.

Benzer bir şekilde Atina 2004 Olimpiyatlarına hazırlanırken, tüm Faliro sahil şeridini dönüştürmüş, Sidney de 2000 Olimpiyatları'nda toksik atık dolu endüstri alanı olan Homebush Koyu'nu dönüştürerek Olimpiyat Parkına çevirmiştir. Artık bu bölge Sydney'in

ana spor ve rekreasyon alanlarını barındırmaktadır.

Tüm bunların yanında çevresel faydalarından sayabileceğimiz ev sahipliğinin bir artışı da yapım teknolojisine getirdiği yeniliklerdir. Bina endüstrisine getirdiği yeni standartlar, yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımı ve çevre dostu teknolojilerinin kullanımı, su ve atık idaresinin yenilenmesi, yeni atık idare sistemlerinin getirilmesi ve en önemlisi çevre eğitiminin verilmesi gibi.

C- Sosyo-Kültürel Faydası

Sosyal olarak başarılı bir olimpik organizasyon, ev sahibi halkın bütünlüğünü ve yapıcı niteliklerinin gelişimi sağlayacak bir olanaktır. Oyunların organizasyonunu sahiplenen kentliler sanatsal etkinliklere ve hizmet tasarımına katılımları ile özel sektör firmalarının yenilenmelerini sağlamışlardır. Başarılı bir organizasyon için kent, halkın desteğine ihtiyaç duymuştur. Çeşitli iş alanlarından bir araya gelen kentliler organizasyonun hazırlıkları için gönüllü çalışmışlar, ortak bir gaye için tek vücut olmuşlardır. Çevre dostu yapı ve hizmet sistemleri hakkında bilgilendirilmiş ve eğitim almış, yeni teknoloji sistemlerini tanıma şansını elde etmişlerdir. Sosyal bir bütün olma duygusunu yaşayıp ve toplumsal değerleri hatırlarken, dünyayı daha iyi bir yer haline getirmeye katkıda bulunan saygı, tolerans, sportmenlik, sağlam vücut ve akıl dengesi gibi değerleri hayatlarına sokmuşlardır.

D- Psikolojik Faydası

Araştırmalar, oyunlara ev sahipliğini yapmış olmanın yaşattığı gururla toplumsal bütünlüğünün sağlanmasının, sosyal ayrımın ve fikir ayrılıklarının oluşumunu azaltmış olduğu yönündedir (Furrer, 2002).

E- Çevresel Faydası

Olimpiyat Oyunları kente yeni yapıları eklemesi ve trafik, su israfı, atık üretimi gibi çevresel baskılar yaratsa da çeşitli çevresel avantajlar da sağlamışlardır. İnşaat endüstrisine, yenilenebilir enerji kaynaklarına, çevre dostu teknolojilerdeki yeniliklere, su ve atık sistemlerinin gelişmesine, yeni atık idaresi sistemlerinin ve en önemlisi çevresel eğitim programlarının hazırlanmasına kazandırdıkları ivme bu avantajlara sayılabilecek örneklerden olmuşlardır.

5.3.2 Olimpik Yük Olarak Oyunların Kente Bıraktıkları

A- White Elephants (Beyaz Filler)

Oyunların ardından kente izini bırakmış akla ilk gelen olumsuz örnekler olarak, yarı boş ve bakım maliyetleri yüksek “beyaz filler” görülmüştür (Furrer, 2002). Beyaz filler, oyunlar için kullanılmış, olimpiyat izleyicisinin kalabalığına göre, oyunlar sonrası ihtiyaç duyulmayacak kadar büyük tasarlanmış tesisleri simgelemektedir. Zamanında yerel ekonominin ve mühendislik bilgisinin gücünü kanıtlamak ve dünyaya göstermek amacıyla inşa edilmiş bu tesisler, maalesef uzun vadede şehir hayatına katılabilecek ve halkın hizmet sunulacak şekilde tasarlanmamışlardır.

Çok başarılı bir proje olarak görülüp tanımlanmasına rağmen, Sydney Olimpiyat Parkı’nın tesisleri için aynı sorunun söz konusu olduğunu söylenmiştir. Olimpiyat Parkı’nın şehir merkezinden uzak oluşu, tesislerin kullanılması için her türlü spor organizasyonunun ve takımların müsabakalar için bu bölgeye çekilmesi ile birlikte insanları spor olayları için yer değiştirmeye zorlamaktadır. Her ikisi de özel sektör tarafından finanse edilmiş Superdome ve stadyum yapıları asla oyunlardaki doluluğunu yaşayamamış, diğer tesislerle kıyaslandığında ciddi sıkıntı yaşatan yapılardan olmuşlardır. Bugün olimpiyat parkı, devasa binaların arasından yürüdüğünüz bir hayalet şehri andırmasından dolayı eleştirilmektedir. Bu sebepten ötürü bazı halk “Sydney Olimpiyat Parkı”nı, “Sydney Jurassic Parkı” olarak da adlandırmaktadır.

Britanya Kültür, Medya ve Spor Bakanlığı Sekreteri Tessa Jowell, 2000 yılında Sydney kentinin “şimdiye kadarki en başarılı oyunlara ev sahipliği yaptığını ileri sürmüştür. Ancak bugün 17-günlük eğlenceden yıllar sonra Sydney gerçekten de bu “en başarılı oyunlar”ın buna değip değmediğini merak etmeye başlamıştir (Hodgkinson, 2007).

Benzer bir örnek durum da Kore ve Japonya’daki Dünya Futbol Kupası için inşa edilmiş ve şimdi çeşitli şehirlerde boş duran devasa ölçekli stadyumlar için geçerlidir. Bu yapılar bakımlarıyla birlikte şehir ve sakinlerine finansal yk olmaktadır (Furrer, 2002).

Şekil 3.10 Sydney olimpiyat parkı

B- Oyunlardan Faydalanmada Eşitsizlik

Oyunlara ev sahipliği yapmanın kazanan ve kaybeden tarafları mevcuttur. Özetle, oyunlar dönemin politikacılarının lehine çalışmışlar ve de birincil olarak halkın refah düzeyinin daha yüksek olan kesimine yaramışlardır. Edinilen tecrübeler faydalanmadaki eşitsizliğin, marjinal grupları ve suç oranını çoğalttığını, fayda göremeyen bölge ve insanın satış gücünü yitirdiğini göstermiştir.

Bu nedenle organizasyonların hazırlanma sürecinde sorumlular, coğrafi bölgeler arası veya sosyal gruplar arasındaki eşitsizliklere karşı uyarılmaktadırlar. Bu eşitsizlik, olimpiyat tesislerinin ve onlara hizmet eden servis kanallarının şehrin belli bölgelerinde kümeleşmesinden kaynaklanmaktadır. Şehrin bazı bölgelerinin alt yapısına çalışılması, soylulaştırma süreci, ilerde çeşitli kamusal yatırımlara etkileyecek kamusal borcun artması v.b. faktörler şehri ve yaşayanlarını dengesiz büyümeye ve onun sonuçlarına sürüklemektedir (Furrer, 2002).

Metropolis'in 2002 yılında "mega olaylar ve onların şehirlere etkileri" üzerine hazırladığı raporunda, şehrin civarındaki kent ve bölgelerde inşa edilen ve organizasyon sürecinde hizmet veren tesislerden elde edilen karın da şehir merkezinin yenilenmesine aktarıldığından ve dolayısıyla kar dağılımında da bir eşitsizlik yapıldığından bahsedilmektedir. Kentin

kalkınma/büyüme planlarının dağılımı fakir kesimin ihtiyaçlarını ve sosyal adaleti göz ardı etmektedir (Furrer, 2002).

C- Yatırım Dağılımındaki Eşitsizlik

Eşitsizlik, girişimcilerin dağılımında da yaşanmaktadır. Şehre yapılan yatırımlar rant amacıyla daha çok tüketici sektörüne dayanmaktadır (alışveriş merkezleri, spor alanları, oteller, iş merkezleri). Kamusal hizmet alanlarına, sağlık ve eğitim kuruluşlarına girişimciler daha az ilgi göstermektedirler.

Sydney Olimpiyatları'nın etkileri üzerine çalışmış olan Owen, mevcut kentsel yatırım karakterlerini şu şekilde sıralamıştır: “planlama güçlerinin merkezileşmesinin artması, hükümet operasyonlarında artan özelleştirme, planlama gereklerinde rahatlık, azaltılmış ya da belirli konularda toplumsal danışma, demokratik ilkelerin yıkılması ve azaltılmış halk bütçesi” (Owen, 2001)

Oyunların idaresi nasıl olması gerektiği ile ilgili çok çeşitli fikirler ortaya atılmış olsa da, hemen hepsi şu ortak görüşte birleşmişlerdir. Aday şehirler, geliştirdikleri fikir projelerini uzun vadede uyum içinde kente katar, oyunları pozitif bir değişimin ayağı olarak görürlerse kentlinin büyük çoğunluğunun yararına çalışmış olurlar.

5.4 Bölüm Özeti

Olimpiyat Oyunları gibi bir “büyük etkinlik”e ev sahipliği fırsatı ile kentsel kalkınma projelerine ağırlık verilmesi durumunun geçmişte benzer örneklerine rastlanmıştır. Mesela, 19.yy’da “Evrensel Sergi” organizasyonlarıyla modern mimarlığın tanıtılmaya başlanması gibi. Bugün ise birçok ev sahibi şehir için büyük etkinliklerin kentsel kalkınma ve şehir planlama projelerine dahil edilmelerinin en az bu organizasyonun kendisi kadar önemli olduğu görülmüştür.

Bir “büyük etkinlik” olarak Olimpiyatlar, girişimciler ve yöneticiler tarafından ekonomik büyüme ve küresel yatırım güvencesi fırsatı olarak görülmektedir. Ayrıca kent planlamacılarının gözüyle de, şehrin yüzünün iyileştirilmesi için yapılacak operasyonlar için finansal kaynak fırsattır. Bazı geçmiş ev sahiplerinden bu dönüşümün en başarılı olduğu durumun, endüstri bölgesi gibi kirli bir bölgenin kentsel dönüşüm için seçilerek, temizlenmesi, yeşillendirilmesi ve çevreci bir yaklaşımla kentliye kazandırılması olduğu

görülmüştür. Barselona sahil şeridinin ya da Sydney Homebush Koyu'nun dönüştürülmesi gibi. Bazı örneklerde oyunlar, bu tip dönüşüm projeleri ile şehrin kentsel kimliğinin yeniden tanımlanması için kullanılmışlardır. Ağır sanayi geçmişiyle tanınmış Torino'nun Kış Olimpiyatları ile kendine yeni bir kimlik araması gibi.

Burada aday şehrin idarecilerinin ve organizasyon komitesinin sorması gereken önemli soru, tüm riskleri ile bu ağır yükümlülüğün altına girmeye hazır olup olmadıkları, böylesi bir organizasyonun getireceği faydaların aradıkları büyüme ve yenilenme projeleri için doğru cevap olup olmadıklarıdır. Şehrin geleceği için olimpik boyutlarda herhangi bir olaya ev sahipliğinden önce açık bir politik görüş oluşturulmalıdır. Oyunlar, ekonomik, sosyal ve ekolojik kalkınma vizyonuna sahip ve küresel bir kent fikrine oturtulmalıdır (Furrer, 2002).

6. SÜRDÜRÜLEBİLİR OLİMPİYAT OYUNLARI

6.1 Sürdürülebilirlik ve IOC

Olimpiyat Komitesi'nin "daha iyi ve barışçıl bir dünya yaratma" amacının, sürdürülebilir kalkınma ilkelerinininkiler ile uyuşması ve olimpiyatların uluslar arası alanda bir gücünün olması Olimpiyat Komitesi'ni 1994'de Spor ve Çevre Komisyonu'nu kurmaya yöneltmiştir. Bu komisyon kendi Olimpiyat Hareketi Gündem 21'inin oluşturulmasına karar vermiştir. Söz konusu eylemin amacı, olimpiyat hareketin üyelerini dünyamızın sürdürülebilir kalkınması için birşeyler yapmaya teşvik etmektir ve eylem planı şu üç unsur etrafında şekillenmektedir (International Olympic Committee Sport and Environment Commission, 1992):

- Sosya-ekonomik düzeyin iyileştirilmesi
- Sürdürülebilir kalkınma için kaynakların korunması ve idarelerinin yapılması
- Kuvvetli grupların rollerinin artırılması

IOC Proje Müdürü Philippe Furrer "Sürdürülebilir Olimpiyat Oyunları" adlı raporunda, sürdürülebilirliğin Gündem 21'de açıklanmış çalışma alanlarına yer vermiş, sürdürülebilir kalkınmanın ekonomik, sosyal ve çevresel olarak 3 boyutlu bir kalkınma olduğunu ifade etmiştir. Furrer'e göre sürdürülebilir kalkınma, finansal olarak dengelenmiş, sosyal açıdan eşit, etik olarak sorumluluk sahibi ve uzun vadede doğal çevrenin ekolojik dengesine adapte olmuş üç boyutlu bir sosyo-ekonomik kalkınma yoludur. Ayrıca zaman içinde ders çıkartılarak ve fikirler sınanarak geliştirilen dinamik bir süreçtir (Furrer, 2002).

6.2 Sürdürülebilirlik Bağlamında Olimpiyat Yerleşkelerinin Gelişimi

Endüstrileşmeden Kaçış Döneminin başlaması ile 1960'lardan bu yana kent politikaları şehirlerin ve ekonominin yeniden oluşturulmasına çabalamaya başlamışlardır. Bu dönemden itibaren kentsel dönüşüm ve yenileme kavramları kullanılmaya başlanmıştır. Kentsel Dönüşüm, kentsel sorunlara çözüm getiren ve değişimin söz konusu olduğu bir alanın ekonomik, sosyal, fiziksel ve çevresel koşullarını etkileyen kapsamlı bir bakış ve eylemler bütünü olarak tanımlanmıştır (Coaffee, 2007'den, Roberts and Sykes, 2000 p 17). Bu eylem planı genellikle kentlerin harap edilmiş, sorunlu bölgelerinin değiştirilmesi yönünde gerçekleşmiştir.

Olimpiyat Oyunları gibi spor etkinlikleri ile stratejik kentsel yenilenme arasında kurulan

ilişki, kent politikacılarının görüşlerini etkilemiştir. Büyük spor etkinliklerine ev sahipliği yaparak, sportif altyapının geliştirilmesinin sosyo-ekonomik faydalarının yanında, ekonominin yeniden canlandırılması ve sürdürülebilir toplumların geliştirilmesi gibi hedeflerine ulaşmayı amaçlamışlardır.

Olimpik bir şehir olmak planlamacılar için, dünyaya açılan bir vitrinde yer almayı simgelemektedir. Organizasyonun iç yatırımları çekici kılan ve özel sektör alanındaki gelişmeleri destekleyen olanakları aynı zamanda kentsel dönüşüm etkinlikleri açısından önemlidir.

Modern Olimpiyat Oyunları'nın başında oyunların kentsel etkisi oldukça küçüktü. Zaman içinde olimpiyatların ölçeği ve karmaşası büyüdükçe, kent üzerindeki etkisi de büyümüştür. Ancak burada daha çok stadyum yapısının ve ilişkili tesis ve servislerinin direk sonuçları ve onların çoklu etkilerinden bahsedilmektedir. Politikacıların kentsel yenilenmeyi bütünsel bir müdahale olarak görmeleri henüz çok yenidir (Coaffee, 2007).

Fiziksel, sosyal, çevresel ve ekonomik problemlerin çeşitliliği, yapısal çevre ve altyapının yeniden tasarlanması ile halledilmeye çalışılmıştır. Son 10 yılda şehir planlamacıları yenilenmeyi sürdürülebilirlik üzerine çeşitli çevreci fikirlerle tekrar irdelemişlerdir. Olimpik yol haritasının yenilenmiş; sağlık, eğitim, meslek, yerel ekonomik gelişim, toplum birlik ve beraberliği, konut ihtiyacı, suç oranını azaltma ve çevresel ilerleme hederfli proje ve programlarla ve büyük ölçekli fiziksel gelişim şemaları ile ilişkilendirilmiştir.

6.2.1 Olimpiyatların Kentsel Etkilerinin Ortaya Çıkışı

İlk Modern Olimpiyat Oyunları'nın kentsel etkileri üzerine söylenebilecekler oldukça azdır. O dönemde olimpiyatlar kentlerin mevcut sergi ve festivallerinin bir parçası olarak düzenlenmiş, hatta oyunlar için bu etkinliklerin geçici tesisleri kullanılmıştır. Uluslar arası fuarların yan etkinlikleri olarak kutlanan olimpiyatların da, kentsel etkileri önemsiz denebilecek kadar az olmuştur.

4.Bölümde de bahsedildiği üzere, oyunların organizasyonunda iyileşme, ölçeğinde büyüme ve tesislerin tasarlanması sürecinin ortaya çıkışı 1908-1932 yılları arasında görülmektedir.

1908 Londra Oyunları için inşa edilen muazzam stadyum (White City Stadium), tüm spor müsabakalarını tek bir noktada toplarken, fuar ve olimpiyatlar için gelecek kalabalığın

ulaşımını kolaylaştırmak adına bu bölgeye ulaşan yeni bir metro istasyonu inşa edilmiştir. White City Stadyumu, o zaman için dünyanın en güzel stadyumu kabul edilmiş, gelecek Olimpiyat kentleri için örnek bir tesis olarak görülmüştür. İşletmecileri oyunlar sonrası kullanım için bu ölçekte bir stadyumu farklı kullanımlar için adapte edebilmekte zorlandıklarını söylemişlerse de, kimi eleştirmenler de aksini iddia etmişlerdir. Levin (2001)'e göre Londra'daki fuar ve olimpiyat alanı uzun yıllar başka sergi ve fuarlar için kullanılmış, stadyum da Olimpiyat atletlerinin kullanımına ve yıkılana kadar köpek yarışlarına açılmıştır (Coaffee, 2007). Londra'yı takip eden 1912 Stockholm ve 1920 Antwerp oyunlarında da benzer stadyum tasarımları yer almıştır.

Paris 1924, Amsterdam 1928 ve Los Angeles 1932 oyunlarında ise kentler birbirini takip eden gelişmişler yaşamışlardır. Paris'te ilk kez sporcular bir bölgede konaklamışlar ve buradan gelecek oyunlar için Olimpiyat Köyü fikri çıkmıştır. Amsterdam'da ise ilk kez ana stadyumun yanında ilişkili tesisler birarada düşünülerek tasarlanmış ve ilk Olimpiyat Kompleksi inşa edilmiştir. Los Angeles Oyunlarında ilk kez oyunlar sonrasındaki kullanımı da göz önünde bulundurularak bir Olimpiyat Köyü inşa edilmiştir. Tüm dünyadan sporcuların birarada yaşadığı bir konut bölgesi olarak hizmet vermesiyle Olimpiyat Köyü sadece konaklama ihtiyacını karşılamamış, aynı zamanda Olimpiyat Ruhu'nun barış yanlı bir hareket olduğu mesajını da vermiştir.

1936 Berlin Olimpiyatları ise organizasyonun hazırlığına yapılan harcamalar anlamında bir dönüm noktası olmuştur (Coaffee, 2007). Yine yapılan Reichsfeld Spor Kompleksi ve kentsel yatırımların etkileri, Nazi rejiminin sergilediği güç gösterisinin yanında arka planda kalmıştır.

Araya giren II.Dünya Savaşı, ekonomik anlamda yaşanan sıkıntılardan dolayı hemen arkasından gerçekteşen Olimpiyat Oyunları'nın hazırlıklarını kısıtlamış, onları mevcut yapıları kullanmaya ve şatafattan kaçınmaya itmiştir. 1948 Londra Oyunları için askeri tesisler kullanılmışken, 1952 Helsinki ve 1956 Melbourne Oyunları'nda organizasyona ayrılan bütçe sadece gerekli spor tesislerinin ve olimpiyat köyünün yapımına harcanmıştır.

Olimpiyat Oyunları tarihinde kentsel dönüşüm anlamında bir dönüm noktası olan 1960 Roma Olimpiyat Oyunları olmuştur. Organizasyona için ayrılan bütçenin oyunların yayın haklarının televizyonlara satılması ile artması ve mevcut tesislerin varlığına güvenilerek, kentsel dönüşüm projesine yatırılması tüm dünyada planlamacılar için ilham verici olmuştur.

Chalkley ve Essex (1999, p379)'in sportif altyapısının yanında Roma şehri hakkındaki notları

şöyledir: “yeni bir belediye su rezerv sistemi ile yeni havaalanı tesislerinin yapımı, toplu taşımacılıkta ilerleme, sokak ve anıtsal yapıların aydınlatılması ve sayısız kentsel dekoratif gelişme kente kazandırılmıştır.” (Coaffee, 2007)

Sürdürülebilir çevreci akımların eylemlerinin bu dönemde yayılmaya başlaması ilginçtir. Roma'nın oyunlara hazırlığını kendilerine model gören kent planlamacılarının kentsel dönüşümlere ağırlık vererek yenilenme ve canlanma yaşamak istemeleri ve çevrecilerin kentlerdeki bu gelişmeleri dikkate alarak çevreye duyarlı hareket edilmesi gerektiğini savunmaları, sürdürülebilir kentleşmenin ortaya çıkışının habercisi olmuştur.

Tokyo 1964'de Olimpiyat Oyunlarına ev sahipliği yaparken Roma'dan esinlenerek spor tesislerinin ölçeği ve ilişkili kentsel etkisinin büyüklüğünde, kentsel dönüşümden ziyade bir yenilenme olmasına rağmen (Coaffee, 2007), çıtayı bir miktar daha yükseltmiştir.

Japon Hükümeti, oyunların organizasyonunu ülkenin II.Dünya Savaşı'ndaki imajını değiştirmek adına desteklemiştir. Bu anlamda toplu taşımacılık ve alt yapı sistemlerine yatırım yapılmış, yenilikçi modern tasarımlarla spor tesisleri tasarlanmıştır. Bugün hala daha Kenzo Tange'nin yaptığı asma germe sistemli iki tesis tasarımları ile konuşulmaktadır. Kent yöneticileri, birçok yeni otoyol, metro hattı, havalimanı ve liman tesisleri inşa etmiş, kentin su rezerv sistemlerini ve atık idare sistemlerini geliştirmişlerdir. Ana stadyumun etrafı eklenen metro istasyonları ve yenilenen peyzajı ile yenilenmiş ve güzelleştirilmiş, bölge bir ticaret merkezine dönüştürülmüştür.

6.2.2 Kısa-Dönem Kentsel Büyüme

Her ne kadar Roma ve Tokyo'daki kentsel yenilenmelerin benzerlerini, Münih (1972) ve Montreal (1976) de istemişlerse de, yapılanlar aynı ölçekte birer kentsel kalkınma projeleri olamamışlardır.

Bunun yanında Münich Olimpiyat Parkı 1972'den bu yana çeşitli eğlence ve gösterilere imkan sağlayan yapısı, spor alanları ve dinlenme alanları ile milyonlarca ziyaretçi için bir rahatlama ve rekreasyon alanına dönüşmüştür. Hafif yapıları ve yenilikçi üst tenteli terasları ile göze de hitap eden bir tasarıma sahip park, bugün sürdürülebilir olimpiyatların en önemli amaçlarından biri olan oyunlar sonrası kullanım şartını yerine getirebilmiştir (Synadinos, 2001).

1980 Moskova Oyunları'nda direk sporla ilişkili gelişmeler dışında kentsel yatırımlara rastlanmıştır. Onlar da bir hava limanı terminali, medya merkezleri ve oteller olmuşlardır. Ayrıca 4. Bölümde de bahsedildiği üzere, Moskova uzun süreli bir kalkınma planı hazırlamış, kent içinde Olimpiyat tesisleri ile ilişki kurabilen çok merkezli konut bölgeleri oluşturmuştur. Kent için kullanışsız tesisler istenmediğinden, mevcut tesisleri yenilemiş, bunun dışında yapılan spor salonlarının da bölünebilen ve daha küçük etkinlikler için kullanılabilen esnek tasarımlara sahip olmaları istenmiştir. Bu anlamda tasarlanan Olympiyskiy Kompleksi'nin arenası gerektiğinde 80,000 kişi kapasiteli iken, 16,000 kişilik daha küçük bir salona bölünerek, aynı anda iki ayrı etkinliğe ev sahibi olabilecek nitelikleri taşımaktadır.¹⁵ Bu özellikleri ile de halen daha sorunsuz olarak işlevini sürdüren bir yapıdır.

Oyunların organizasyonunu finanse etmekte 1984 Los Angeles Oyunları sinema sektörünün faydasını görerek farklı bir boyut getirmiştir, ancak elde edilen bütçenin kentsel yatırımlara kullanılması gibi bir çalışmanın içine girmemiştir. Amaç mevcut tesislerin yeniden kullanılması ve altyapılarının geliştirilmesi olmuştur. Güney Kaliforniya ve Kaliforniya Üniversiteleri kampüsleri içerisinde sporcuların konaklamaları için köyler inşa ettirmiş, bunlar daha sonra üniversite öğrencilerinin kullanımına açılmıştır. Havaalanı hızlıca yenilenmiş, ayrıca o dönem için belki de çok gerekli olmayan fiber optik telekomünikasyon sistemi Güney Kaliforniya'ya kurulmuştur (Coaffee, 2007). Los Angeles halkını organizasyon için gönüllü çalışmaya ikna politikası izlenmiştir.

1988 Seoul Olimpiyatlarını incelerken, paralel süreçte çevreye duyarlı kentleşme kavramlarının ortaya çıkışı ve Olimpiyat yerleşkeleri üzerlerindeki etkisi de görülebilmektedir. Seoul'de başta ulaşım olmak üzere benzer kentsel altyapı gelişimleri için oyunlar katalizör olarak görülmüştür. Oyunlar, kentin yeniden değerlendirilmesi ve donatılması, su sistemlerinin yeniden oturtulması, kirliliği ortadan kaldırma programları aracılığı ile açık alan ve park alanlarının iyileştirilmesi ve hava kirliliği kontrolünün oluşturulmasına olanak sağlamışlardır. Olimpiyat Raporu'nda çevresel güzelleştirme programlarına, sağlık ve hijyen standartlarındaki iyileşme, trafik sistemlerinin yeniden düzenlenmesi, turistik tanıtımın yapılması ve kültürel etkinliklerin artışında gösterilen hükümet desteği ve insanların katılımına dikkat çekilmektedir (Organizing Committee 1989 p.798, Coaffee, 2007). Ancak birçok analistçi yapılan kentin yapısal çevresinin ve alt yapısının geliştirilmesinde kullanılan yöntemlerin kentsel faydalarından çok, sosyal zararlarından bahsetmektedir. Varoş bölgelerin ortadan kaldırılarak, modern, çoğunlukla

yüksek katlı, yüksek gelir sahibi insanların konut ihtiyacını karşılamaya yönelik tasarımlar, sosyal kalkınmayı hiçe saymış ve sürdürülebilir kalkınma yolunda başarısız bulunmuştur (Gold ve Gold, 2007).

6.2.3 Barselona Modeli

Barselona Olimpiyatları, organizatörlere kısa vadede kar getirecek yatırımlardan ziyade, olimpiyat ev sahiplerine örnek olacak bir kent modelini oluşturacak kentsel çevre yenilemesi ve dönüşümünün daha anlamlı olduğunu kanıtlamıştır.

Bazı eleştirmenler Barselona Oyunları'nın, sportif aktivitelerden çok kentsel yenilenme projesi ve kentte turizm patlamasına neden olması ile anıldığını düşünmektedirler (Coaffee, 2007). Artan nüfus, işsizlik oranı ve bazı mahallerdeki yoksunluk ihtiyaçlarına cevap veren alt yapı yatırımlarına ayrılan bütçe, toplam bütçenin % 83'ünü oluşturmuştur. Yeni Barselona'nın simgeleşen yüzü olan Calatrava Kulesi ve Barselona sahil kıyı dönüşümü, kente yeni bir görünüş kazandırmıştır.

Stadyumun yenilenmesi, Spor Sarayı'nın inşası, bir ring ve 35 km otoban yol inşası, Olimpiyat Köyü olarak hizmet edecek 4,500 adet yeni konut, iki iletişim kulesi, beş yeni ofis bölgesi, havaalanı büyütülmesi ve kentle ilişkisinin kurulması, spor tesislerinin genel olarak genişletilmesi ve geliştirilmesi, kültürel sektöre yapılan (özellikle müzeler) yatırımlar, 5000 yeni otel odası ve Barselona'yı denize kavuşturan 5 km'lik yeni plajlara kamunun ulaşımının sağlanması gibi geniş çaplı projeler gerçekleştirilmiştir (Coaffee, 2007).

Barselona'nın bu uzun listesi, kendisini takip eden kentlerin yapmak istediklerini belirlemelerinde yol gösterici olmuştur. Bölüm 4'de de bahsedildiği üzere Barselona Oyunları bittiğinde, aslında finansal açıdan kenti zarar sokmuş olarak görülmüştür, çünkü yapılan harcamalar, oyunlardan elde edilen gelirden çok daha yüksek kalmıştır. Ancak hem akıllıca yapılan yatırımlar hem de oyunlar esnasında kentin başarılı tanıtımı, uzun vadede çok büyük kazançlar getirerek farkı kapatmış, bugün Barselona'yı tüm dünyanın gözdesi bir kent yapmıştır. Barselona ile birlikte önceki Yaz Oyunlarında rastlanan parçacı ve bölgesel kentsel yatırımların yerini, uzun süreli gelişebilir kentsel yatırım modelleri almaya başlamıştır.

Barselona'nın başarılarından biri de kenti bir bütün olarak ele almış olması ve farklı yerleşim bölgelerinin ortak bir kimlik altında birleşip, büyük bir kentsel iyileşmenin parçası olarak hissetmelerini sağlamak olmuştur. Planlamacılar, tek bir büyük merkeze odaklanmaktansa,

yeni yapılaşma alanları oluşturmak istemişlerdir. Bugün Modern Barselona olarak bilinen sahil bölgesi ve Diagonal Mar bölgesi, dünyaca ünlü mimarların ve tasarımcıların eser ve yapılarının bulunduğu her geçen gün daha da cazip alanlara dönüşmektedir.

Yenilenen bölgelerin ve inşa edilen yapıların karma kullanıma imkan sağlayan tasarımlara sahip olmaları hedeflenmiştir. Barselona Belediyesi ve idarecileri, kaliteli mimarlık ve kamusal alan tasarımlara sahip bir kente kavuşmak istemiş, kentsel donatılar ve önemli tarihi yapı ve anıtların korunması için şemalar üretmişlerdir. Fakat aynı zamanda yenilikçi mimari düşünceleri desteklemiş, sosyal karışımın olmasını mümkün kılan açık ve yeşil alanlara dikkat çekmişlerdir. Olimpiyat öncesi hazırlıklarda morfolojik yapının değişikliği kadar sosyal programlara da odaklanmışlardır. Sorumlular, fakir bölgelerdeki zayıf eğitim, yüksek suç oranı, sağlık problemleri, işsizlik sıkıntıları, sosyal tesislerin eksikliği gibi dezavantajlara eğilmişlerdir (Coaffee, 2007).

Aynı süreçte kentsel kalkınmanın bileşenleri üzerine tartışmalar sürerken, Barselona ekonomik, çevresel ve özellikle de sosyal kalkınma anlamındaki başarısı ile bugün dahi tüm kent planlamacılarının uygulamayı arzuladıkları bir kent modeli olmuştur. Sürdürülebilir kentleşme kavramının tartışıldığı bu süreçle paralel olarak sosyal kalkınmaya ağırlık vermesi, kirletilmiş eski bir endüstri alanını kentliler için plaja dönüştürmesi ve bugün turistik bir çekim merkezine dönüştürmesi ile Barselona o zamana kadar yapılmış tüm kentsel dönüşüm projelerinden daha başarılı olmuştur.

Ancak, bu tip bir kentsel dönüşüm ve gelişim projesinin hazırlık aşaması Olimpiyat Oyunlarına hazırlık süreciyle sınırlı olmamıştır. Oyunlardan çok daha önce Barselona bu yönde bazı kentsel değişimleri yaşamıştır, Olimpiyatlar sadece bu süreci hızlandıran bir faktörü oynamıştır. Catalunya'nın başkentinde 1980 ve 1990larda kamusal alanların kullanımına yönelik bir dizi kentsel tasarım çalışması yapılmış, mimarlık okulları ve dünyaca ünlü mimarlar bu alanda çalışmalar yaparak alt yapıyı hazırlamışlardır.

Barselona'nın tersine Atlanta 1996 ve Los Angeles 1984 modellerinde kentler sportif yatırımlara odaklanmış, daha çok oyunları finanse edilmesi yolunda gelişme sağlamışlardır.

6.2.4 Çevresel Sürdürülebilirlik

Sydney 2000 ve Atina 2004 Olimpiyatları, Atlanta ve Los Angeles Oyunları'nın özel ve kamusal ortaklıkları oyunları organize etmede kullanmalarını kendilerine örnek almışlardır. Öte yandan sürdürülebilir kent modeli bağlamında Barselona'dan esinlenmişlerdir. Onların çevreci yaklaşımları benimseyerek hazırlanmalarındaki etkenlerden biri de IOC'nin ev sahibi kentlerden daha sosyal ve daha çevreci, duyarlı oyunların düzenlenmesi beklentisi olmuştur.

Sydney 2000'nin organizatörleri olimpiyatların “ Sürdürülebilir Oyunlar” olacağı vaadinde bulunmuşlardır. Sanayi bölgesi olarak kullanılmış ve kirletilmiş kötü durumdaki Homebush Bay koyunun atıklardan tamamen temizlenmesi ve yeşillendirilerek bölgenin tekrar düzenlenmesi projesi onlara Olimpiyatlara ev sahipliği yapma hakkının kazandırmıştır.

Dunn ve McGuirk (1999, p. 25)'in dönüştürülen bölge hakkındaki yorumu şöyledir (Coaffee, 2007):

“Batı Sydney'in bu parçası, derin ve simgesel bir yeniden yapılandırmaya maruz kalmaktadır. Önceki toprak kullanımı, dürüstçe zararlı endüstriyel kullanım olarak tanımlanabilir. Alana kimyasal imalatlar, tuğla işleri ve mezbahalar barındıran endüstriyel bir kompleks egemen olmuştur. Olimpiyat köyü, Avustralya Deniz Kuvvetleri'nin cephane çöplüğünün olduğu, çöp dolgu bir alanın üzerine yerleştirilecek. Bugün, geçmişte de olduğu gibi, kötü bir şekilde endüstriyel, kimyasal ve koruyucu artıklar tarafından kirletilmiştir.”

Weirick (1999, p.77)'in yorumuna göre, Sydney çevresel bir imajı ve tüm dünyanın hayal ettiği “Yeşil Oyunlar” fikrini desteklemiştir. Bu durum Olimpiyat Köyü için bir seri yenilikçi tasarımın ortaya çıkmasını sağlamıştır, ancak adaylık yarışında Sydney kazanınca bir çok fikir masada kalmıştır (Coaffee, 2007).

Genç tasarımcıların ortak çalışmaları sonucu adaylık kitapçıklarına giren eko-köy fikri geliştirilmiştir. Eko-köy güneş enerjisinden azami derecede faydalanmayı amaçlamıştır. Kirlilik yaratmamak adına su, sulak araziden süzdürülerek geri dönüştürülecektir ve köy toplu taşıma ulaşım ağlarına bağlanacaktır.

Eko-köy inşa edilmemiş olsa da, alınan bazı sistem kararları diğer yapıların tasarıma yansımıştır (Coaffee, 2007).

Sydney 2000 Oyunları, çevreci oyunlar olarak genelde başarılı bulunmuştur. Ancak bazı

eleştirilere de maruz kalmıştır. Weirick'in (1999) yorumuna göre, hava, demir ve kara yolu üzerinde yapılan yatırımların Olimpiyat Parkının ulaşımının kolaylığına etkisi az olmuştur. Ayrıca Sydney'in planlamacıları, ticari kazanç elde etmek istemişler, kentin ulaşım ve çevresel kirlilik gibi sorunlarına eğileceklerine, yeni ticaret alanları yaratmışlardır (Coaffee, 2007).

Ayrıca 5. Bölüm'de de bahsedildiği üzere kimi eleştirmenlere göre, oyunlar sonrasındaki kullanımının yeterince verimli olamamasından ve büyüklüğünden dolayı, Sydney Olimpiyat Parkı bugün Hayalet Şehir ya da Sydney Jurassic Parkı olarak anılmaktadır. Searle (2002), yapılan analizlerin oyunlar sonrası kullanıma ilişkin olarak, olimpiyat stadyumunun ve ilişkili tesislerin kullanılabilirliğindeki noksanları gösterdiğini söylemiştir. Ayrıca, tesislerin yapım aşamasında, finansal risklerin büyüklüğünün halktan saklandığını ifade etmiştir. Yine olimpiyat stadyumunun 120,000 kişilikten 80,000 kişi kapasiteye indirilmesi durumunda, yapılacak harcamaya değip değmeyeceği sorununun ortaya çıktığını belirtmiştir (Cashman, 2002).

Benzer şekilde Atina 2004'de olimpiyatlardan ulaşım hatlarında modernleşme ve şehir için kentsel dönüşüm ile kalıcı bir miras bırakma arzusu ile faydalanmak istemiştir. Burada da organizatörler, Atina 2004 Oyunları'nın %100 yeşil enerji kullanımının olacağı ilk Olimpiyatlar olacağını iddia etmişlerdir. Bütün projelerin çevre dostu teknolojilerin ve malzemelerin kullanımı ile yapılması düşünüldü.

Mimarlar ve planlamacılar şehir ölçeğinde çalışmaya yönlendirilmişler, sadece ulaşım ağlarını genişletmek ve sportif altyapıyı kuvvetlendirmek için değil, aynı zamanda büyük ölçekli konut bölgelerinin yapımını düşünmüşlerdir. Olimpiyat Köyü, daha sonra konut ihtiyacını karşılamak üzere kullanılacak, 3 büyük ayrı atlet köyünden oluşmuştur. Daha düşük yoğunlukta, yeşil içinde, açık alanları olan, güvenliği bulunan, otopark alanları düşünülmüş, Atina'nın geleneksel konut peyzajına uyan mahalleleri hatırlatan alanlar tasarlanmıştır.

Faka Atina, inşaat sürecinin beklenenden daha uzun olması sebebi ile ciddi sıkıntı yaşamıştır. Bu sebepten, oyunların tarihi yaklaşınca kısa sürede inşa edilecek, geçici yapılar tasarlanmıştır ki, bu hazırlıkların başında öngörülen maliyeti arttırmıştır. Ayrıca, yapımı devam eden inşaların çevreye dostu teknoloji ve malzemelerle yapılması konusunda daha özensiz davranılmış ve bazı şeyler göz ardı edilmiştir. Greenpeace'in raporunda da belirtildiği üzere, Olimpiyat Köyü'nün yapımı esnasında, neredeyse tüm çevreci öneriler göz ardı

edilmiş, enerji tasarrufu, geri dönüşüm, güneş enerjisinin kullanımı ve doğal soğutma sistemleri final planlarından çıkartılmıştır (WWF Greece, 2004).

Bu şekilde Atina 2004 Oyunları, çevresel duyarlılık ve sürdürülebilir olimpiyatlar bağlamında, ileri bir adım atacağına daha çok gerilemiştir. Uluslar arası Olimpiyat Komitesi, olimpiyatların spor ve kültürden başka üçüncü bir ayağı olarak çevreyi görmektedir. Ancak bu durum şimdilik yaşatılamamıştır (Coaffee, 2007).

Yine de mevcut otobanların genişletilmesi ve iki yeni metro hattının kente kazandırılması ile hava kirliliğini azaltma adına çalışılmıştır. Ayrıca Barselona ve Sydney'deki örnekleri takiben Faliro Sahil Bölgesinin düzenlemesi projesi yapılmıştır. Ancak kentin yaşadığı değişikliklerin çok yeni olması, oyunlar sonrası kullanım sürecinde kent adına ne derece faydalı, uzun vadede sorunlara cevap verebilir nitelikte olup olmadığını görmememize neden olmaktadır.

6.2.5 Bölüm Özeti

Olimpiyatlar yıllardır ev sahibi kent için otoriteler tarafından fiziksel değişim ve yenilenme fırsatı olarak görülmüş, ancak bu durumun sosyal ve ekonomik etkilerinin bulunmuştur. Bu etkilerin sonucunda her yeni ev sahibi öncekinden ders çıkartarak kendi kentini daha ileri bir seviyeye taşımak istemiştir. Modern Olimpiyat Oyunları tarihi boyunca, dünya üzerinde olan olaylar ve çevrecilik akımının getirileri kentleri ve oyunları etkilemiştir. Son yıllarda sürdürülebilirlik kavramının yapı-kent-dünya bazında gündeme gelmesi ve IOC'nin de kendi Gündem 21'ini oluşturmasıyla, ev sahibi kentlerin politikalarının bu yönde nasıl şekillendiğini görülebilmektedir. IOC de ev sahibi kentlerden bir spor ve kültür festivalinden çok daha fazlasını, Olimpik bir kente yakışır örnek bir model olmalarını beklemektedir.

7. SONUÇ

Bu çalışmanın neticesinde, bazı karşılaştırma tabloları oluşturulmuştur. Bu tablolar Modern Olimpiyat Oyunları süresince ev sahibi kentlerin yerleşkelerinin, bazı küresel olayların, kent politikalarının ve son 20 yılda artan sürdürülebilir kalkınma hareketlerinin etkisinde ne şekilde geliştiğini ve büyüdüğünü, organizasyon politikalarının ne yönde gittiğini somut olarak görmek adına hazırlanmıştır. İncelendiğinde, her olimpiyat kentinin bir önceki ev sahiplerinin başarılarından ve başarısızlıklarından kendilerine ders çıkartıp daha fazlasını istedikleri bir organizasyon programı oluşturdukları görülmüştür.

Olimpiyat yerleşkelerine ve kentsel etkilerine, belki de ilk başta oyunların bu kadar başarılı, geleneksel bir festivale dönüşeceğine dair bir inancın oluşmamasından ötürü, I.Dünya Savaşı'ndan önceki oyunlarda pek rastlanılmamıştır. Ancak, Modern Olimpiyat Oyunları'nın kurucusu Pierre de Coubertin'in vatanı Paris, 1924'de ikinci kez ev sahipliği yapma şansını yakaladığında, bu sefer aynı hataları yapmaktan kaçınmış, oyunlara hak ettiği alakayı göstererek, kentin çeşitli yerlerindeki tesisleri organizasyonun kullanımına açmıştır. Fakat 1924 Oyunları'nı önemli yapan, o zamana kadar yaşanan bir sıkıntıya sunduğu çözüm yolu olmuştur.

Dünyanın çeşitli milletlerinden kısıtlı imkanlarla ev sahibi kente yarışlara katılmak için gelen sporcuların konaklama sorunu organizasyona katılımı ciddi anlamda etkilemiştir. Paris'in sporcuların oyunlar süresince konaklamalarına imkan veren haneleri tesis etmesi, yeni bir fikir doğurmuş ve 1932'de Los Angeles'in ilk Olimpiyat Köyü'nü inşa etmesinde etkili olmuştur. Şüphesiz Olimpiyat Köyü fikri sonraki tüm ev sahiplerinin organizasyonun yapılaşma programına aldıkları bir konu olmuştur. Ancak kentlerin bu fikri uygulayış yöntemleri çeşitli faktörlerin de etkisiyle değişkenlik göstermiştir.

Uygulanan yöntemlerden biri, Olimpiyat Köylerini Tokyo, Moskova ve Barselona'daki gibi kentin yenilenmeye ya da dönüşümüne ihtiyaç duyulan alanlarında, konut ihtiyacına yönelik kent içindeki bölgelerde tasarlanmak olmuştur. Konut alanı olarak seçilecek bölgelerden spor tesislerine ulaşım sistemlerinin iyi çözülmüş olması gerekmiştir. Ayrıca oyunlardan sonraki kullanıcılarına hitaben sosyal ve kültürel hizmetlerden faydalanmada eşitliğin sağlandığı tasarımlar, yine Moskova ve Barselona incelendiğinde iyi planlama örneklerinden sayılmaktadırlar, kentin sürdürülebilirliğine katkı sağlayan etkenlerden olmuşlardır.

Geçmiş oyunlar incelendiğinde, Olimpiyat Köylerinin tasarımında uygulanan bir diğer

yöntem de, Münih ve Sydney Olimpiyatlarında olduğu gibi, söz konusu konaklama alanlarını spor tesislerinin kompleksleri içinde veya yakınında çözmek olmuştur. Böylece sporcuların oyunlar esnasında yaşayabilecekleri ulaşım sorunu çözülmüş ve oyunlar sonrasında o bölgede yaşayacak olan sakinlerin tesisleri kullanmalarında kolaylık sağlanmış, böylece halkın spora ilgisi arttırılmıştır.

1990'lardan itibaren artan küresel çevrecilik, sürdürülebilirlik hareketleri, hayatın her alanını etkilediği gibi Olimpiyatları da etkilemiştir. Son Olimpiyat Oyunları'ndan olan Sydney ve Atina'da, her ne kadar her iki kentte de arzu edilen yapılamamış olsa da, belki de ileriki ev sahiplerinin başaracakları, yeni bir kriter ortaya çıkartılmıştır. Yeşil Olimpiyatlar olarak nitelenen bu olimpiyatlar, çevre dostu malzemelerden yapılan, doğayı koruyan, enerji tüketimini azaltan, ekolojik tasarımların kullanımını amaçlamışlardır. Olimpiyat Köyleri için yapılan tasarımlar, maalesef inşaatların finanse edilmesi ve kısıtlı zaman gibi problemlerden dolayı henüz gerçekleştirilememişlerdir. Ancak niyet ve ortaya konanlar, farklı alanlarda söz konusu kriterlerin hayata geçmesini sağlamıştır.

Olimpiyat Köylerinin dışında atılan önemli bir adım da Olimpiyat Komplekslerinin ortaya çıkışı olmuştur. 1928'de Amsterdam, ana stadyum, yüzme havuzu stadyumu ve kapalı bir spor tesisini içinde barındıran ilk modern olimpiyat kompleksini, Olimpiyat Sitesi fikrinden yola çıkarak yapmıştır. Bunda 1924 Paris Olimpiyatları'nın tesislerinin kent içinde çok sayıda farklı bölgelere dağılmış olmasının yaşattığı ulaşım sıkıntısının etkisi olmuş olabilir. Bu tarihten itibaren belki hemen hemen her ev sahibi kent, şehir içi veya dışında olmak üzere bir veya birden fazla olimpiyat kompleksine sahip olmuştur.

Çoğunlukla kompleksin yapılması için seçilen alanların yine kentin çevresel, sosyal yada ekonomik sorunlardan ötürü dönüşümünün istendiği bölgelerinde, çeşitli sosyal ve kültürel hizmet alanlarını barındıracak, yeni iş olanakları yaratarak ekonomik canlılık getirebilecek, çekim merkezlerine dönüşebilecek alanlar olmaları istenmiştir. Böylelikle kente entegrasyonu kolaylıkla sağlanabilmekte ve sürdürülebilir kalkınma hızlandırılabilmektedir.

Bir Olimpiyat Kompleksi ve Olimpiyat Köyü inşa etmek için ekonomik anlamda güç sahibi olmak gerekmektedir. Bahsedilmek üzere olan büyük ölçekli kentsel projelerin II.Dünya Savaşı'ndan hemen sonraki dönemde yaşanan ekonomik sıkıntılardan dolayı gerçekleşmesi mümkün olmamıştır. Bu anlamda komplekslerin kentin neresinde yer aldığı ve kenti nasıl etkilediği ile ilgili karşılaştırma, Olimpiyatların kentsel dönüşüm projelerinin programlarında

yer almaya başladığı 1960 Roma Oyunları'ndan itibaren yapılabilmektedir.

Roma'nın en büyük şansı, oyunlar için gerekli tesislerinin diğer kentlere oranla işler vaziyette fazlasıyla mevcut olması olmuştur. Öyle ki, Melbourne 1956 Oyunları'na hazırlanırken, finansal ve zamansal sorunlarla boğuşmuş, son ana kadar ev sahipliğinin organizasyona çoktan hazır Roma'da yapılıp yapılmayacağı konuşulmuştur. (Melbourne/Stockholm 1956 from the International Olympic Committee)

Bunun üzerine Roma 1960'da oyunlar için gerekli bazı tesisleri yenilemenin dışında, bütçesini kentsel dönüşüm ve yenileme projelerine yatırmıştır. Bir kent, böylesine büyük kentsel altyapısının yenilendiği bir projeye adım atarken ekonomik altyapısına da dikkat etmelidir. Bu anlamda Roma'nın oyunların yayın haklarından para kazanması, oyunların finanse edilmesi yönünden bir ilk olmuştur. Bu şekilde yaptığı harcamaları elde edilen gelirle örtüştürebilmiştir. Aksi durumda, belki de ekonomik anlamda oyunları büyük zararlar kapatmış olacak ve kendinden sonraki kentleri, oyunları kentsel kalkınma projelerine dahil etmekten uzaklaştıracaktır.

Roma Oyunları'nı takiben, Tokyo, Moskova, Barselona gibi kentler daha oyunlara ev sahibi seçilmeden önce, sosyal ve ekonomik kalkınma planları hazırlamışlar, kentin gelecekteki 5, 10, 20 yılda doğabilecek ihtiyaçlarını karşılamak adına oluşturdukları kentsel kalkınma planlarına Olimpiyatların katalizör etkisini katmışlardır. Ortak hedefleri daha iyi bir kente kavuşmak olmuştur. Ancak, bunu sağlayışlarındaki yöntemler, bakış açılarının farklılığından dolayı değişik olabilmektedir.

Örneğin 1980 Moskova Oyunlarına hazırlanırken, komünist bir ülkenin kent politikacıları, yeni gösterişli ancak gereksiz büyüklükte, kullanışsız kente yük olacak tesisler yaptırmaktan ziyade, mevcut tesislerin yenilenmesini, yeni yapılacakların da farklı büyüklükteki etkinliklere hitap edebilecek, esnek tasarımlara sahip olmalarını istemişlerdir. Yine kentin tek bir bölgesinde ticari alanlar yaratmaktansa, kentin farklı kesimlerinde kendi merkezliklerine sahip bölgeler düzenleyerek, ekonomik ve sosyal eşitlik sağlanmaya çalışılmıştır.

Barselona, eski kent merkezinde yoğunlaşmaktansa, merkezin çevresinde dört ayrı bölgede çalışarak, daha dengeli bir kent yoğunluğu elde etmeye çalışmıştır. Yeni konut alanları, spor alanları, iş alanları ve dinlenme alanları yaratarak, kentin her bölgesinin değerlendirilerek, kalkınmasını amaçlamıştır. Yaptığı spor tesisleri, altyapı yenilenmeleri ve sahil bölgesi dönüştürme projeleri ile oyunlar bittiğinde ekonomik anlamda zararda görünen Barselona,

başarılı kent modeli ile önemli olanın kısa süredeki kardan ise uzun vadede geri dönüş olduğunun kanıtı olmuştur. Barcelona'yı kendine örnek alan tüm kentler ve politikacıları, ekonomik canlanma arzu ile kentsel dönüşüm projelerini desteklerken, kalkınmayı ulaşılmak istenen bir hedeften ziyade, izlenmesi gereken bir süreç olarak düşünmeleri gerektiğini öğrenmişlerdir.

Dünyada sürdürülebilir kalkınma, küresel çevre konusunda yapılan çalışmalar devam ederken, Barcelona örneğinin başarısı da daha iyi anlaşılmıştır. Kentsel dönüşümlerin varlığından bu yana, insanoğlunun doğaya verdiği zarar ve kaynakların hızlı tüketimi neticesinde atılan adımların geri dönüşünün gittikçe zorlaştığı ve daha dikkatli olunması gerektiği vurgulanmıştır. Bu anlamda yapılan toplantı ve çalışmalar, çevresel sorunların küresel sorunlar olduğunu, ancak her bir küçük yerleşimin yerel çalışmaları ile durumun önüne geçilebileceği düşünülmüştür. Bu anlamda tüm sosyal kuruluşlara insanları bilgilendirme ve eğitme anlamında ihtiyaç duyulmuştur. IOC de dünya çapında bir organizasyonun kurulu olarak, bu tarz hassas bir konunun dikkate alınması için Olimpiyatların bir platform olarak kullanılmasından yana olmuştur. IOC'nin de "sürdürülebilir çevre ve sürdürülebilir olimpiyatlar" düşüncesi ile kendi Gündem 21'ini oluşturması neticesinde, Sydney Sürdürülebilir Olimpiyatlar, Atina da Yeşil Olimpiyatlar konseptlerini adaylıkları esnasında IOC'ye sunmuşlardır. Her ikisi de tasarımlarında ekolojik, çevre dostu çözümler üretmiştir. Ancak her ikisi de büyük ölçüde Barcelona'nın endüstri alanı içinde kalmış sahil bölgesini dönüştürerek, halkın kullanımına açmasından etkilenmişler ve ev sahipliği haklarını, kentin kirletilmiş bir bölgesinin temizlenmesi ve kente dahil edilmesi projeleri ile elde etmişlerdir.

Yapılan bu çalışma ile görülmüştür ki, olimpiyat kentleri, hem kendinden önceki örneklerden hem de dünyadaki önemli olaylar etkilenecek gelişmişlerdir. Bu anlamda üzerine devamlı yeni çalışmalar eklenerek geliştirilen bir kavram olan sürdürülebilirlikten etkilenmemeleri imkansızdır. Bu durumun izleri çevrecilik akımının büyümesi ile paralellik taşıyan, Olimpiyat Yerleşkelerinin oluşumu ve gelişmesi ile görülmüştür. Bugün Olimpiyatlara hazırlanan kentlerin organizasyonlarının tanıtımını yaparken dikkat ettikleri hususlar, spor ve kültürel etkinliklerin yanında sürdürülebilir kalkınma, sosyal adalet, esnek tasarımlar, oyunlar sonrası kullanıma dair çözümler, çevre dostu tasarımlar, alt yapı yenilenmeleri, atık ve geri dönüşüm sistemleri, ulaşım sistemleri olmaktadır. Bu süreç sürdürülebilir olmanın yanında tamamen çevre dostu ve ekolojik tasarımları içeren bir kent modeli, başarı ile hayata geçirilene kadar bu yönde ilerlemeye devam edecektir.

TABLO -1-

		OLİMPİYATLAR İÇİN İLK TASARIMLAR																OLİMPİYATLARIN KENTSEL PROJELERDE KATALİZÖR ETKİSİ																SÖRÖRÜLEBİLİR KENTSEL KALKINMA PROJELERİ																																																																																																																																																																																																																															
		MODERN OLİMPİYATLAR İÇİN TASARLANMIŞ İLK STADYUM LONDRA - WHITE CITY STADIUM				OLİMPİYAT KÖYÜ FİKRİNİN DOĞUŞU PARIS				İLK OLİMPİYAT KOMPLEKSİ YÜZEN BOTLARDAN KONAKLAMA AMSTERDAM				İLK OLİMPİYAT KÖYÜ LOS ANGELES				SAVAŞ SONRASI OLİMPİK TASARIMLARDA TASARRUF				UZUN VADELİ KENTSEL PROJELER				YENİLİKÇİ MİMARİ TASARIMLAR				ÇEVRESEL SOSYAL EKONOMİK BÜYÜME																																																																																																																																																																																																																																			
		ANTİK PANATHENAİK STADYUMU TEST ÖRE EDİLİP KULLANILMIŞTIR.				EVRENSEL FUARLARIN YAN ORGANİZASYONLARI OLARAK DOŞÖNÖLMÜŞTÜR.				SEHRİN KÜÇÜK OLMASI STADYUM - ŞEHİR İLİŞKİSİNİN KURULMASINDA KOLAYLIK SAĞLAMİŞTIR. STADYUM ÇOK KULLANIŞLI BİR TASARIMA SAHİP OLMUŞTUR.				SPORÇULARIN KONAKLAMALARI İÇİN BARAKA NİTELİĞİNDE HANELER YAPILMIŞTIR. OLİMPİYAT KÖYÜ FİKRİNİN DOĞMASINA NEDEN OLMUŞTUR.				MOSABAKALARIN TEK BİR BÖLGEDE YAPILMASI İÇİN GEREKLİ TESİSLER BİR ARADA TASARLANMIŞLARDIR.				ANA STADYUM OLARAK COLISEUM GENİŞLETİLMİŞ VE 105.000 KİŞİ KAPASİTEYE ÇIKARILMIŞTIR. İLK OLİMPİYAT KÖYÜ TASARIMIBAŞARILI BULUNMUŞTUR. BÜYÜK BUNALIMSÖRECI ATLATILMIŞTIR.				HAZİ REJİMİNİN GÖÇ ÖSTERİŞİNE DÖNÜŞMÜŞTÜR. İLERİDE ASKERİ GÖSTERİLER İÇİN DE KULLANILAN DÖNÜŞMÜŞ ZAMANA KADARKİ EN BÜYÜK SPOR KOMPLEKSİ REICHSPORTSFELD YAPILMIŞTIR. KENT-STADYUM İLİŞKİSİ RAYLI ULAŞIMLA SAĞLANMIŞTIR.				MEVCUT TESİSLER KULLANILMIŞ, ORDUNUN EKİPMANLARINDAN YARARLANILMIŞTIR. SADE SPOR TESİSLERİ KULLANILMIŞ, BÖTÇE ALTYAPI, ULAŞIM ALANINDAKİ GELİŞMELERE AYRILMIŞTIR. KENTİN TANITIMI YAPILMIŞ, TURİSTİK DEĞERİ ARTMIŞTIR.				1940 OLİMPİYATLARI İÇİN YAPILAN OLİMPİYAT KÖYÜ, KONUT ALANI OLARAK KULLANILINCA, YENİ OLİMPİYAT KÖYÜ GEREKSİNİMİ DOĞMUŞTUR. SOVYETLER BİRLİĞİNİN SPORÇULARI İÇİN AYRI BİR ALAN İSTEMESİ İLE 2 AYRI OLİMPİYAT KÖYÜ YAPILMIŞTIR.				UZUN BİR KONUT PROJESİ OLARAK TASARLANAN OLİMPİYAT KÖYÜ, SONRASINDA SOSYAL PROBLEMLERİN YAŞANDIĞI KENTSEL BİR SORUNA DÖNÜŞMÜŞTÜR.				OYUNLARIN KENTSEL GELİŞİM FIRSATI OLARAK KULLANILMAYA BAŞLAMASI. MEVCUT SPOR TESİSLERİ KULLANILMIŞ, BÖTÇE ALTYAPI, ULAŞIM ALANINDAKİ GELİŞMELERE AYRILMIŞTIR. KENTİN TANITIMI YAPILMIŞ, TURİSTİK DEĞERİ ARTMIŞTIR.				10 YILLIK BİR KENTSEL KALKINMA PLANI HAZIRLANMIŞTIR. OYUNLAR İÇİN SPOR TESİSLERİ 3 ANA BÖLGEDE TOPLANMIŞTIR. LİMAN DÜZENLEMESİ, SU VE ATIK DÖNÜŞÜM SİSTEMİ, KAMU SAĞLIĞI PLANLAMASI YAPILMIŞTIR.				MEVCUT TESİSLER YENİLENEREK KULLANILMIŞTIR. SOSYAL HİZMETLERİN FONUNDAN ORGANİZASYONLAR İÇİN HARCAMA YAPILMASI SOSYAL KUTUPLAŞMAYA NEDEN OLMUŞTUR.				KENTİN KUZEVİNDE YENİLİKÇİ TASARIMI İLE MÜNİH OLİMPİYAT PARKI İÇİNDEKİ OLİMPİYAT KÖYÜ İLE BERABER, HALEN GÖNÖMÜZDE KULLANILAN BAŞARILI BİR ÖRNEKTİR.				KİNETİK MİMARİNİN KULLANILDIĞI STADYUMU İLE OLİMPİYAT KOMPLEKSİ, İDDİALİ YAPILARI İLE ORGANİZASYONU MADDİ ZARARA UĞRATMIŞTIR. İSTENİLEN NİTELİKTEKİ YAPILAR YAPIM ZORLUKLARINDAN DOLAYI OYUNLARA YETİŞEMEMİŞTİR.				5 YILLIK EKONOMİK VE SOSYAL KALKINMA PLANI OLUŞTURULMUŞ, GEREKSİZ BÜYÜKLÜKTE KULLANILMIŞ YAPILARIN TASARIMINDAN UZAK DURULMUŞ, ÇOK MERKEZLİ BİR KENTSEL GELİŞİM PLANI DOŞÖNÖLMÜŞTÜR.				MEVCUT TESİSLER KULLANILMIŞTIR. YENİ YAPILAN TESİS VE OLİMPİYAT KÖYLERİ DE D M I V E R S İ T E KAMPÖSLERİNDE ÖĞRENCİLERİN KULLANIMI İÇİN TASARLANMIŞLARDIR.				SOSYAL KALKINMANIN GÖZARDI EDİLDİĞİ RANT AMAÇLI KÖLTÜREL DEĞERLERİ HİÇ SAYAN KENTSEL TASARIMI VE KULLANILMIŞ BÜYÜK SPOR TESİSLERİ İLE ELEŞTİRİLMİŞTİR.				KENT İÇİNDE 4 AYRI BÖLGEDE YOĞUNLAŞMIŞ, SAHİL BOYU YENİLENEREK PROJESİ, BÖLGELER ARASI ULAŞIM SORUNUNA YOL AÇMIŞ. ANCAK TESİSLERİN SÖREÇLİ BİR KENTSEL KALKINMA PROJESİ OYUNLARA HIZ KAZANMIŞTIR.				5 KM ÇAPINDAKİ OLİMPİYAT ÇEMBERİ İÇİNDE YAYILMIŞ SPOR TESİSLERİ KENTTE TRAFİK SORUNUNA YOL AÇMIŞ. ANCAK TESİSLERİN YAKININDAKİ MAHALLELER GÖZELLEŞMİŞTİR. ANA STADYUM GEÇİCİ OLARAK KURULMUŞ, DAHA SONRA BASEBALL OYUNLARI İÇİN KÖÇÜLTÜLMÜŞTÜR.				YEŞİL OLİMPİYATLAR, TÜM TESİSLERİN BİRARADA ODUĞU OLİMPİYAT PARKI İÇİN, ENDÜSTRİ BÖLGESİ DÖNÜŞTÜRÜLMÜŞ. ÇEVREYE DUYARLI MALELER KULLANILMIŞ. ANCAK BUGÜNKÜ KULLANILILIĞI TARTIŞILMAKTADIR.				YEŞİLÇİ HAREKETİN DEYAMİDİR. ANCAK SİDNEY KADAR BAŞARILI OLAMAMIŞTIR, ÇÖNKÜ GETİRDİĞİ ÇÖZÜMLER KISA SÖRELE OLMUŞLARDIR. AYRICA YAPILARIN OYUNLARA YETİŞMEMESİ GEÇİCİ TESİSLERİN İNŞAATINI GEREKTİRMİŞTİR.																																																																																																																																																																											
		1896 ATINA	1900 PARIS	1904 ST.LOUİS	1908 LONDRA	1912 STOCKHOLM	1916 İPTAL	1920 ANTWERP	1924 PARIS	1928 AMSTERDAM	1932 LOS ANGELES	1936 BERLİN	1940 İPTAL	1944 İPTAL	1948 LONDRA	1952 HELSİNKİ	1956 MELBOURNE	1960 ROMA	1964 TOKYO	1968 MEKSİKA	1972 MÜNİH	1976 MONTREAL	1980 MOSKOVA	1984 LOS ANGELES	1988 SEOUL	1992 BARCELONA	1996 ATLANTA	2000 SİDNEY	2004 ATINA																																																																																																																																																																																																																																				
SÖRÖRÜLEBİLİRLİK	1750	SANAYİ DEVRİMİ MAKİNELEŞME - KENTLERE GÖÇ - HIZLI ÖRETİM - FABRİKALAŞMA - ULAŞIMDA HIZ KAZANMA - ŞEHİRLERİN BÜYÜMESİ - KENT İÇİNDE İNSANİ YAŞAMA ELVERİŞSİZ ALANLARIN OLUŞMASI - KIRSAL ALANLARIN İŞGALI - DOĞAL KAYNAKLARIN HIZLA TÜKETİLMESİ - ARTAN ENERJİ İHTİYACI - KÖMÜR VE PETROLÜN KULLANIMININ ARTMASI - DOĞANIN KİRLETİLMESİ																BÜYÜK BUNALIM DÖNEMİ																TERÖR EYLEMLERİ																SOĞUK SAVAŞ DÖNEMİ																																																																																																																																																																																																															
	1914	I. DÜNYA SAVAŞI																II. DÜNYA SAVAŞI																GREEN PEACE'İN KURULUŞU 1971																STOCKHOLM BİRLEŞİM MİLLETLER İNSAN ÇEVRESİ KONFERANSI																VANCOVER İ.HABİTAT TOPLANTISI 1976																RİO DE JANEİRO "YERYÜZÜ ZİRVESİ" BİRLEŞİM MİLLETLER ÇEVRE VE KALKINMA KONFERANSI GÜNDEM 21 AGENDA 21 KOPENHAG SOSYAL KALKINMA KONFERANSI İSTANBUL İNSAN YERLEŞİMLERİ KONFERANSI HABİTAT II ZİRVESİ																URBAN 21 BERLİN 2002																JOHANNESBURG BİRLEŞİM MİLLETLER DÜNYA SÖRÖRÜLEBİLİR KALKINMA ZİRVESİ																																																																																																																																															
		ÇEVRECİLİK HAREKETLERİNDE DURAKLAMA																II. DÜNYA SAVAŞI'NIN BİTİMİ VE KALKINMACI EKONOMİ YAKLAŞIMI (KALKINMA ADINA ÇEVREYİ BOZAN EYLEMLERE GÖZ YUMULMASI) - EKOSİSTEMİN BOZULMASI - ÖRETİMDE KİMYA SANAYİNİN ARTMASI VE İNSAN/ HAYVAN SAĞLIĞI ÜZERİNDEKİ OLUMSUZ ETKİLERİ - GELİŞİMİŞ ÖLKELERİN DOĞAL KAYNAKLARI SINIRSIZCA KULLANMASI - DÜNYADA AÇLIĞIN ARTMASI - SOSYAL VE EKONOMİK KUTUPLAŞMALARIN OLUŞUMU																BİLİMSEL ÇALIŞMALARIN ÇEVRE TAHRİBATLARINI ORTAYA ÇIKARMASI İLE KORUMACI HAREKETLERİN TEKRAR HIZ KAZANMASI - SAVAŞIN SEBEP OLDUĞU MADDİ MANEVİ YIKIMIN BİR DAHA YAŞANMAMASI BİLİNCİNİN OLUŞMASI																MELBOURNE iyi orta zayıf ekonomik sosyal çevresel post-use																ROMA ekonomik sosyal çevresel post-use																TOKYO ekonomik sosyal çevresel post-use																MEKSİKA ekonomik sosyal çevresel post-use																MÜNİH ekonomik sosyal çevresel post-use																MONTREAL ekonomik sosyal çevresel post-use																MOSKOVA ekonomik sosyal çevresel post-use																LOS ANGELES ekonomik sosyal çevresel post-use																SEOUL ekonomik sosyal çevresel post-use																BARCELONA ekonomik sosyal çevresel post-use																ATLANTA ekonomik sosyal çevresel post-use																SİDNEY ekonomik sosyal çevresel post-use																ATINA ekonomik sosyal çevresel post-use															

TABLO -2-

OLİMPİYATLAR	SPORLAR	HAZIRLIKLAR	TESİSLER	KATILIM	BÜTÇE	İLKLER	LOCATİON	OLUMLU - OLUMSUZ	OYUNLARDAN SONRA					
1896	1	ATİNA	atletizm, bisiklet, eskrim, jimnastik, güreş, atıcılık, yüzme, tenis, ağırlık kaldırma	9	Panathenian (Panathenaic) Stadyumu restore ettirilmiş ve kapasitesi 50,000 kişiye çıkartılmış, içerisinde modern bir koşu zemini hazırlanmıştır. Ancak bu koşu parkuru, tarihi stadyumun geçmişte at yarışlarına uygun olarak yapılmış "U" dönüşü dolayısıyla, sporcuları zorlamıştır.	Panathenian Stadyumu Zappeion Binası Velodrome atıcılık ve yüzme yarışları için yapılan yeni yapılar	14 ülke 25 atlet	448,800\$	İlk uluslar arası Olimpiyat Oyunları'dır. Marathon yarışı bu oyunlarda ortaya çıkmıştır.	Antik Olimpiyatların yapıldığı Olympia'da yapılmıştır.	OLUMLU : Halk organizasyonu sahiplenmiştir. Tarihi değerler yenilenerek korunmuştur.	Panathenian Stadyumu daha sonra 1896'daki oyunlarda ve 2004 Modern Olimpiyat Oyunlarında kullanılmıştır. Halen spor etkinlikleri için kullanılmaktadır.		
1900	2	PARİS	atletizm, bisiklet, atıcılık, yüzme, tenis, eskrim, okçuluk, jimnastik, basketbol, polo, kürek, kriket, rugby, yelken, binicilik, futbol, tug of war, golf, su topu	19	Olimpiyatlar 5 ay gibi geniş bir süreye yayılmış ve Evrensel Fuar'ın gölgesinde kalmıştır. Oyunların oynandığı bir stadyum veya koşu sahası mevcut olmamış, müsabakalar için Bois de Bologne'da zemini elverişsiz bir alan ayarlanmıştır.	Bois de Bologne Velodrome de Vincennes	24 ülke 997 atlet	Yapılan hazırlıklar Evrensel Fuar'ın bütçesinden karşılanmıştır.		Evrensel Fuar için ayrılan alan kullanılmıştır.	OLUMSUZ: Olimpiyat Oyunları organizasyonu hissedilememiştir.	Bois de Bologne, bugün hala spor tesislerinin bulunduğu bir bölgedir.		
1904	3	ST.LOUIS	atletizm, bisiklet, yüzme, tenis, ağırlık kaldırma, eskrim, dalma, su topu, okçuluk, boks, futbol, golf, jimnastik, Lacross, Roque, kürek, tug of war	17	Olimpiyatlar, Louisiana Uluslar Arası Fuar'ının bir parçası olarak düzenlenmiştir. Ancak oyunlar için 10,000 kişi kapasiteli bir stadyum temin edilmiştir.	Francis Field Stadyumu	12 ülke 651 atlet	Yapılan hazırlıklar Evrensel Fuar'ın bütçesinden karşılanmıştır.	İlk kez Olimpiyatlara özel bir stadyum tesis edilmiştir.	Evrensel Fuar için ayrılan alan kullanılmıştır.	OLUMLU: Olimpiyatlara özel tesis ihtiyacı fikrini doğurmuştur. OLUMSUZ: Evrensel Fuar'ın gölgesinde, ulaşım masraflarından dolayı çoğunlukla Amerikalı sporcuların yarıştığı bir organizasyon olmuştur.			
1908	4	LONDRA	atletizm, bisiklet, güreş, atıcılık, yüzme, tenis, ağırlık kaldırma, eskrim, dalma, artistik paten, futbol, jimnastik, hokey, Jeu de Paume, Lacross, Polo, Rackets, kürek, rugby, yelken, okçuluk, tug of war, su motorlu sporları, su topu	24	1908 Franco-British Bilim Fuarı ile beraber düşünülen Olimpiyatlar için sadece oyunlara hizmet edecek zamanının en büyük stadyumu olan (63,000 oturma) 93,000 kişi kapasiteli White City (Shepherd's Bush) Stadium inşa edilmiştir.	The White City (Shepherd's Bush) Stadyumu	22 ülke 2008 atlet	394,000\$	Olimpiyat Oyunları'na özel ilk stadyum inşa edilmiştir. Bu stadyum tüm spor müsabakalarına ev sahipliği yapmıştır.	Evrensel Fuar için ayrılan alanda White City Stadyumu kullanılmıştır.	OLUMLU: Dönemin en görkemli stadyumunun inşası ile Olimpiyatlara gösterilen ilginin artması sağlanmıştır. OLUMSUZ: Her ne kadar ileri yıllarda kullanılmaya çalışılsa da dönem için devasa boyutları ile işletmesinde zorluklar yaşanmıştır.	1908-1927 boş kalmış 1933-1971 atletlerin kullanımına açılmış 1970'lerde yıkılmış 1985 ofis ve konut alanlarına dönüştürülmüş		
1912	5	STOCKHOLM	atletizm, bisiklet, dalma, binicilik, modern pentatlon, atıcılık, jimnastik, kürek, yelken, yüzme, eskrim, tenis, futbol, su topu, güreş, Tug of War	16	Çalışma alanının da daha küçük olması sebebiyle, stadyum - şehir ilişkisinin daha rahat kurabilmiştir. Djirgarden'daki alçakgönüllü stadyum, 400m koşu parkurunu çevreleyen 22,000 kişi kapasiteli kullanışlı bir stadyumdur.	Stockholm Olimpiyat Stadyumu	28 ülke 2407 atlet		Fuarlardan sonraki ilk Modern Olimpiyat Oyunlarıdır.		OLUMLU: Stadyum ile kent ilişkisinin kurulmasındaki başarı ve kent içindeki sanatsal festivallerle oyunların programının oluşturulması sonucu, oyunlar Olimpiyatlar tekrar olarak anılmaya başlanmıştır.	Stadyum tasarımındaki kullanışlılığı ile dikkat çekmiş, askeri konserlere, İskandinav Sporları'na, havai fişek gösterilerine mekân olmuştur.		
1916	6													
İPTAL EDİLMİŞTİR.														
1920	7	ANTWERP	su sporları (dalma, yüzme, su topu), okçuluk, atletizm, boks, bisiklet, binicilik, artistik paten, eskrim, futbol, jimnastik, hokey, buz hokeyi, modern pentatlon, polo, kürek, rugby, yelken, atıcılık, tenis, Tug of War, ağırlık kaldırma, güreş	24	Savaşın bitiminden sonra Antwerp'in hazırlanmak için bir yılı kalmıştır. Beerschot Stadyumu hızlıca yenilenerek 30,000 oturma kapasitene ulaştırılmıştır. Ayrıca 10,000 kişilik bir su oyunları stadyumu da inşa edilmiştir. Kürek müsabakaları için endüstri alanı içinde kalmış Willebroek Kanalı kullanılmıştır.	Olimpiyat Stadyumu	29 ülke 2626 atlet	626 milyon F bütçe açığı			OLUMSUZ: Kaynakların ve malzemeler yetersizdir. Koşu parkurlarının zemini bozulmuştur. Willebroek Kanalının endüstri alanı içindeki pis görüntüsü anti-olimpik bulunmuştur.			
1924	8	PARİS	su sporları (dalma, yüzme, su topu), atletizm, boks, bisiklet, binicilik, eskrim, futbol, jimnastik, modern pentatlon, polo, kürek, rugby, yelken, atıcılık, tenis, ağırlık kaldırma, güreş	19	20,000 oturma kapasiteli 40,000 kişilik Yves du Manoir Olimpiyat Stadyumu inşa edilmiştir. Sporcuların konaklamaları için Rocquencourt'ta baraka niteliğinde haneler ayarlanmıştır.	Yves du Manoir Olimpiyat Stadyumu	44 ülke 3089 atlet	5,496,61 F (büyük zarara girilmiştir)	Ev sahipliğine aday kentlerin sayısında artış yaşanmıştır. Olimpiyat Köyü fikri doğmuştur.	Paris çeperinde farklı bölgelerde bir çok tesis ve alan kullanılmıştır.	OLUMLU: Olimpiyat Köyü fikrinin ortaya çıkması Paris Oyunlarını önemli kılmaktadır. OLUMSUZ: İlk defa bir kent, tesislerin alanının şehir içinde büyümesi ile ulaşım probleminin ortaya çıktığını görmüştür.	Yves du Manoir Stadyumu'nda 1972'de Parc de Princes'in açılışına kadar ulusal futbol ve rugby maçlarının oynanmıştır.		
1928	9	AMSTERDAM	su sporları (dalma, yüzme, su topu), atletizm, boks, bisiklet, binicilik, eskrim, futbol, jimnastik, çim hokeyi, modern pentatlon, kürek, yelken, ağırlık kaldırma, güreş	16	"Olimpiyat Sitesi" fikrinden yola çıkarak, tüm spor tesislerinin bir arada bulunacağı bir kompleks tasarlanmıştır. Yeni stadyum 970 m ² iç saha, 40,000 kişi ve diğer tesisler de 30,000 kişi kapasitelidir. Ana stadyumun hemen yanında açık yüzme havuzu ve boks, güreş ve eskrim sporlarının yapılacağı jimnastik salonu yer almıştır.	Olimpiyat Sitesi Kompleksi (Olimpiyat Stadyumu, açık yüzme havuzu, boks, güreş ve eskrim için jimnastik salonu)	46 ülke 2883 atlet	1,183,000\$ (18,000\$ zararda)	Tüm müsabakaların tek bir alanda düzenlendiği ilk Olimpiyat Spor Kompleksinin yapılması		OLUMLU: Olimpiyat tesislerinin ve köyünün birarada çözüldüğü Olimpiyat Kompleksi fikri doğmuştur.			
1932	10	LOS ANGELES	su sporları (dalma, yüzme, su topu), atletizm, boks, bisiklet, binicilik, eskrim, jimnastik, hokey, modern pentatlon, kürek, yelken, atıcılık, ağırlık kaldırma, güreş	16	Sporcuların konaklamaları için Olimpiyat Köyü'nün hazırlanmıştır. Oyunlar için ise, içinde Memorial Stadyumu ve The State Armoury Binası bulunan Olimpik Park inşa edilmiştir. Memorial Stadyumu için U tipi Coliseum genişletilmiş ve 105,000 kişi kapasiteye çıkarılmıştır. Olimpik Park'ın içinde ayrıca uluslararası sergiler için L.A. Tarih, Bilim ve Sanat Müzesi yer almıştır.	Olimpiyat Parkı (Memorial Stadyumu; yüzme,eskrim için The State Armoury Binası)	34 ülke 1500 atlet	1,000,000\$ kar edilmiştir.	İlk kez bir ev sahibi kent oyunların organizasyonunu karla bitirmiştir.		OLUMLU: Katılımın artmasıyla ilk Olimpiyat Köyü inşa edilmiş, tüm dünya sporcularının birarada yaşadığı bir yer olarak barışı simgelemesi Olimpiyat Ruhu'nun yayılmasına yardımcı olmuştur. 1100 sergiyle sanat etkinlikleri faal olarak kutlanmıştır.	Olimpiyat Parkı içindeki stadyum ve tesisler gelecek yıllardaki etkinlikler için de kullanılmıştır.		

FUARLARIN YAN ETKİNLİKLER VE İLK TASARIMLARI

OLİMPİYAT YERLEŞKELERİ VE KÖYLERİNİN ORTAYA ÇIKIŞI

OLİMPİYATLAR	SPORLAR	HAZIRLIKLAR	TESİSLER	KATILIM	BÜTÇE	İLKLER	LOCATİON	OLUMLU - OLUMSUZ	OYUNLARDAN SONRA			
1936	11	BERLİN	su sporları (dalma, yüzme, su topu), atletizm, basketbol, boks, kano, bisiklet, binicilik, eskrim, futbol, jimnastik, hentbol, hokey, modern pentatlon, polo, kürek, yelken, atıcılık, ağırlık kaldırma, güreş	21	Nazi rejimi, önceden kabul edilen 1913 Stadyumu'nun genişletilmesi projesini veto etmiş, 110,000 kişi kapasiteli çelik ve taş kaplama strüktürlü bir stadyum ve onu çevreleyen dünyanın en büyük spor kompleksi Reichsportsfeld'i yaptırmıştır. Kompleks, büyüklüğü ile rejimin gücünü göstermesi arzusu ile inşa edilmiştir. Ayrıca oyunlar esnasındaki dekoru ile de rejimin ırkçı politikası açığa vurulmuştur.	Reichsportsfeld Kompleksi (Olimpiyat Stadyumu - 110,000; Yüzme ve Dalma Havuzları - 18,000; Alman Spor Evi; Kraliyet Beden Eğitimi Akademisi ve Maifeld Gösteri Alanı)	49 ülke 4000 atlet	1,000,000 DM karla kapanmıştır. Ancak masrafların çoğu Nazi Hükümeti tarafından karşılanmıştır.	Alman Organizasyon Komitesi'nin filme çekmesiyle, ilk kez sinemalardan izlenebilmişlerdir.	Berlin'in dış çeperinde yer almıştır. Kent merkezi ile bağlantısı U-Bajn raylı sistemi ile sağlanmıştır.	OLUMSUZ: Oyunlar diğer organizasyonlara kıyasla çok şatafatlı kutlamalar olmuş, ancak Nazi Rejiminin güç gösterisine dönüşmüştür. Politika organizasyonun içine girmiştir.	Oyunlardan sonra kent, sosyalistlerin gösterilerinin yapılacağı ve askeri amaçlara hizmet edecek muazzam bir komplekse sahip olmuştur
1940	12				İPTAL EDİLMİŞTİR.							
1944	13				İPTAL EDİLMİŞTİR.							
1948	14	LONDRA	su sporları (yüzme, dalma, su topu) atletizm, basketbol, boks, kano, bisiklet, binicilik, eskrim, futbol, jimnastik, hokey, modern pentatlon, kürek, yelken, atıcılık, ağırlık kaldırma, güreş	19	2 Sene içinde hazırlanmıştır. 1924'te fuarda kullanılmış mevcut Wembley Stadyumu Olimpiyat Stadyumu olarak kullanılmıştır. Savaş sonrası finansal kaynakların azlığından dolayı mevcut askeri lojmanlarda konaklanmış, ordunun ekipmanları kullanılmıştır. Mevcut tesislerin kullanımıştır. Çoğu yiyecek ve konaklamalardan kaynaklanan masraflar Berlin Oyunlarının bütçesini yirmide biridir.	Wembley Stadyumu ve Havuzu, Palace of Engineering, Empress Hall, Harringay Arena, Herne Hill Velodrome, Windsor Great Park, 9 futbol stadyumu, hokey için 3 spor kulübü, binicilik için yarış parkuru ve stadyum, atış poligonu	59 ülke 4104 atlet	Toplam maliyet olup, 742,268£ - 12,198,200\$ ve 30,000£ kar edilmiştir.			OLUMLU: Savaşın sona ekonomik anlamda sıkıntıların yaşandığı bu süreçte Londra, mevcut tesisleri değerlendirerek ve şatafatlı gösterilerden kaçınarak, durumu göz önüne alındığında ekonomik bakımdan akılcı davranmıştır.	Wembley Stadyumu yıkılmış yerine yeni bir stadyum inşa edilmiştir.
1952	15	HELSİNKİ	su sporları (yüzme, dalma, su topu) atletizm, basketbol, boks, kano, bisiklet, binicilik, eskrim, çim hokeyi, futbol, jimnastik, modern pentatlon, kürek, yelken, atıcılık, ağırlık kaldırma, güreş	19	Savaş yüzünden iptal olan 1940 oyunları için inşa edilmiş stadyum, yüzme-dalma arenası bu olimpiyatlarda kullanılmıştır. Ancak 1940 oyunlarında kullanılması için inşa edilen olimpiyat köyü kamuya açıldığı için oyunlarda kullanılmamış, biri sovyetler birliği sporcularına hususi olmak üzere iki ayrı olimpiyat köyü inşa edilmiştir. Devlet oyunlar için yeni bir havaalanı yapımını, telefon hatlarının yenilenmesini, yeni otoban ve raylı hatların inşasını finanse etmiştir.	Olimpiyat Stadyumu, 2 Olimpiyat Köyü	69 ülke 4955 atlet	Toplam maliyet 1,580,000,000 Fin Markı olup, 49,000,000 Fin Markı zarar edilmiştir.	Organizasyon için gerekli kentsel yatırımların yapılmaya başlanması.		OLUMLU: Devlet Olimpiyat Oyunları için havaalanı inşası ve bazı altyapı yenilenmeleri gibi yatırımları finanse etmiştir. Bu durum ilerki yıllarda kentsel projelerde oyunların katalizör etkisinin doğmasının işaretçisidir.	
1956	16	MELBOURNE	su sporları (dalma, yüzme, su topu) atletizm, basketbol, boks, kano, bisiklet, binicilik, eskrim, futbol, jimnastik, hokey, modern pentatlon, kürek, yelken, atıcılık, ağırlık kaldırma, güreş	19	Adaylık sürecinde vaad edilen yeni Olimpiyat Stadı Kompleksi yerine, stadyum için Melbourne Kriket Sahası yeniden düzenlemiş, velodrom ve yüzme havuzu için yeni tesisler inşa edilmiştir. Yerel üniversite, müze, sanat okulu ve halk kütüphanesi sanat etkinlikleri için kullanılmıştır. Sporcular için bir olimpiyat köyü yapılmıştır.	Olimpik Park Kompleksi içinde Melbourne Kriket Sahası, Velodrome ve Olimpik Havuz (şimdiki Lexus Merkezi), Heidelberg West, Victoria sporcu köyü (sosyal konutlar), eskrim için St. Kilda Belediye Binası	72 ülke 3314 atlet	300,000£ zarara girilmiştir	Güney Yarım Küre'de gerçekleşen ilk oyunlardır.		Başta sporcuların konaklaması için düşünülen olimpiyat köyü ucuz bir konut projesi olarak yapılmıştır. Zaman içinde sosyal problemlerin doğmasına neden olmuş bu proje kentsel gelişmeden ziyade kentsel yozlaşma olarak görülmüştür.	
1960	17	ROMA	su sporları (dalma, yüzme, su topu) atletizm, basketbol, boks, kano, bisiklet, binicilik, eskrim, futbol, jimnastik, hokey, modern pentatlon, kürek, yelken, atıcılık, ağırlık kaldırma, güreş	19	Olimpiyatlar için kentin çeşitli bölgelerindeki mevcut futbol stadyum ve tesisleri kullanılmıştır. Organizasyona ayrılan para daha çok kentin alt yapı ve ulaşım ağlarının iyileştirilmesi için kullanılmış, çok sayıda otel inşa edilmiştir. Kentin önemli tarihi yapılarında bazı müsabakalar yapılmış, tv'da bu yapıların tüm dünya tarafından görülmesi sağlanmıştır.	Stadio dei Marmi, Stadio Olimpico, Palazzo dello Sport, Velodrom, Piscina della Rose yüzme havuzu ve Fontane Spor Bölgesi ve şehrin çeşitli yerlerindeki başka 10 spor tesisi	83 ülke 5000 atlet	Oyunların bütçesi, tv kanallarından ve bilet satışlarından elde edilen gelirle örtülmüştür.	Oyunların tv gösterim hakkının satılması; olimpiyatların ciddi bir finansal kazançta dönüşebileceği ve yapısal gelişmeler için kullanılabilmesinin anlaşılması	kent içindeki çeşitli bölgelerde düzenlenmiştir.	OLUMLU: Olimpiyatların kentsel yenileme projesi kapsamındaki hızlandırıcı etkisi farkedilmiştir. Bu sayede kente bir çok önemli yatırım yapılmıştır. Oyunların finanse edilmesi yeni yöntemler uygulanmış, kentin tanıtımı medya aracılığı ile çok iyi yapılarak, turistik değeri artırılmıştır.	Roma Olimpiyatları, olimpiyat kentleri için olumlu bir kentsel gelişim örneği olmuştur.
1964	18	TOKYO	su sporları (dalma, yüzme, su topu) atletizm, basketbol, boks, kano, bisiklet, binicilik, eskrim, futbol, jimnastik, hokey, modern pentatlon, kürek, yelken, atıcılık, voleybol, ağırlık kaldırma, güreş	20	Roma örneğinden etkilenecek 2000 yılına kadar şehrin faydalanabileceği altyapı yenilikleri, konaklama alanları, oteller, liman düzenlemesi, raylı ulaşım sistemi, su ve atık dönüşüm sistemi ile kamu sağlığı programını içeren 10 yıllık bir kalkınma planı hazırlanmıştır. Katılımcılar için 6 ayrı olimpiyat köyü tesislere max. 40 dakikada ulaşabilecekleri şekilde düşünülmüştür.	30 Olimpik saha, 13 büyük tesisiyle 3 ana bölgede yoğunlaştırılmıştır. (Meiji Olimpiyat Parkı, Yoyogi Spor Merkezi ve Komazawa Spor Parkı)	93 ülke 5000 atlet	organizasyon ve inşaatın bütçesi için 1,926 milyar \$ harcanmıştır. (ulaşıma harcananlar hariç)	tüm simge, tesis dekorları ve sokak süsleri ortak bir dile sahip olacak şekilde özel olarak tasarlanmıştır.		OLUMLU: Roma modelini takip eden Tokyo, yaptığı yatırım ve yeniliklerle o zamana kadarki en iyi ve pahalı oyunları organize etmiştir. Yenilikçi mimari tesisleri ile modernleştiğini göstermiştir. Atık ve su dönüşüm sistemlerini kullanarak, çevreye duyarlılığını da göstermiştir.	

SAVAŞ SONRASI OLİMPİYAT OYUNLARINDA TASARRUF

KENTSEL GELİŞİM PROJELERİ VE OLİMPİYATLAR

OLİMPİYATLAR	SPORLAR	HAZIRLIKLAR	TESİSLER	KATILIM	BÜTÇE	İLKLER	LOCATİON	OLUMLU - OLUMSUZ	OYUNLARDAN SONRA			
1968	19	MEKSİKA	su sporları (dalma, yüzme, su topu) atletizm, basketbol, boks, kano, bisiklet, binicilik, eskrim, futbol, jimnastik, hokey, modern pentatlon, kürek, yelken, atıcılık, voleybol, ağırlık kaldırma, güreş	20	mevcut tesisler yenilenmiş, yeni yapılan tesisler ortak bir dilde tasarlanmışlardır.		112 ülke 5500 atlet	175 milyon \$ (masraflar elde edilen gelirle örtülmüştür.)	ilk kez oyunlar Latin Amerika'da gerçekleşmiştir.		OLUMLU: Tokyo'yu takiben, ortak bir dile sahip kent görüntüsü elde edilmek istenmiştir. Meksika halkının birlik ve beraberliğinin sağlandığı bir organizasyon olduğu düşünülmüştür. OLUMSUZ: Organizasyonun finanse edilmesinde sosyal adalet sağlanamamıştır.	Oyunların Meksika'yı fakirler ve zenginler olarak böldüğü düşünülmektedir. Sosyal Hizmetlerin bütçesinden 200 milyon \$'ın oyunlara harcanması bunun sebeplerinden biridir.
1972	20	MÜNİCH	su sporları (dalma, yüzme, su topu) okçuluk, atletizm, basketbol, boks, kano, bisiklet, binicilik, eskrim, futbol, jimnastik, hentbol, hokey, judo, modern pentatlon, kürek, yelken, atıcılık, voleybol, ağırlık kaldırma, güreş	22	Kentin kuzeyinde düz bir arazide düzenlenen tepeler ve suni bir göl ile Olimpiyat Parkı düzenlenmiştir. Uluslar arası bir kültür festivali de olması düşünülerek, program içinde sanat etkinliklerine de yer verilmiştir.	Münich Olimpiyat Parkı (göl etrafındaki ısınma ve antrenman alanları, yüzme havuzu, küçük spor tesisleri, restoranlar, tiyatro binası, olimpiyat köyü, basın binası ve 80,000 kişilik stadyum)	121 ülke 7170 atlet	toplam bütçe meksikadakinin 4 katı olmuştur (611 milyon \$) ve oyunlar 12 milyon \$ kazandırmıştır.	barışçıl olması istenen oyunlar ilk kez bir terör olayına şahit olmuştur.	Kentin kuzey bölgesinde	OLUMLU: Düzenlenen Olimpiyat Parkı, peyzajı ve mimarisi ile kentlilere güzel bir miras bırakmıştır. Stadyumun yenilikçi üst tentesi çok beğenilmiştir. OLUMSUZ: Barışçıl, tasasız oyunlar olması istenen Münih Oyunları İsrail - Filistin çatışmalarının yaşandığı dönemde terör eylemi ile sarsılmıştır.	10000 kişilik olimpiyat köyü bekar, alt ve orta gelir gruplarının kullanımına yönelik tasarlanmıştır. Olimpiyat parkı halen kültürel faaliyetler için kullanılmaktadır.
1976	21	MONTREAL	su sporları (dalma, yüzme, su topu) okçuluk, atletizm, basketbol, boks, kano, bisiklet, binicilik, eskrim, futbol, jimnastik, hentbol, hokey, judo, modern pentatlon, kürek, yelken, atıcılık, voleybol, ağırlık kaldırma, güreş	21	Alçakgönlü oyunlar olması istenmiş, ancak iddialı yapılar için çok harcama yapılmıştır. Yapımı zor tasarımlar, inşa sürelerinin zamanında bitmesine engel olmuştur. Bu sebepten geçici tesisler inşa edilmiş, yapılan ekstra masraflar ekonomik anlamda kenti zarara sokmuştur.	Olimpiyat Kompleksi	92 ülke 6028 atlet	1,2 milyar \$ zararla kapanmıştır.	Kinetik mimarinin kullanımı		OLUMSUZ:Alçakgönlü oyunlar olması istenmiş, ancak iddialı yapılar için çok harcama yapılmıştır. Stadyumun hareketli kapanabilen üst örtü tasarımı oyunlara yetişememiş, hiçbir zaman da kullanılamamıştır. Yapılan yatırımlar kısa süre içinde kullanışsız kalmış, kente yük olmuştur.	Stadyumun çatısı kullanışsız kalmıştır. Mirabel'e yapılan havaalanı 30 yıl sonra hiç kullanışlı olmadan kapatılmıştır.
1980	22	MOSKOVA	su sporları (dalma, yüzme, su topu) okçuluk, atletizm, basketbol, boks, kano, bisiklet, binicilik, eskrim, futbol, jimnastik, hentbol, hokey, judo, modern pentatlon, kürek, yelken, atıcılık, voleybol, ağırlık kaldırma, güreş	22	kullanışsız büyük tesisler yapılmasından uzak durulmuştur. Mevcut tesisler kullanılmış, yenilenmiş ve geliştirilmiştir. Hazırlık aşamasında 5 yıllık bir ekonomik ve sosyal kalkınma planı uygulanmış ve kent içinde 8 ayrı işlev bölgesinde çalışılmıştır. (merkezleşme)	Lenin Stadyum yenilenmiştir. Tesislerde esnek tasarımlara yönelmiş, gerektiğinde 2 ye bölünebilen dünyanın en büyük spor salonu kentin kuzeyinde inşa edilmiştir.	80 ülke 5217 atlet		Bir kent planlaması yapılmış, tesislerde esneklik faktörünün kullanılması dikkat çekmiştir.		OLUMLU: Bir kalkınma planı hazırlanmış, bu yönüyle, kendinden sonra gelen ev sahiplerine uzun vadeli kentsel projelerin tasarlanmasında örnek olmuştur.	Tasarımlarının kullanışlılığı sayesinde tesisler sadece spor değil, politik ve kültürel olaylar için de kullanılabilirlerdir. Spor tesisleri ve kent merkezikleri arasındaki ilişkiler, bölgede yaşayan halkın tesisleri kullanabilmelerine imkan vermiştir.
1984	23	LOS ANGELES	su sporları (dalma, yüzme, su topu, senkronize yüzme) okçuluk, atletizm, basketbol, boks, kano, bisiklet, binicilik, eskrim, futbol, jimnastik, hentbol, hokey, judo, modern pentatlon, kürek, yelken, atıcılık, voleybol, ağırlık kaldırma, güreş	24	Memorial Coliseum Olimpiyat Stadyumu olarak kullanılmış, sadece 4 yeni tesis gerekmiştir. Tesisler ve olimpiyat köyleri civar üniversite kampüslerinde sonradan öğrencilerin kullanımına açık olarak tasarlanmıştır.	Memorial Coliseum, McDonalds Yüzme Havuzu Southern California Üniversitesi'nin Olimpik Parkı içinde, üç ayrı üniversite yerleşkesinde üç olimpiyat köyü	140 ülke 6797 atlet	Olimpiyatlar 2,4 milyar \$ kazandırmıştır.	Gönüllü çalışanlar kullanılmıştır.	Southern California Üniversitesi içindeki Olimpik Park ve California Üniversitesi kampüsleri kullanılmıştır.	OLUMLU: Halkı gönüllü çalışmaya teşvik edecek program ve eğitimlerle gelecek olimpiyat kentlerine örnek olmuştur. Olimpiyat ekonomisine getirdiği yeni fikirler en büyük başarısı olmuştur.	Olimpiyat köyleri oyunlar sonrasında üniversite öğrencilerinin yurtları olarak hizmet vermiştir.
1988	24	SEOUL	su sporları (dalma, yüzme, su topu, senkronize yüzme) okçuluk, atletizm, basketbol, boks, kano, bisiklet, binicilik, eskrim, futbol, jimnastik, hentbol, hokey, judo, modern pentatlon, kürek, yelken, atıcılık, masa tenisi, tenis, voleybol, ağırlık kaldırma, güreş	26	Seoul Olimpiyat Kompleksi içindeki tesislere yoğunlaşmış, kent merkezinin 13km güneyindeki Han Nehri kıyısındaki 6 ayrı tesisle Olimpiyat Parkı kurulmuştur. 59 hektar alan üzerinde kurulu stadyum, olimpiyatlar için 100,000 kişilik bir stadyum ile 50,000 kişilik bir baseball stadyumuna dönüştürülmüştür. Tarihi yapıların yenilenmesi, ağaçlandırma ile sokak, drenaj ve enerji temininde yenilemeler yapılmıştır. Havaalanı - şehir bağlantısı için metro hattı inşa edilmiştir.	Seoul Olimpiyat Parkı	159 ülke 8465 atlet			Seoul'un merkezinin 13 km güneyinde Han Nehri kıyısındaki tesisleri de içine alan Olimpiyat Parkı	OLUMLU: Oyunlar, yeniden planlama ve yapılandırma sürecini hızlandıran bir faktör olarak görülmüştür. OLUMSUZ: Tarihi doku ticari dönüşümlerle yok edilmiştir. Varoş bölgelerdeki insanlar yerlerinden edilmiş, olimpiyat köyleri oyunlar sonrasında üst orta gelir düzeyindeki insanlara hitap etmiştir. Sosyal adalet gözardı edilmiştir.	Olimpiyat Köyü, 6-24 arası farklı yüksekliklerdeki blokların gruplaşarak, ortak alanlar oluşturdukları bir düzenleme olup, oyunlar sonrasında üst-orta gelir ailelerin kullanımına sunulmuştur.
1992	25	BARCELONA	su sporları (dalma, yüzme, su topu, senkronize yüzme) okçuluk, atletizm, basketbol, boks, kano, bisiklet, binicilik, eskrim, futbol, jimnastik, hentbol, hokey, judo, modern pentatlon, kürek, yelken, atıcılık, masa tenisi, tenis, voleybol, ağırlık kaldırma, güreş	28	Diğer kentlere örnek olacak bir yenilenme projesini uygulanmıştır. Kent için düşündükleri kalkınma planına, oyunları bir araç olarak katmıştır. Barcelona, adaylığı sırasında olimpiyatlar için gerekecek tesislerin %88'inin mevcut olduğunu belirtmiştir. Olimpiyat Stadyum için, 1929 Fuar'ı için kullanılmış stadyum yenilenmiş ve geliştirilmiştir. Sadece 15 yeni tesis gerekmiştir. Havaalanı-kent ilişkisi için metro sistemi kurulmuş, havaalanı yeniden tasarlanmış ve telekomünikasyon sistemleri yenilenmiştir.	Montjuic'de Olimpik Ring'deki spor tesisleri ve Vall d'Hebron'daki olimpiyat köyleri olarak kullanılan yeni konut alanları	169 ülke 9956 atlet	Ekonomik açıdan 3,8 milyon \$ zarara uğratmıştır.		Kent merkezi etrafında yeni bir ring oluşturan dört bölge üzerinde çalışılmıştır. (Vall d'Hebron, Diagonal, Montjuic, Parc de Mar)	OLUMLU: Sürdürülebilir kent planlaması adına diğer ev sahiplerine örnek bir kent modeli olmuştur. Endüstri alanı olarak kullanılan sahil bölgesi atıklardan temizlenip, yenilenerek kentliye kazandırılmıştır. Yenilenmeler esnasında sosyal eşitliğe dikkat edilmiş ve finanse edilmesinde halkın desteği görülmüştür.	Yapılan yatırımlar kentin kısa sürede kalkınmasını sağlamış, Barcelona'nın bir cazibe merkezine dönüşmesini sağlamıştır. Bugün aynı kent planlamasının geliştirilerek kullanıldığı bir kent olarak, sürdürülebilir kalkınma yaklaşımının iyi bir örneği olmuştur.

EKONOMİK VE SOSYAL KALKINMA KALKINMA

SÜRDÜRÜLEBİLİR KENT MODELİ

OLİMPİYATLAR	SPORLAR	HAZIRLIKLAR	TESİSLER	KATILIM	BÜTÇE	İLKLER	LOCATİON	OLUMLU - OLUMSUZ	OYUNLARDAN SONRA	
1996	26 ATLANTA	su sporları (dalma, yüzme, su topu, senkronize yüzme) okçuluk, atletizm, baseball, basketbol, badminton, boks, kano, bisiklet, binicilik, eskrim, futbol, jimnastik, hentbol, hokey, judo, modern pentatlon, kürek, yelken, atıcılık, softbol , masa tenisi, tenis, voleybol, ağırlık kaldırma, güreş	29 Atlanta Olimpiyat Oyunları Komitesi ACOG Georgia Dome ve Omni Arena gibi Atlanta üniversitelerinin tesisleri ile bağlantılı mevcut tesisleri kullanmıştır. Olimpiyat Çemberi'nin güney bölgesinde yer alan Summerhill'de geçici kullanım için yeni bir Olimpiyat Stadyumu inşa etmiştir (85,000 oturma kapasiteli).		197 ülke 10320 atlet	Sponsorlar, yayın hakları, pazarlama ve bilet satışı ile 1,72 milyar \$ gelir elde edilmiştir. Altyapı, konaklama, güvenlik için hükümet 1 milyar \$ harcamıştır.	İlk kez özel bir şirketler birliği oyunların organizasyonunu üstlenmiştir.	5 km çapındaki Atlanta merkezindeki Olimpiyat Çemberi içerisinde 25 Olimpiyat tesisinin 16'ı bulunmaktadır.	OLUMLU:Olimpiyat yerleşimlerine komşu mahalleler şehir merkezindeki sokakların iyileştirilmesi ve tesislerin 12 yaya koridoru ile birleştirilmesi gibi projelerle güzelleştirilmişlerdir. OLUMSUZ: Atlanta oyunları merkezinde bu kadar çok tesisi barındırması ile kent içinde ulaşım sisteminde bir baskı yaratmıştır.	Olimpiyat Stadyumu, kentte uzun vadede baseball oyunun geliştirilmesi planının bir parçası olmuştur. Oyunlar sonrasında kısmen yıkılarak Atlanta Braves için 47,000 oturma kapasiteli olarak küçültülmüştür. Fulton County Stadyumu da yıkılarak otopark alanına dönüştürülmüştür.
2000	27 SIDNEY	su sporları (dalma, yüzme, su topu, senkronize yüzme) okçuluk, atletizm, baseball, basketbol, badminton, boks, kano/ kayak , bisiklet, binicilik, eskrim, futbol, jimnastik, hentbol, hokey, judo, modern pentatlon, kürek, yelken, atıcılık, softbol , masa tenisi, tenis, tekvando , triathlon , voleybol, ağırlık kaldırma, güreş	31 1972 ve 1988 oyunları için geliştirilmiş olan fizibilite planlarına göre Homebush Bay'da bir Olimpiyat Parkı tasarlanmıştır. 1930'lardan itibaren endüstri alanı olarak kullanılıp kirtletilmiş olan bölgenin temizliği için Olimpiyatlardan alınan güçle çevresel sorunlar daha kolay halledilmiştir. Tüm tesislerin birarada bulunduğu Sidney Olimpiyat Parkı inşa edilmiştir. Ana tesis, Avustralya Stadyumu'dur (110,000 oturma kapasiteli). Olimpiyat Köyünün tasarımında da çevrecilik akımı ile sürdürülebilir ekolojik bir yaklaşıma gidilmiştir.	Sidney Olimpiyat Parkı: Avustralya Stadyumu, Hockey Merkezi, Superdome (basket ve artistik jimnastik), Uluslar arası Atletizm Merkezi (ısınma tesisleri), Tenis Merkezi, Aquatik Merkezi ve Okçuluk Parkı	199 ülke 10651 atlet	6,5 milyar A\$	İlk kez tüm katılımcılar tek bir olimpiyat köyünde toplanmışlardır. Çevreci Olimpiyatlar "YEŞİL OYUNLAR"	Şehir merkezinden ortalama 14 km mesafedeki Homebush Bay	OLUMLU: YEŞİL OYUNLAR, Sürdürülebilir ekolojik tasarım yaklaşımları, tüm ülkeyi bünyesine katan ulusal bir organizasyon, endüstri alanı kente katılmış, ciddi altyapı yatırımları yapılmış, turistik değeri artmıştır. OLUMSUZ: Oyunlardan sonra ana stadyum devasa kapasitesi ve kente olan mesafesiyle yeterince kullanışlı olamamış, yük olmaya başlamıştır.	Olimpiyatlar esnasında 110,000 oturma kapasiteli olarak kullanılan Avustralya Stadyumu, sonrasında rugby maçları için ve Avustralya Rules futbol stadyumu olarak kullanılacak şekilde 80,000 kişi kapasiteye düşürülmüştür.
2004	28 ATİNA	su sporları (dalma, yüzme, su topu, senkronize yüzme) okçuluk, atletizm, badminton, baseball, boks, kano, bisiklet, binicilik, eskrim, çim hokeyi, futbol, jimnastik, hentbol, judo, modern pentatlon, kürek, yelken, atıcılık, softball , masa tenisi, tenis, tekvando , triathlon , voleybol, ağırlık kaldırma, güreş	31 Avrupa Atletizm Şampiyonası için inşa edilmiş Olimpiyat Stadyumu ve Parkı Kompleksi içindeki tesisler kullanılmıştır. Oyunlara göre planların revize edilmesi sürecinde gecikme yaşanmıştır. Bu sebepten ekolojik olması istenen bazı kriterler yapım esnasında boşverilmiştir. Falio sahil kıyısı Barcelona ve Sydne örnekleri gibi dönüştürülmüştür.	Maroussi Olimpik Spor Kompleksi, Falio ve Helleniki Kompleksleri, Panathinaiko Stadium, Goudi Spor Kompleksi ve kente dağılmış diğer spor tesisleri	201 ülke 11091 atlet			Atina'nın en büyük banliyölerinden biri Maroussi, Atina'nın 8 km güneybatısındaki Falio antik liman kenti ve Helleniko sahili	OLUMLU: Kent merkezinin dönüşümü, Arkeoloji Parkı'nın yapımı, kent otellerine, kültürel sektöre ve kamusal taşımacılığa yapılan yatırımlar sonucu oyunlara ev sahipliği durumundan turizm alanında fayda sağlanmıştır. OLUMSUZ: Olimpiyat tesislerinin oyunlar sonrasında kullanılmamaları sürdürülebilir olamama eleştirilerine neden olmuştur.	Atina Olimpiyat tesislerinin tekrar kullanımına yönelik eleştirilmiştir. Maroussi'deki Olimpik Spor Kompleksi, stadyumda yer alan futbol maçlarının dışında kullanışsız ve halka kapalı kalmıştır. Falio ve Helleniki Kompleksleri de alternatif kullanımlar bulmakta zorlanmışlardır.

YEŞİL OLİMPİYATLAR

Kaynaklar

Adams, W. M. (2006). "The Future of Sustainability: Re-thinking Environment and Development in the Twenty-first Century". The World Conservation Union.

Attali. (1994). Europe (s). Paris.

Ayvaz, Z. ve Tekalan, Ş.A. (1992). Çevre Koruma Çalışmalarında Gönüllü Kuruluşların Yeri ve Önemi. *Çevre Dergisi* , 5:3-4.

BBC, *On this Day*, "1984: Moscow pulls out of US Olympics". (tarih yok). http://news.bbc.co.uk/onthisday/hi/dates/stories/may/8/newsid_2518000/2518931.stm. adresinden alınmıştır

Beyhan, Ş. Ü. (2005). Çağdaş Gereksinimler Bağlamında Sürdürülebilir Turizm ve Kimlik Modeli. s.79-87.

(2005). *Bristol Mutabakatı*. <http://www.mimarlarodasi.org.tr/UIKDocs%5Cbristolmutabakati.pdf>.

Cashman, R. (2002). *Impact of the Games on Olympic host cities*. Barcelona: Centre d'Estudis Olímpics (UAB).

(1994). *Charter of European Cities & Towns Towards Sustainability (Aalborg Charter)*.

Coaffee, J. (2007). Urban Regeneration and Renewal. J. R. GOLD içinde, *Olympic Cities*.

Commission of the European Communities. (1998). *sustainable Urban Development in the European Union: A Framework for Action*. Brüksel.

(1897). Philemon, Politis & Anninos. Coubertin içinde, *Philemon, Politis & Anninos* (s. Part 2, p.98-99,108-109).

Çakıloğlu, M. (tarih yok). *Sürdürülebilir Turizm*. Ağustos 2009 tarihinde Kentli Kentsel Araştırma Gönüllüleri Web Sitesi: http://www.kentli.org/makale/meh_sur.htm adresinden alındı

Ekinci, O. (1995). Sürdürülebilir Bir Gelecek İçin Mimarlık. *Mimarlar Odası 40. yıl Panelleri*. Ankara: Armoni Matbaacılık.

Erten, M. (1999). *Nasıl Bir Yerel Yönetim*. İstanbul: Anahtar Kitaplar Yayınevi.

Eryıldız, D. (2003). "Sürdürülebilirlik ve Mimarlık" Dosyasında Ekolojik Mimarlık. *Arredamento Mimarlık Dergisi* , s. 71-75.

European Cities: Sustaining Urban Quality of Life. (1995). Copenhagen.

European Environment Agency. (1995). *PROPOLIS Project Final Report*. http://www1.wspgroup.fi/lt/propolis/PROPOLIS_Final_100204.pdf.

Flvybjerg, B., Bruzelius N., Rothengatter W. (2003). *Megaprojects and Risk: An Anatomy of Ambition*. Cambridge: Cambridge University Press.

Furrer, I. p. (2002). *Sustainable Olympic Games A Dream or A Reality*. Bollettino della Societa Geografica Italiana, Serie XII, Vol: 4.

- Gardiner, E. N. (1930). *Athletics of the Ancient World (Eski Dünya Atletleri)*. Oxford : Clarendon Press.
- Gladwin, T., Kennely, J. ve Krause, S.T. (1995). Shifting Paradigms for Sustainable Development: Implications for Management Theory and Research. *Academy Of Manegement Review Vol:20, No:4* .
- Gold, J.R. ve Gold, M.M. (2007). Athens to Athens: the Summer Olympics, 1896-2004. J. R. Gold içinde, *Olympic Cities* (s. chapter 2 p.18-19).
- Haştemoğlu, H. Ş. (2006). *1960'larda Sürdürülebilirlik ve Kentleşme, Isparta, İstasyon Caddesi Örneği*. Isparta: T.C. Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Hodgkinson, M. (2007, February 08). *London 2012 must learn from the £1bn Sydney hangover*. 2009 tarihinde <http://www.telegraph.co.uk/sport/othersports/olympics/2307426/London-2012-must-learn-from-the-1bn-Sydney-hangover.html> adresinden alındı
- International Olympic Committee Sport and Environment Commission. (1992). *Olympic Movement's Agenda 21 Sport for Sustainable Development*. Lausanne: IOC.
- IOC. (2008). *The Olympic Games of the Antiquity*. Lozan, İsviçre: International Olympic Committee.
- Jolly, R. (2006). *The Modern Olympics: an overview*. www.aph.gov.au/library: Parliament of Australia Department of Parliamentary Services.
- Jones, P. (2000). Conference Report. *International Conference on Sustainable Building 2000*. Maastricht, The Netherlands: Indoor Built Environment.
- Kaltsas, N. (2004). *Olympia*. Atina: Archaeological Receipts Fund Directorate of Publications.
- Karaman, A. (1996). Sürdürülebilir Turizm Planlaması İçin Ekolojik Bir Çerçeve. *Sürdürülebilir Turizm; Turizm Planlamasına Ekolojik Yaklaşım, 19.Dünya Şehircilik Günü Kollokyumu* (s. s.102). İstanbul: Mimar Sinan Üniversitesi.
- Keiner, M. (2005). *Sustainability oriented urban development: A General Introduction with Case Studies from Gaborone, Johannesburg and Santiago de Chile*. ETH, Eidgenössische Technische Hochschule Zürich, Institute for Spatial and Landscape Planning.
- Kentleşme Tematik Grubu. (2007). *Kentleşme Alanında Sürdürülebilirlik Çözümlemesi: Yaklaşımlar, Modeller, Temel Alanlar, Göstergeler, Uygulama Örnekleri*. Kentleşme Tematik Grubu 2.Raporu.
- KLEIN, A. (2005). *Striking back: the 1972 Munich Olympics Massacre and İsrail's deadly response*. New York: Random House.
- Kotynsky, E. J. (2006). *The Athletics of the Ancient Olympics: A Summary and Research Tool*.
- Lambros, S. P. (1896). *Die Olympischen Spiele*. Leipzig: Central Committee in Athens.
- Lee, H. M. (1988). The First Olympic Games of 776 B.C. W. J. Raschke içinde, *The*

Archaeology of the Olympics: the Olympics and other festivals in antiquity (s. p.114). Madison, Wisconsin: Univ. of Wisconsin Press.

Mallon, B. (1998). *The 1896 Olympics Games, Results for All Competitors in All Event, with Commentary*. Jefferson, North Carolina, and London: Mc Farland & Company, Inc., Publishers.

Mega, V. (1996). *Our City, Our Future: towards sustainable development in European cities*. Environment and Urbanization, Vol. 8, No. 1.

Metropolis. (2002). *The Impact of Major Events on the Development of Large Cities, Commission 1 Report*. Barcelona: World Association of Major Metropolises, <http://www.metropolis.org>.

Museum, T. B. (tarih yok). *The Olympic Games in Ancient Greece, Information for Teachers*. London, England.

Owen, K. (2001). *The Local Impacts of the Sydney 2000 Olympics Games: Processes and Politics of Venue Preparation*. Sydney: Centre for Olympic Studies, University of New South Wales.

Pausanias. (M.S.2 yy). *Description of Greece*.

Ph., W. G. (1999). *Sharing the Spirit? Sociospatial Polarisation and Expressed Enthusiasm for the Olympic Games*. Elmsford: Pacific Tourism Review, Vol: 3, s.173-184.

Raschke, W. (1987). *The Archaeology of the Olympics: the Olympics and Other Festivals in Antiquity*. Madison, Wisconsin: Wisconsin University Press.

Roper, T. (2002). *The Sydney Olympics and their Impact on Development, Cities' Experiences: the Impact of Major Events on the Development of Large Cities*. World Association of Major Metropolises, Metropolis.

Rugby Scool Motivated Founder of Games. Reuters. (2004, 08 07). 04 02, 2009 tarihinde Sl.com. adresinden alındı

Saner, E. (2001, Aralık). *AB Enerji, Çevre ve Ortak Taşımacılık Politikaları*. Başbakanlık Avrupa Birliği Genel Sekreterliği Aylık Bülteni: www.abgs.gov.tr/dokuman/aylik_bulten_dosyalar/aralik adresinden alınmıştır

Sarıkaya, M. v. (2007). *Sürdürülebilir Kalkınmada İşletmenin Rolü: Kurumsal Vatandaşlık. Yönetim ve Ekonomi Cilt:1 Sayı:2*.

Shaikin, B. (1998). *Sport and Politics: the Olympics and the Los Angeles Games*. New York: Praeger.

Soviet Invasion of Afghanistan, eScholarship Editions, California Digital Library, The Regents of the University of California. (tarih yok). http://www.content.cdlib.org/xtf/view*docId=ftb69p12h&chunk.id=d0e477&toc.depth=1&to.c.id=d0e477&brand=eschol adresinden alınmıştır

Synadinos, P. (2001). *Post Olympic Use: A picture of the Future*. *Olympic Review* 27 , 39-41.

Tekeli, İ. (1999). *Sürdürülebilirlik Kavramı Üzerine İrdelemeler*. Prof. Dr. Cevat Geray'a

Armağan (s. s. 729-746). içinde Ankara: Mülkiyet Birliği Yayınları.

Ulusoy, A. ve Vural, T. (2001). "Kentleşmenin Sosyo Ekonomik Etkileri". *Belediye Dergisi* , 12:7:9-20.

Uysal, Y. (2001). "Kenti ve Yaşamı Sorgulamak". *Mimarist Dergisi* , 3:62-63.

WCED. (1987). *Our Common Future*.

Wheeler, S. (2004). *Planning for Sustainability: Toward Livable, Equitable, and Ecological Communities*. Londra ve New York: Routledge.

WWF Greece. (July 2004). *Environmental assessment of the Athens 2004 Olympic Games*. WWF.

Young, D. C. (1996). *The Modern Olympics, A Struggle for Revival*. Johns Hopkins University Press.

Zarnowsky, F. (1993). A Look At The Olympic Costs. *International Journal of Olympic History, Vol:1 No:2* .

---

¹ Gündem 21 Nedir. (tarih yok). 2009 tarihinde www.zeytinburnu-bld.gov.tr/varliklar/.../1_gundem_21_nedir.doc adresinden alınmıştır.

² Histoire et evolution des jeux olympiques. Potential.wikipedia.org. (2005). 01 31, 2009 tarihinde wikipedia: www.wikipedia.org adresinden alınmıştır.

³ <http://www.wenlock-olympian-society.org.uk/>

⁴ Pierre de Coubertin Encarta Online Encyclopedia. (2007). [http://encarta.msn.com/encyclopedia/761580518/Pierre de Coubertin.html](http://encarta.msn.com/encyclopedia/761580518/Pierre_de_Coubertin.html).

⁵ Paris almost put an end to Olympic Movement,CBC.ca website. (2008). October 15, 2007 <http://www.cbc.ca/olympics/history/story/2008/5/12/f-olympics-history-1900.html>.

⁶ World mired in depression but games (sic) celebrations continue. (tarih yok). October 15, 2007 CBC.ca: <http://www.olympic.org/uk/athletes/story/2008/05/06/f-olympics-history1932.html>.

⁷ http://en.wikipedia.org/wiki/Athletics_at_the_1896_Summer_Olympics

⁸ Paris almost put an end to Olympic Movement,CBC.ca website. (2008). October 15, 2007 <http://www.cbc.ca/olympics/history/story/2008/5/12/f-olympics-history-1900.html>.

⁹ <http://www.dic.academic.ru>

¹⁰ <http://www.w12newera.org.uk/images/exhibitionmap.gif>

¹¹ Roma Olympic Map. itopiarometheeternalcity.blogspot.com.

¹² yapi.com.tr.

¹³ hostcity.co.uk.

¹⁴ Olympiysky. www.wttc2010moscow.com/venue.

¹⁵ Official website of the Olympiysky Sports Complex. (tarih yok). <http://www.olimpik.ru/>

ÖZGEÇMİŞ

Doğum tarihi 03.10.1982

Doğum yeri İstanbul

Lise 1993-2001 Özel Sankt Georg Avusturya Lisesi

Lisans 2001-2006 Yıldız Üniversitesi Mimarlık Fak.
Mimarlık Bölümü

Yüksek Lisans 2006-2010 Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü
Mimarlık Anabilim Dalı, Mimari Tasarım Programı

Çalıştığı kurum

2006-2008 Zinos İnşaat A.Ş.
2008-2009 Doralp Teknolojik Montaj Ltd. Şti.
2009-devam PMI Mimarlık